

SURUKIRJA

18 VUOTTA
9 KUUKAULTTA
6 PÄIVÄÄ

MARCO LUUKKANEN
2018

18 V U O T T A
9 K U U K A U T T A
6 P Ä I V Ä Ä -
s u r u k i r j a

Marko Luukkanen 2018

Santerille,
rakkaalle pojalleni,
jonka kanssa sain kasvaa isäksi.

ALKUSANAT

Kiitän tuesta ja rohkaisusta Surukirjan kirjoittamiseen ja julkaisemiseen:

Katjaminna Hakasaari, Anu Antjärvi, Robert Brotherus, Annele Harlin, Marja-Liisa Himanen, Taina ja Tuomas Huttunen, Marjatta Järvi, Irma Karila, Tiia Katajainen, Kirsi Kaulanen, Hannu Koivisto, Anu Koivisto-Väisänen, Kari Kosonen, Tom Larsson, Ville Luukkanen, Katja Malin-Kaartinen, Tapio Moilasheimo, Laura Neilick, Ari Ollinheimo, Maija Partanen, Eeva Pitkänen, Sami Räsänen, Marja Seeve, Leea Seger, Anniina Sihvonen, Kari Sorvari, Harri ja Marja-Leena Suutarinen, Anja Terkamo-Moisio, Mirka Vainikka, Armas Viita, Maria Vuorilehto, Jouni Väisälä, Pentti Väisänen, Päivi Väänänen, Tuija Väänänen sekä monet muut, joiden kanssa olen voinut jakaa kokemuksiani ja ajatuksiani surun maisemissa.

Ilman vaimoani Marja Riittaa sekä poikaamme Johannesta ja tytärtämme Pirtaa tämä kirja ei olisi syntynyt.

Helsingissä Hevossalmentiellä, 1.3.2018

20.3.2014

Klo 16.30 kriisi-istunto kotonamme – läsnä Marja Riitta, Pirta ja minä. Johannes ei kestänyt tilannetta ja lähti futistreeneihin, ehkä hyvä niin.

Marja Riitta löysi Santerin kotoaan sängyltä elottomana. Tulin heti taksilla Kontulaan kuultuani viestin: ”Tule heti tänne. Jotakin on tapahtunut Santerille. Meidän elämämme muuttuu nyt peruuttamattomasti. Tule heti!!!”

Santeri oli istunut sänkynsä laidalle ja asettunut makuulleen pää tyynyjen päällä. Hänellä oli arkivaatteet päällä ja näytti siltä kuin hän olisi levollisesti nukahtanut. Sammunut vuoteelleen ja sydän oli pysähtynyt.

Auki olevasta tietokoneesta näimme viimeisen viestin lähetetyn klo 02.00 maanantain 17.3. vastaisena yönä. Viestissä Santeri oli tarjonnut kaverille kannabista, mutta tämä oli tullut toisiin ajatuksiin. Koneessa oli myös linkit nettisivuille, joilla Santeri oli viimeksi käynyt. Hän oli katsonut reittiaikataulua Kamppiin lähteväksi klo 21.00, ollen perillä klo 21.30. Toinen sivu oli ”LSD after benzo”. Oliko Santeri käynyt ostamassa LSD:n Kampista sunnuntai-iltana, palannut kotiinsa ja ottanut sitä? Hänellä oli lääkärin määräämiä bentsoja. Menehtyikö Santeri yliannostukseen bentsoja ja LSD:tä? Siihen, ettei Santerin yllirasittunut sydän enää jaksanut toimia?

Saimme olla Santerin kanssa kolmistaan lähes tunnin. Sain silitellä hänen hiuksiaan, joita hän ylpeänä kasvatti rastoiksi. Sain silitellä Santerin kylmenneitä poskia, antaa suukon poskelle ja pitää kädestä kiinni. Saimme Marja Riitan kanssa itkeä eläimellistä kipuamme Santerin vierellä, vielä kerran häntä hyvänä pitäen.

Kulunut kahden kuukauden jakso oli ollut selvästi levollisempi ja ehyempi kuin edellinen vuosi. Myös Irti Huumeista ry:n vastaava perhetyöntekijä Katjaminna – joka tuki meitä maaliskuusta 2013 alkaen – kertoi havainneensa tämän. Santerilla oli suunnitelmia ja toiveikkuutta. Hän odotti kevättä, jotta pääsisi äitinsä kanssa puutarhatöihin. Samoin hän ilmoitti haluavansa lähteä perheen kanssa kesällä mökille Sonkajärvelle.

Santeri oli ihana, odotettu lapsi. Pirtan kaivettua albumit, katsoimme kuvia eri vuosilta. Näimme pohdiskelevan ja iloisen pojan kasvavan 14 -vuotiaaksi nuoreksi.

Jotain tapahtui. Santeri löysi kielletyn hedelmän: päihteet ja huumeet. Niiden mukana tuli vaarallinen elämä nopeine nautintoineen kuten seksi ja helppo raha.

Rippikesänä 2010 Santeri rakastui Aholan saarella. Tyttöystävä oli ihana neitonen ja onnea kesti kaksi kuukautta. Ysiluokan alkaessa tyttö päätti seurustelun. Vuosia myöhemmin Santeri kertoi, että päättyminen johtui hänen suuresta kannabiksen käytöstään. Tyttöystäväkin oli toki kokeillut.

Santeri ei koskaan enää seurustellut. Hän ei myöskään toipunut hyvän ystävänsä Emman syksyllä 2012 tapahtuneesta kuolemasta.

Vaikka Santerilla tuntui olevan kaikki hyvään elämään tarvittava, häneltä puuttui jotakin elintärkeää. Hänellä ei ollut normaalin nuoren psyykkisiin varustuksiin kuuluvaa kuolemanpelkoa. Itsesuojausvaisto oli pahasti puutteellinen.

Liittyikö pidäkkeiden puuttuminen Santerin 4- ja 5-vuotiaana kokemiin traumaattisiin lähellä kuolemaa olleisiin tilanteisiin? Hän kävi tuolloin 1,5 vuotta Aurorassa intensiivisessä traumaterapiassa kaksi kertaa viikossa. Ja toipui löytäen omat voimavaransa ja tasapainonsa.

Santeri halusi elää, ei kuolla. Hänen päihteiden ja huumeiden käyttönsä oli sekä vakava riippuvuussairaus että tahdonmukainen filosofia. Hän toisti avoimesti: ”Tulen käyttämään kannabista kuolemaani saakka.”

Odotimme, että Santeri jonakin päivänä sanoisi: ”Mä olen funtsinut juttuja vähän uudelleen, ja voisin kokeilla miltä tuntuu elämä ilman päihteitä.” Tuota päivää ei koskaan ehtinyt tulla.

Ajattelin, että kenties tyttöystävä, rakkaus voisi tuoda tuon ajatuksen, motivaation. Santeri kertoi, että Emma oli hänelle kaikkein tärkein, jonka kanssa hän saattoi avautua kaikesta. Emma kuitenkin kuoli yllättäen. Tarjouduin käymään Santerin kanssa Emman haudalla, mutta hän ei ollut siihen valmis.

Yhteytemme ja rakkautemme Santeriin säilyi kaikkien päihdevuosien ajan. Santeri tiesi, että häntä rakastettiin sellaisena kuin hän oli: jääräpäisenä mutta hyväsydämisenä oman tiensä kulkijana, luotettavana ystäväenä ja herkkänä haaveilijana.

Musiikki oli Santerille aina läsnä niin leikki-iän muskarissa, minun ja pikkuveli Johanneksen kanssa 6–7-vuotiaana nukkumaan mennessä lauletuissa Juicen biiseissä, alakoulun

orkesterissa lahjakkaana rumpalina ja viime vuosina intohimoisessa konemusiikin tekemisessä.

Santeri – minun on niin ikävä sinua!

Santeri – rakas Santeli-Manteli – sinä hurja ja pelottava leijona, joka ”karjuit” äitisi 30-vuotisjuhlissa Aino Acktén huvilalla syksyllä 1998. Olit silloin kolmevuotias.

Emme kysyneet sinua pelastamaan päihteiltä. Kaikkemme yritimme elokuusta 2009 alkaen, jolloin löysimme putkikassin täynnä olutta, pullon viinaa, röökiä, graffitin tekovälineitä ja kannabisjämiä.

Elit 18 vuotta 9 kuukautta ja 6 päivää. Uskoimme elämäsi jatkuvan, sinun löytävän jonkun rinnallesi ja vielä jonakin päivänä vaikka saunan lauteilla sanovan: ”Kuule faija, mä olen alkanut ekaa kertaa funtsia näitä päihdejuttuja vähän eri lailla...”

21.3.2014

Ensimmäinen Korinttolaiskirje 13:12–13

Nyt katselemme vielä kuin kuvastimesta, kuin arvoitusta, mutta silloin näemme kasvoista kasvoihin. Nyt tietoni on vielä vajavaista, mutta kerran se on täydellistä, niin kuin Jumala minut täydellisesti tuntee. Niin pysyvät nämä kolme: usko, toivo ja rakkaus. Mutta suurin niistä on rakkaus.

Klo 14.00 Santerin kummisetä, psykologi Ari, soittaa. Hän on suuresti järkyttynyt kuolinuutisesta. Kerroin, että vuosien varrella Santerilta tuntui puuttuvan jokin pidäke, hänellä ei ollut normaalia kuolemanpelkoa ja itsesuojeluvaistoa, joka olisi pysäyttänyt hänet. Ari: ”Monet, jotka trauman koettuaan jäävät henkiin, kokevat elävänsä jatkoajalla. Jatkoajalla kuolemanpelkoa ei enää ole samalla tavalla kuin meillä muilla.”

Aktivoituivatko Santerin 4- ja 5-vuotiaana kokemat traumaattiset tilanteet, joista hän lopulta selvisi, murrosiässä 14–15-vuotiaana? Hän tuntui juuttuvan päättäväisesti murrosiän kapinavaiheeseen.

Klo 22.00 Ajatus tv:n Inhimillisessä tekijässä äsken esitetystä rajatilakokemuksesta on lohdullinen. Ehkä Santeri LSD-tripillä etsi yhteyttä kaikkeuteen, rakkaudelliseen olotilaan ja yhteyttä hänelle niin rakkaaseen edesmenneeseen Emmaan.

Santerin levollinen ilme ja olemus ilmentävät sitä, että kuoleminen, elämästä irtautuminen on varmaankin ollut hänelle levollinen ja rakkaudellinen kokemus. Santeri on kuollut rauhassa itsensä kanssa.

4-vuotias Santeri Ateenan lastensairaalassa lokakuussa 1999 nukkumaan mennessä: ”Isi – mitä sinä olisit tehnyt jos minä olisin kuollut?” ”Kultaseni, olisin itkenyt – itkenyt niin, ettei se itku olisi loppunut koskaan.”

22.3.2014

Tänään oli kaunis kevätpäivä. Siivosimme Santerin kotia Marja Riitan ja Johanneksen kanssa.

Järkyttävä löytö: Santeri oli pitänyt peitenimellä Facebook-sivua, jolla hän välitti kannabista.

Pöytälaatikosta löytyi kasoihin jaettuna viittä erityyppistä tablettilaatua, osa omaan käyttöön ja osa jakeluun. Kaksi tai kolme niistä oli Santerille määrättyjä reseptilääkkeitä. Pöydällä oli avonainen pakasterasia, jonka pohja oli peittynyt kannabiksesta.

Luin tänään artikkelin itsemurhan tehneiden omaisten tunnoista. Siinä todettiin, että yleistä on ihmisen elämäntunnon levollistuminen ennen itsemurhaa. Santerin kuolema ei tässä vaiheessa vaikuta itsemurhalta, mutta aavistiko hän kohtalonsa, hänhän oli tottunut elämään reunalla, kuolemaa pelkäämättä.

Kuolinilmoitus Helsingin Sanomissa 6.4.:

*So you think
you can tell
heaven from hell.
Blue skies from pain.*

*Can you tell a green field
from a cold steel rail?
A smile from a veil?
Do you think you can tell?*

*How I wish
How I wish
You were here*

(Pink Floyd)

23.3.2014

Santerin kohdalla vaikein on ohi. Santerin kuolema ajoittuneen maanantain 17.3. vastaiseen aamuyöhön. Vuorokauden siihen aikaan, jolloin ihmiset melko usein kohtaavat kuoleman. Santeri soitti sunnuntaina 16.3. Marja Riitalle ja kysyi, voisiko hän saada tulostimemme käyttöönsä. Hän sanoi haluavansa tulostaa joitain piirustuksiaan. Marja Riitta sopi, että palataan asiaan viikolla, jolloin myös kävisivät yhdessä ostamassa Santerille ruokaa viikon tarpeisiin.

Kun pojasta ei kuulunut alkuviikolla ja kun puhelimella ei saatu yhteyttä keskiviikkona, sovimme, että Marja Riitta menee torstaina autolla katsomaan, mitä Santerille kuuluu. Meillä oli avain hänen vuokrayksöönsä Kontulassa. Emme osanneet olla huolissamme, koska edellisen parin kuukauden aikana Santerin tunnelmat olivat olleet paremmat kuin aikoihin ja koska hänen puhelinihonsa oli saatettu katkaista maksamattomien laskujen takia.

Olin ruokatunnilla klo 11.30, kun kuuntelin vastaajani viestin: ”Marko, tule tänne. Santerille on tapahtunut jotain. Meidän elämämme muuttuu nyt välittömästi. Tule tänne – heti!” Marja Riitan itkuinen, hätää täynnä oleva viesti ei jättänyt arvailuille sijaa. Soitin hänelle ja kuulin, että Santeri lepäsi vuoteellaan ja oli kuollut. ”Eiiiii, ei tätä, ei voi olla totta!! Tulen heti sinne!” Juoksin toimistooni ja tilasin taksin.

Kerroin kuljettajalle, että poikani on kuollut ja vaimoni on hänen luonaan ja että minun pitäisi nyt päästä sinne mahdollisimman nopeasti. ”Ajakaa niin lujaa kuin suinkin voitte!” Kuski ei ymmärtänyt kertomaani ja alkoi inttämään. Taksimatkasta tuli elämäni pisin. Tunsin kuinka minuutit muuttuivat tunneiksi ja aika pysähtyi. Pyysin laittamaan musiikkia, mitä vain. Mielessäni kävi myös muisto siitä, kun lähdimme Kättilöopistolle synnyttämään 18 vuotta sitten. Kun lapsivesi oli mennyt ja pääsimme taksiin, kehotin: ”Kättilöopistolle, nopeasti!” Lopulta synnytys kesti peräti 18 tuntia. Lentävä lause perheessämme.

Marja Riitta oli löytänyt Santerin kuolleena ja joutunut odottamaan poliiseja paikalle loputtomalta tuntuvan ajan. Tullessani paikalle kaksi poliisia oli eteisessä. Halasin vaimoani ja poliisin tarjoutuessa kättelemään kieltäydyin. ”Te poliisit olette syyllisiä Santerin kuolemaan!” Halusin päästä heidän ohitsean poikani luo.

Santeri makasi vuoteellaan aivan kuin hän olisi mennyt ensin istumaan ja sitten asettunut pitkäkseen. Pään alla oli kaksi tyynyä ja hän oli peiton päällä. Paljaat jalat roikkuivat hieman sängyn laidalla. Menin Santerin viereen, koskin hänen otsaansa ja poskiaan – ne olivat kylmät. Itkin ja asetuin sänkyyn Santerin viereen käteeni nojaten ja annoin eläimellisen huudon tulla.

Santerin silmät olivat kiinni, vasen käsi oli hänen kehonsa vierellä, oikea käsi oli vatsan päällä. Kasvojen ilme oli levollinen. Näytti siltä kuin Santeri olisi asettunut lepäämään tai nukkumaan. Oikeassa sieraimessa oli vanutuppo, jossa ei ollut verta.

Saimme jättää jäähyväiset Santerille rauhassa. Marja Riitta tuli myös Santerin viereen ja silitimme yhdessä hänen hiuksiaan ja otsaansa ja poskeaan. Santeri oli ylpeä hiuksistaan, joita hän kasvatti ja piti poninhännällä. Niistä oli tarkoitus tulla rastat.

Lastensuojelun jälkihuollon työntekijät saapuivat paikalle. Marja Riitta otti heidät vastaan. Itkin Santerista kiinni pitäen: ”Meidän poika on kuollut”. Tervehdin heitä halaten. He lähtivät ulos ja antoivat meidän olla rauhassa Santerin kanssa vielä hetken.

Välillä nousimme ja katsoimme Santerin auki jäänyttä facebook-sivua. Tietokoneelta näimme, että Santeri oli katsonut sunnuntai-iltana aikataulun Kontulasta Kamppiin klo 21.30. Viimeinen keskustelu oli käyty klo 02.00. Santeri oli myös käynyt sivustolla, jonka nimi oli ”LSD after benzo”. Hänelle oli lääkärin määräyksestä bentsolääkitys Oxepam. Oliko Santeri hakenut Kampista LSD:tä ja halunnut tehdä tripin?

Sain vielä hetken itkeä ja olla Santerin vieressä. Silitin hänen kauniita hiuksiaan ja sivelin hänen otsaansa ja poskiaan. ”Voi Santeri, Santeri rakas!”

Paarimiehet tulivat ja pyysivät meitä poistumaan hetkeksi asunnosta. He leikkasivat saksilla auki Santerin päällä olleen T-paidan ja flanellipaidan, käärivät hänet muovikelmuun ja kantoivat paareilla alhaalla olevaan pakettiautoon. Ulkona pyysin vielä saada silittää poikani hiuksia ja kosketinkin Santerin päälakea.

Eilen aamupäivällä kävimme Marja Riitan ja Johanneksen kanssa siivoamassa Santerin kotia. Pirta ei halunnut tulla, vaan meni Maijalle. Iltapäivällä siivoamassa olivat Marja Riitta sekä hänen serkkunsa. Minä lepäsin kotona.

Tällä hetkellä mikään ei viittaa siihen, että Santeri olisi tehnyt itsemurhan. Hän odotti innokkaasti kevättä ja puutarhatöitä äitinsä kanssa. Hän halusi myös tulla kanssamme kesällä Sonkajärvelle mökille. Marja Riitan lapsuudenmaisemien mökissä hän viihtyi kanssamme.

Aineita on varmaankin käytetty. Jos hän on ottanut LSD:tä ja halunnut tehdä tajuntaa laajentavan tripin, siirtyminen ajasta ikuisuuteen on saattanut olla hyvin levollinen ja armollinen. Psykedeeliset matkat ja kuolemanrajatilanteet sisältävät usein omaisten, rakkaimpien kohtaamista sekä elävien että edesmenneiden. Ehkä Santeri on kohdannut myös rakkaan ystävänsä Emman?

24.3.2014

Olen järjestellyt Santerin hautajaisasioita. Jäähyväistilaisuus oikeuslääketieteen laitoksen kappelissa torstaina 27.3. klo 10.30. Ilmeisesti vain Marja Riitan iäkäs Maija-täti ja hän itse haluavat vielä nähdä Santerin vainajana. Ovat tarpeeksi elämää kokeneita siihen. Minulle riittää se, että sain jättää rauhassa Santerille jäähyväiset hänen kotonaan. Vuonna 1987 kun nuoruudenystäväni Jaakko kuoli, näin hänet vainajana vasta kaksi viikkoa hänen kuolemansa jälkeen. Ruumiinavaus oli jo ehditty tehdä ja hänen näkemisensä koin hyvin traumaattisena. Viekö kuolema kaiken, eikö mitään jää jäljelle?

Pirtan ja Johanneksen kanssa pitää keskustella etukäteen. Jos heillä on vähänkään epäröintiä Santerin puolitoista viikkoa kuolleen olevan ruumiin näkemisen suhteen, heitä ei tule päästää mukaan.

Hautajaisiin saamme ilmeisesti Roihuvuoren seurakunnasta nuorisopapin. Hän on kolmekymppinen nuorisopappi, joka osaa myös soittaa kitaraa hyvin, olen kerran kuullut hänen soittoaan. Muistotilaisuus hautajaisten jälkeen on alustavasti varattu Roihuvuoren kirkolle. Laajarantaa ja Laajasalon kirkkoa emme onnistuneet saamaan.

Soitin väkivaltarikosyksikön Santerin asiaa hoitavalle poliisille. Pyysin anteeksi alkureaktiotani Santerin ruumiin löytyessä. He olivat työparinsa kanssa puhuneet asian ja asia oli ihan kunnossa. Hän lupasi soittaa minulle, kun avaus on tehty ja tulokset ovat selvillä. Hän halusi selvästi kertoa tulokset mieluummin minulle isänä kuin äidille, koska lääkkeiden, alkoholin ja huumeiden yliannostus on todennäköinen kuolinsyy ja itsemurhan mahdollisuus on olemassa.

Menemme tänään Irti Huumeista yhdistyksen toimistoon tapaamaan perhetyöntekijöitä Katjaminnaa ja Leeaa, Maija tulee mukaan. Luojan kiitos, että he ovat olleet vuoden ajan perheemme elämässä mukana ja tukena!

Ystäväni Harri soitti pari tuntia sitten. Tosi hyvä, koska olin alkanut vaipua ajatuksiini Santerin piirustuksia katsellen. Keskustelu hyvän ystävän kanssa helpotti yksinäisyyden tunnetta. Hain Johanneksen Oulunkylästä – oli ollut Eerikkilässä koko päivän pelaamassa, aluejoukkue hävisi molemmat matsit.

Santeri eli kuilun reunalla. Hän oli aloittanut taas kannabiksen myynnin. Yksi hänen seinältään löytyneistä piirustuksista kertoo: "Cashflow demands maintaining! Ostajanvastuu. Viel viimeinen rundi."

Santerin piirustukset kuvaavat paljon psykedeelisiä kokemuksia, sienillä ja LSD:llä tehtyjä trippejä, jotka hän on kokenut tajuntaansa laajentavina. Viimeisenä iltanaan hän kuvitteli hallitsevansa eri aineiden vaikutukset psyykeeseensä ja elimistöönsä kuten niin monta kertaa ennenkin.

Santerin kokemukset poliisista olivat traumaattisia – kannabisdiilaukseen olisi tullut esiin jossain vaiheessa ja edessä olisi varmaankin ollut linnareissu. Miten Santerin psyyke olisi kestänyt sen?

Ennen nukkumaanmenoa, noin klo 22.30. Järkytys resonoi toisiin ihmisiin. Tänään Hakaniemen kauppahallissa Marja Riitan kanssa kahvilla sen jälkeen, kun olimme valinneet Santerille paikan Malmin hautausmaalta, sen vanhimmasta osasta, sydämen muotoisen alueen keskeltä.

Tilasin cappuccinon, riisipiirakan ja kokis zeron, ja annoin 20 euron setelin. Parikymppinen kassaneiti halusi antaa minulle välttämättä takaisin 32 euroa ja mustan kahvin. Järkytys ei vain tunnu, vaan se myös näkyy.

25.3.2014

Aika on muuttanut muotoaan. On edelleen hetkiä, jolloin sitä ei lainkaan ole tai se tuntuu ikuisuudelta. Huomiseksi suunniteltu jäähyväisten jättäminen Santerille oikeuslääketieteen laitoksen kappelissa Meilahdessa aikaistui tälle aamulle. Tämä johtui siitä, että ruumiinavaus tehdään huomenna.

Maija 84 v. halusi välttämättä nähdä Santerin. Marja Riitta halusi mennä hänen kanssaan. Samoin eilen Iisalmesta Maijan tueksi tullut sukulaisrouva, joka on ammatiltaan sairaanhoitaja.

Annoimme Johannekselle ja Pirtalle mahdollisuuden tulla paikalle jos haluaisivat. Johannes päätyi sille kannalle, ettei halua tulla. Pirta häilyi kahden välillä, tuli laitokselle mukaan, mutta jäi lopulta odotushuoneeseen kanssani. Olin helpottunut. Pelkäsin, että Pirta vain 12-vuotiaana voisi traumatisoitua puolitoista viikkoa kuolleena olleen isoveljensä näkemisestä.

Pelkäsin oman traumaattisen kokemuksen vuodelta 1987 uusiutuvan lasteni kohdalla. Tuolloin sydänystäväni Jaakko sai surmansa liikenneonnettomuudessa ja menin katsomaan häntä kaksi viikkoa myöhemmin. Avaus oli tehty ja ruumis ei enää millään tavalla muistuttanut rakasta ystävääni. Taistelin oman jaksamiseni puolesta: Eikö kuolema jätä mitään jäljelle, viekö se kaiken?! Olin pitkään vihainen, etten päässyt näkemään Jaakkoa heti onnettomuuden jälkeen.

Tapasin työnohjaajani Irman sovituksi. Pari asiaa nousi esiin: Miten käsittelemme sen tosiasian, että Santeri oli jälleen alkanut diilaamaan kannabista laajasti? Irman neuvo oli, ettemme puhuisi asiasta kenellekään. Vain Irma ja psykiatrini olisivat asiassa luotettuja. Asia lipsahtaa puolihuolimattomasti ja lähtee leviämään. Ihmiset ajattelevat mustavalkoisesti ja Santeri ja perheemme leimataan. Luemme luotettuihin, joita salassapitovelvollisuus sitoo, myös Katjaminnan. Hän on ollut vuoden perheemme tukena ja tavannut myös Santerin useamman kerran.

Toinen kysymys on, miten kerromme ihmisille Santerin kuoleman syyn? Valmistaudun pitämään hautajaisissa elämäni vaikeimman puheen. Siinä tulen myös kertomaan sen, mitä katsomme Marja Riitan kanssa tarpeelliseksi. Irman neuvo oli, ettei kannata puhua Santerin mielenterveysongelmista lainkaan. On hyvä ilmaista asia esimerkiksi siten, että Santerilla oli ongelmia päihteiden kanssa. Ja että kyse oli vahingosta. Santeri halusi elää. Tarkemmin ei kuolinsyytä ole tarpeen kertoa.

Myös kysymystä Santerin tietokoneen kohtalosta mietimme. On riski siitä, että huumepoliisi takavarikoi Santerin koneen ja kännykän lähipäivinä. Meidän on paras hankkiutua koneesta eroon tai piilottaa se. Huumepoliisin käytös Santeria kohtaan oli tammikuussa 2011 mielivaltaista ja ihmisoikeuksia rikkovaa. Emme halua poliisin enää pääsevän poikamme kimppuun.

Klo 17.30 Marja Riitta lähti Postitalolle digikuvaamisen luennolle. Johannes on treeneissä. Pirta piirtää tietokoneellaan, ovi on kiinni. Ja minä naputtelen näitä rivejä.

Kutsuvieraslista hautajaisiin on nyt valmis. Aluksi Marja Riitta halusi pienet hautajaiset, minä isot, sitten vaihdoimme mielipiteet päittäin ja lopputulos on jotakin siltä väliltä. Kutsumme lähiomaiset ja lähimmät ystävät. Santerilla ei enää juuri ollut ns. tavallisia ystäviä. Sellaisia jotka eivät olisi päihderiippuvaisia. Lapsuudesta kutsumme kolme ystävää. Viime vuosilta myös kolme ystävää, joihin Santeri piti enää satunnaista yhteyttä: Robert, Sepe ja Lari. Kaikkiaan listalla on 62 kutsuttavaa.

Tekstiviesti:

Kutsumme Sinut rakkaan poikamme Santerin siunaustilaisuuteen, Malmin hautausmaan suureen kappeliin perjantaina 11.4.2014 klo 10.00.

Muistotilaisuus klo 12.00 alkaen Villa Furuvikissa, os. Furuvikintie 5. V.P. 4.4. mennessä.

Marko & Marja Riitta

28.3.2014

Eilen heräsin jo klo 4.30. Aamupuuhien jälkeen kiersimme Marja Riitan kanssa Laajasaloa ja Tullisaaren. Tullisaaren pieneen poukamaan meillä oli poikien kanssa tapana mennä iltauinnille kun ilta-aurinko lämmitti. Killingin saarella muistimme hetken kun Santeri kävelyllämme lähti ensimmäisen kerran viuhtomaan edeltä – tuolloin hän oli 2-vuotias.

Hoidimme Itäkeskuksen DNA:ssa Santerin puhelinasioita ja samalla omiamme. Suuntasimme Kontulaan tutkimaan Santerin vielä avoinna olevia sivuja ja keräsimme niistä tietoja. Tapasimme Santerin naapurin, 32-vuotiaan naisen. He olivat tutustuneet siten, että kumpikin oli hukannut kotiaavaimensa ja haahuilivat talonsa edessä ”pallo hukassa”. Naapuri kertoi lauantai-illan tapahtumista Santerin kuolinviikonloppuna. Santerin luona oli myös ollut 4–5 noin 18-vuotiasta poikaa ja tyttöä. Santeri oli soittanut tekemäänsä konemusiikkia vierailleen. Porukka oli juonut olutta ja poltellut pilveä. Ilta oli mukava ja kesti pitkään. Naapuri oli unohtanut reppunsa ja takkinsa, jotka hän sai nyt takaisin.

Naapurissa asuva nainen sanoi asuvansa myös tukiasunnossa ja pelkäsi tulevaa oikeudenkäyntiä, josta saattaisi seurata häätö. Hän oli luurangonlainen symppis nainen, joka selvästikin oli kovien aineiden käyttäjä. Lauantai-iltana pojat olivat alkaneet miettiä LSD:n hankkimista, jota naapuri kertoi vastustaneensa. Hän sanoi olleensa huolissaan siitä, että Santeri saattaisi saada hädän, koska hänen kodissaan vieraili runsaasti eri nuoria.

Käpylän huoltoliikkeeseen myytäväksi varaosina.

Nauroimme ja pilailimme keskenämme ensimmäisen kerran Santerin kuoleman jälkeen. Tuntui että elämä ehkä sittenkin voisi kantaa.

Isoveljeni tuli yllättäen käymään ja tuomaan suruaddressin. Istuimme keittiön pöydän ääressä ja sovimme, että kävisimme tänä keväänä kahdestaan lapsuutemme tapahtumia läpi 1960-luvulta lähtien. Ja aikaisemmistakin vaiheista. Hän tulee hautajaisiin ja ottaa mukaansa lapsistaan kaksi. Veli on valmis myös arkunkantajaksi, jos tarvetta on. Hän totesi jotain, mikä on hyvin totta: Meillä esikoisilla ei elämä aina mene kovin hyvin, usein vanhempien toiveet ja odotukset jäävät toteutumatta.

Veljeni mukaan hänellekin olisi saattanut alle kaksikymppisenä käydä samoin kuin Santerille. Alkoholi maistui ja tuli tehtyä kaikenlaisia juttuja. Sitten, kun hänen tuleva vaimonsa tuli kuvioihin mukaan juuri ennen kuin hän täytti 20, elämä rauhoittui.

Samaa olen itsekin miettinyt. Santerin ja broidin elämät mullistuivat 14–15 vuoden iässä. Broidi lopetti koulun jäätyään toisen kerran luokalle. Hän siirtyi apumieheksi raksalle, töitä oli ja niistä sai mukavasti rahaa. Alkoholi ja rööki maistuivat. Intin hän kävi 18-vuotiaana. Vaimon rauhoitettua kuvioita veli kävi kirvesmieskurssin ja lapsiakin alkoi tulla. Hän ei kuitenkaan viihtynyt pidempään työpaikoissaan. Hän remontoi omaa asuntoaan, myi sen, osti uuden ja remontoi. Perhe asuu Punavuorella, vain kivenheiton päässä lapsuuden kodistamme.

30.3.2014

Olimme kävelylenkillä Marja Riitan kanssa. Hänen tavoitteenaan on palata töihin toukokuun alussa. Sama tavoite voisi sopia minullekin.

Olen ollut tänään ahdistunut. Kävimme kahvilla vanhempieni luona. Iltapäivällä olimme perheen ja Maijan kanssa Wanhassa Myllyssä juhlistamassa Johanneksen 15-vuotissyntymäpäivää.

Minua on vaivannut kysymys, miksi Santeri jumittui kannabikseen ja muihin päihteisiin jo 14-vuotiaana eikä kyennyt muuttamaan ajatteluaan ja käyttäytymistään enää sen jälkeen? Elämä antoi hänelle rippikesänä 15-vuotiaana mahdollisuuden muuttaa suuntaa. Santeri ja hänen tyttöystävänsä rakastuivat rippileirillä ja olivat yhdessä pari kuukautta. Miksei Santeri taistellut suhteen puolesta ja edes yrittänyt luopua kannabiksesta? Mikä hänen persoonassaan ja psyykessään oli niin jäykkää, ettei hän oppinut koettelemuksistaan?

Santeri oli lapsuudessa hyvin varautunut jokaisen uuden ihmisen suhteen. Kesti kauan ennen kuin luottamus syntyi. Koko lapsuutensa murrosikään saakka hän luki poikkeuksellisen paljon, ikään kuin haluten rakentaa oman turvallisen maailmansa. Musiikista tuli kirjat korvaava suojaverkko murrosiästä lähtien hänen elämänsä loppuun saakka.

Kova kolaus itsetunnolle oli se, että hänen taitonsa hyvänä rumpalina eivät riittäneet uusien koulukavereiden musiikillisille huipputaidoille. Santeri ei mahtunut bändiin. Murroksessa ollut ääni ei myöskään tuonut mahdollisuuksia bändin laulajana.

Santeri oli ajattelijana ja pohdiskelijana uuden kaveriporukkinsa mielipidejohtaja. Sellaisena hän alkoi myös rikkoa rajoja päihteiden kokeilussa ja graffitimaalarina. Santeri oli oman tiensä kulkija loppuun saakka. Kannabis oli sekä koukku että periaatteellinen valinta.

Oliko paradoksaalisesti niin, että rakastava ja turvallinen koti antoi hänelle sen itseluottamuksen ja sinnikkyuden, jolla hän tarpoi elämänpolkuaan sivuille katsomatta? Toisin kuin minä, joka ahdistavan uskonnollisen kotitaustan omaavana hakeuduin pakkoajatusten vaivaamana terapiaan 20-vuotiaana? Olin valmis ottamaan vastaan apua. Santeri ei koskaan halunnut terapiaa, hän uskoi omaan älylliseen yliveraisuuteensa, vaikka harhat ahdistivat. Lääkeapua hän kyllä otti vastaan syksystä 2012 lähtien.

1.4.2014

Luonnostelin eilen muistopuhetta Santerille. En tiedä, pystynkö sitä esittämään. Tällä hetkellä kaikki tuntuu vain pohjattoman surulliselta.

Tapasin iltapäivällä Fazerin kahvilassa Santerin parhaan ystävän Robertin. Hän tunsu Santerin seitsemänneltä luokalta lähtien. He tutustuivat ensimmäisenä koulupäivänä. Kumpikaan ei tuntenut uudelta luokaltaan ketään ja pojat löysivät heti toisensa.

Robert kertoi, miten kävi kun Santeri yritti jatkaa lukiota viime elokuussa puolentoista vuoden tauon jälkeen käymällä tunneilla pari kertaa viikossa. Joku oli välitunnilla sanonut:

”Kyllä me tiedetään, että sä oikeasti osaat, toi on sääliä.” Santeri oli itkenyt ja lähtenyt. Hän ei enää palannut Etu-Töölön lukioon.

Robertin mukaan Santerilla oli paljon vahvuuksia. Älykyys, uuden tiedon omaksuminen ja puhetaito olivat omaa luokkaansa. Myös bisness-ajattelu.

Santerin itsetuntoa puolestaan söi se, ettei hän mahtunut luokkakavereiden muodostamaan huippubändiin. Skeittiharrastuskin loppui, kun taidot eivät riittäneet kavereiden tasolle.

Santeri ja luokkakaverina ollut tyttö lähtivät kasiluokalla ylittämään rajoja. He olivat cooleja, hankkivat ja kokeilivat kannabista. Muut tulivat perässä. Santerista ja Robertista tuli kapinallisia, jotka kokeilivat erilaisia päihteitä ja välittivät niitä myös muille.

Santerin kyky ideoida ja hankkia tuloja oli erittäin hyvä. Hän lanseerasi keksibsnoksen, jolla hän Robertin arvion mukaan ansaitsi parin vuoden aikana 15 000–20 000 euroa. Samaa hän harrasti myös Jyväskylässä nuorisokoti Ankkurissa. Vielä kesällä 2013 hän tekaisi keräyksen, jonka tuotoista ei ole tietoa.

Robert otettiin huostaan joulukuussa 2012 – pari kuukautta Santeria myöhemmin. Hän pystyi lopulta neuvottelemaan vanhempiansa ja lastensuojelun kanssa, että hän asui lapsuuden kodissaan viimeiset neljä kuukautta ennen täysi-ikäistymistään.

Elokuussa Robert täytti 18 vuotta. Hän kertoi edellisestä biletsreissustaan. LSD:tä oli käytetty rajusti ja kaikki säästöt oli varastettu. Morkkis oli kova. Silloin hän päätti yrittää luopua muiden päihteiden kuin alkoholin ja kannabiksen käytöstä.

Robert oli nähnyt Santeria silloin tällöin kotonaan ja välillä Santerin luona. Santeri oli usein alkanut heti kertomaan omasta päihdekäytöstään ja rahanhankintasuunnitelmistaan. Robert oli joskus kyseenalaistanut päihteiden päivittäisen käytön mielekkyyttä. Santeri oli torjunut aiheen ja vastannut käyttävänsä, koska pitää siitä. Robertin tulkinnan mukaan kyse oli käyttäjän itsepetoksesta, jota hän selittää muille ja johon hän myös itse haluaa uskoa ja pitkälti uskookin.

2.4.2014

Tiukka päivä – huh! Klo 9.00 Roihuvuoren seurakunnan nuorisopappi tuli käymään. Kerroimme Santerista, sovimme siunaustilaisuuden sisällöt ja biisit. Alkulauluna Pekka Simojoen kaunis sävellys vuodelta 1983, keskellä tilaisuutta pappi esittää Onnellisen vaeltajan, joka oli omia lempikappaleitani 16-vuotiaana hengellisen etsintäni aikana. Lopuksi Sua kohti herrani, laulu jota orkesterin kerrottiin soittaneen Titanicin upotessa.

Neuvottelu hautaustoimisto Pietetissä Mannerheimintiellä. Toimeentulotuen ex-asiakkaana Santerille kustannetaan kaupungin varoista hautausmaksut seurakunnalle ja kuljetus oikeuslääketieteen laitokselta Malmille. Pakettiin sisältyy myös Pakilan työkeskuksessa valmistettu kevyt, puinen valkoinen arkku, hinnaltaan 125 euroa. Päädyimme sen sijaan tammesta tehtyyn arkkuun, hinta 1 300 euroa. Voisihan sitä olla huonompiakin syitä mennä

konkurssiin! Santeri varmaan itse pudistelisi päätään meille, jos näkisi pohdintamme ja rahankäyttömme.

Kotoisena eleenä veimme Pietetiin vaatekerran: mustat farkut, valkoisen T-paidan ja vihreän flanellipaidan. Nämä puetaan Santerin viimeiselle matkalle.

Vanhempien vertaisryhmä Hakaniemen nuorisoasemalla. Aluksi halailtiin, ryhmäkaverit sanattomina. Sitten Marja Riitta alkoi ”automaattipilottina” sanoittaa kahden viikon takaisia tapahtumia. Ryhmän vetäjä kiinnitti erityistä huomiota Johanneksen ja Pirtan kokemuksiin sekä jaksamiseen. Millaista tarinaa Johannes kertoo isoveljen kuolemasta 20 vuoden kuluttua? Entä Pirta?

Ryhmän muilla vanhemmilla on erittäin raskaat tilanteet nuortensa kanssa. Me olimme shokkivaiheen vielä puuduttamia ja siksi melko energisiä. Sovimme ryhmän viimeisen tapaamisen kesäkuun alkuun.

5.4.2014

Tiiviissä rytmissä on menty. Torstaina tapasin edesmenneen sydänystäväni Jaakon pikkuveljen. Hän on eronnut ja hänenkin esikoiselleen on annettu nimi Jaakon kolmannen nimen Santeri.

Olen pitänyt yhteyttä Jaakon vanhempiin, etenkin isään. Jaakko ja myös perheen kuopus on haudattu Malmille. Heidän perheelleen on kasaantunut kohtuuttomia taakkoja. Miten me perheenä tulemme selviämään Santerin kuolemasta?

Minun puoleltani ei ole laajaa sukua. Kun Etelä-Afrikassa perheineen asuva pikkuserkkuni sattui olemaan täällä työmatkalla ja tuli piipahtamaan, tuntui kuin koko sukuni olisi tullut ottamaan osaa suruumme! Minua 10 vuotta nuoremman pikkuserkkuni kanssa tunnen vahvaa sukuyhteyttä.

Perjantaina lounas hyvän naisystäväni kanssa Stockan vintillä. Tutustuimme aikanaan Johanneksen futisharrastuksen kautta, minä valmensin ja hän toimi joukkueenjohtajana. Myöhemmin mukaan on tullut myös työulottuvuus.

Kotiin palatessani Marja Riitan vieraana oli hänen työkaverinsa. Hän oli tuonut työyhteisöltä kaksi kassillista ruokaa, teetä, erilaisia herkkuja, kortteja ja kynttilöitä. Ainakaan emme pääse surussamme nääntymään nälkään! Halasimme pitkään, pitkään.

Illalla raikas tuulahdus. Perheystävämme poikineen pelmahtivat meille tuoden viisi valtavaa perhepizzaa mukanaan. Yritimme yhdessä käsittää käsittämätöntä. Pohdimme sitä, että Santeri oli tavallaan rakentanut oman suljetun kosmoksensa, jossa sisältöinä olivat oma koti, päihteet, musiikki – erityisesti psycotrance-konemusiikki, jota hän teki – ja tietokonepelit, joista hän oli riippuvainen. Lähes kaikki yläasteajan ystävät olivat jääneet, tilalle olivat tulleet usein vaihtuvat käyttäjäystävät.

Vanhoista ystävistä oli jäljellä vain Robert. He näkivät toisiaan säännöllisesti. Seurustelumielessä tyttöystävää Santerilla ei ollut rippikesän jälkeen. Yhteys meihin vanhempiin, Maijaan ja minun vanhempiini – sekä tukiverkko – olivat tiiviit ja toimivat.

7.4.2014

Eilen lepopäivä. Sukulaisrouva kävi Marja Riitan kanssa läpi muistotilaisuuden tarjoilut.

Tuomasmessussa Agricolan kirkossa mukana olivat myös Maija ja Marja Riitta. Messun musiikillisena teemana oli klassinen kirkkolaulu – todella vaikuttavaa ja meditatiivista. Kävin alttarilla rukoilemassa papin kanssa Santerin puolesta ja oman jaksamiseni puolesta ensi perjantain hautajaisissa.

Olen tuntenut myös pelkoa, miten selviän Santerin hautajaisissa. Rankin osuus on arkun kantaminen ja hautaan laskeminen. Voi miksi olemme nyt tässä tilanteessa? Puhe Santerista muistotilaisuuteen on nyt viimeistely – ex-lankomieheni lupasi olla varalla, jos en pysty puhetta pitämään.

Johannes on lupautunut myös arkunkantajaksi. Toivottavasti hän kestää tilanteen psyykkisen paineen. Entä Pirta sitten? Marja Riitan uskon kestävä perheestämme parhaiten – hän uskaltaa itkeä myös avoimesti.

8.4.2014

Sain hiottua Santerin muistopuheen lopulliseen muotoonsa – seitsemän liuskaa.

Nukuin viime yön hyvin, nousin vasta puoli 10. Eilisiltana hieroin Johanneksen jalkoja, hartioita ja päätä – samalla kun katsoimme peliä. Hän sai eilen myös kutsun U 15 - maaotteluihin pääsiäisen jälkeen Puolaa ja Slovakiaa vastaan. Aion mennä Eerikkilään katsomaan niistä toisen.

Sain tänään raha-asiat hoidettua pankin kanssa. Tarvitsemme 7 500 euron lainan haudataksemme esikoispoikamme kauniisti. Taloutemme on tiukilla, mutta arjen pitää pyöriä ilman, että vedämme nyörin liian tiukalle.

”Voimakaksikko” Pirta ja Iskä suuntaavat iltapäivällä keskustan kirjakauppoihin ja divareihin sekä kahvilaan. Hemmottelu on sallittua!

10.4.2014

Klo 8.30 Hautajaisiin valmistautuminen on ykkösasia. Miten selviän/selviämme huomisen päivän raskaudesta? Minulle erityisesti arkun kantaminen ja hautaan laskeminen tuntuvat järkyttäviltä ja pelottavilta. Sain vuonna 1987 sydänystäväni Jaakon hautajaisissa trauman hänen ruumiinsa näkemisestä juuri ennen siunaustilaisuutta. Tuntui siltä, että kuolema vei kaiken, mitään ei jäänyt jäljelle. Nyt saimme jättää Santerille kauniit jäähyväiset jo kolme viikkoa sitten, heti hänet löydettyämme.

Olen halunnut säilyttää lapsen uskoni. Haluan luottaa siihen, että Santeri on otettu armollisen kaiken Luojan, Jumalan luokse, talteen. Ikuisuudessa voimme ehkä vielä kohdata toisemme. Huomenna haudamme Santerin elottoman ruumiin, maallisen tomumajan, siunaamme hänet maahan ja teemme hänelle viimeisen palveluksen.

Marja Riitta otti eilen illalla esille, että kun meidät vihittiin 20 vuotta sitten, minulla oli alttarilla rytmihäiriökohtaus. Se meni itsestään ohi, kun olin vastannut papin kysymykseen ”Tahdon”. Käyn huomista hautajaistilannetta läpi tänään psykiatrin tapaamisessa.

Santeri on nyt kuollut. Minua askarruttaa Santerin elämässä kaksi asiaa: Miksi Santeri takertui niin päättäväisesti 14-vuotiaasta lähtien päihteiden/huumeiden käyttöön ja maailmaan? Miksi minusta – ja Marja Riitasta – on tuntunut koko ajan siltä kuin Santeri olisi toteuttanut elämänpolkuaan unissakävelijän varmuudella? Mikään ei horjuttanut häntä valitsemaltaan tieltä!

Oliko Santerin erilaisuuteen, jonka havaitsimme vuosien varrella lapsuudesta lähtien, neurologisia syitä? Asperger-syndroomasta tiedetään, että pahinta mitä Asperger-lapselle voidaan tehdä, on pakottaa hänet normiin. Vanhempina näimme Santerin erityislaadun emmekä pakottaneet häntä. Parhaiten asiat Santerin kanssa menivät aina, kun hänelle annettiin rauhaa ja tilaa edetä omassa tahdissaan. Santeri jumittui 14–15-vuotiaan kapinaan kodin, koulun ja yhteiskunnan normeja vastaan. Hänen tunne-elämänsä kehitys pysähtyi tuolloin päihderiippuvuuden kehittyessä.

Toinen asia, joka mietityttää. Santerin traumaattisten kokemusten merkitys 4–5-vuotiaana? Hän oli silloin kaksi kertaa lähellä kuolemaa traumatisoituen vakavasti. Santeri eheytyi intensiivisen traumaterapian avulla. Kuolemantrauman hän oli selvästikin torjunut tietoisuudestaan, mutta oliko sillä torjuttunakin vaikutusta Santerin eräänlaiseen pidäkkeettömyyteen? Hän joutui lukuisia kertoja uhkaaviin ja vakaviin tilanteisiin 14–18-vuoden ikäisenä, eikä hän kertaakaan – huumepsykoosin lyhytaikaista vaikutusta lukuun ottamatta – ollut järkyttynyt tilanteiden vakavista terveydellisistä tai oikeudellisista seurauksista.

Näissä kahdessa asiassa emme päässeet eteenpäin Santerin elinaikana, koska hän vastusti yhteydenottoa traumaterapeutin suuntaan ja koska hän kieltäytyi Jyväskylän Ankkurissa olonsa aikana kaikesta psykologisesta/psykiatrisesta ja neurologisesta yhteistyöstä. Santeri ei halunnut itseään tutkittavan. Hän sanoi inhoavansa viranomaiskeskusteluja, joita hänelle olikin kertynyt kymmenien ellei satojen eri tahojen kanssa. Hänen mukaansa ne eivät olleet koskaan auttaneet häntä.

Santeri kehitti itselleen psyykkisen riippuvuuden erityisesti kannabikseen, jota voidaan pitää mietona psykedeelinä. Hän käytti myös muita psykedeelejä kuten sieniä ja LSD:tä. Psykedeelien tajuntaa laajentava vaikutus on kiehtonut häntä. Myös viimeisenä iltanaan Santeri on ehkä käyttänyt myös LSD:tä. LSD ei sinänsä ole kovin myrkyllinen eikä sen yliannostukseen voi kuolla.

12.4.2014

Santerin hautajaiset eilen. Olin lääkkeillä saanut nukuttua hyvin. Malmin iso kappeli oli melko pieni surijajoukollemme ja kukkalaitteille. Menimme perheenä Santerin arkulle: Johannes piti ruusuista tehtyä sydämenmuotoista kukkaseppelettä ja Marja Riitta luki Seitsemästä veljeksestä Tuonen lehdon. Luki kauniisti, äänen suuresti särkymättä. Johannes laski sepeleen. Marja Riitta kumartui ja koski vielä hellästi arkkua. Minä en kauniiseen eleeseen ehtinyt mukaan.

Arkun kantamiseen tarvittiinkin yllättäen kahdeksan saattomiestä. Vasemmalla puolella arkkua olivat lisäksi Harri, Ari ja veljeni. Oikealla olivat Johannes, Marko-eno, Juha ja Ilpo. Arkku painoi melkoisesti, mutta olisi hyvin voitu kantaa kuudellakin, jos arkussa olisi ollut myös kantokahvat. Hauta oli kaivettu ehkä noin kolmen metrin syvyyseksi. Katsoin haudan pohjalle enkä tuntenut pelkoa. Siellä siis Santerin ruumis – maallinen tomumaja – saisi levätä. Santerin henki, sielu on siirtynyt ajasta ikuisuuteen Luojaan talteen.

Otin kourallisen multaa ja heitin sen vähän kerrallaan hautaan Santerin arkun päälle. Samoin yhden punaisen ruusun hautaseppeleestämme. Annoin myös isälleni kourallisen multaa, laskettavaksi hautaan.

Lauloimme virren, otin Marja Riitan ja Pirtan kainalooni. Johannes seiso pari metriä syrjemmällä enkä tohtinut mennä häntä kainaloon ottamaan. Ei olisi siinä kohtaa varmaan tykännyt.

Muutamia kuvia otettiin vielä haudalla, onneksi olimme palkanneet ammattikuvaajan.

Muistotilaisuus oli kaunis, Furuvik oli täynnä kutsuvieraita. Erityisesti nuorten suuri määrä tuntui Santeria ajatellen hyvältä. Nuorisopastori oli aluksi mukana ja kertoi lyhyen tarinan helmestä, joka syntyy kotilon sisällä vuosien saatossa jonkin kaihtavan asian ympärille.

Ystäväpariskunta esitti viululla ja pianolla Saint-Saënsin Joutsenen ja Kari Rydmanin Niin kaunis on maa.

Santerin paras ystävä Robert esitti omat biisinsä kitaralla säestäen. Ensimmäinen lauluista oli syntynyt jonakin yläasteen keväänä, kun luonto oli herännyt ja kaverukset olivat päässeet kevätfiilikseen: Uusi ulottuvuus. Laulusta kuului poikien innokkuus kevään ensimmäisistä lämpimistä päivistä, lähtemisestä Lapinlahden kallioille tai puistoon omat eväät mukana. Jälkimmäinen biisi oli nimeltään Immunitetti.

Esitin puheeni rauhallisesti, muistaen rytmityksen. Seisoin Furuvikin salin keskellä ja huomasin, kuinka tärkeä puhe Santerin elämästä oli erityisesti hänen yläasteen ystävilleen, jotka itkivät avoimesti. Varmasti kaikille oli hyvin huojentavaa, että Santerin kuolemaan ei liittynyt itsemurhaa eikä rikosta. Painotin, että Santeri lähti tästä maailmasta hyvin rauhallisesti ja levollisesti nukahtaen. Tämä perustui havaintoihimme ja johtopäätöksiimme Santerin löydettyämme.

Robert ja neljä muuta ystävää esittivät kaksi upeaa biisiä. Kaikki kerääntyivät heitä kuuntelemaan. Ultra Bran kappale Vesireittejä, joka oli kuulemma Santerin lempimusiikkia. Toista en tunnistanut, mutta saattoi olla Samuli Putron kappale: ”Et ole enää elossa, mutta et kuollutkaan. Missä sinä olet?”

Pohdintoja eilen illalla:

Santeri kielsi lähes aina tarvitsevuutensa. Poikkeuksena huumepsykoosin jälkeiset päivät syksyllä 2012, jolloin hän oli helpottunut siitä, että huostaanotto oli tapahtunut, koska hän olisi muuten kuollut hyvin pian. Hän myös otti vastaan lääkitystä syksyn 2012 aikana, koska harhat olivat piinanneet häntä joulukuun 2011 huonosta LSD-tripistä lähtien.

Myös elokuussa 2013 hän otti mielellään vastaan Opamox-lääkityksen, joka helpotti häntä nimenomaan kuulo- ja näköharhojen suhteen. Lääkärin – ja minun – toiveena oli, että lääkityksen mukanaan tuoma olemisen helpotus antaisi Santerille motivaatiota ja voimia luopua päihteiden ja huumeiden käyttämisestä. Tällöin myös lukion käyminen mahdollistuisi, sitähän Santeri kuitenkin sanoi haluavansa.

Keskusteluni Pirtan kanssa:

Minä: ”Isoveljesi Santeri ei koskaan sanonut tarvitsevansa apua. Sitä olisi kyllä ollut saatavilla.”

Pirta: ”Jos hän olisi sanonut niin, hän olisi myöntänyt itselleen, että se on totta.”

Santeri oli sydämeltään lempeä. Se tarkoitti ikävä kyllä myös sitä, että hän kohdisti aggressionsa itseensä vaarantamalla terveytensä päihteiden ja huumeiden käytöllä. Tämä lopulta johti hänen kuolemaansa.

Suhteessa meihin vanhempiin Santeri jäi ambivalenttiin tilaan. Hän ei kyennyt itsenäistymään ikävaiheelleen normaalilla tavalla. Santerille oma koti oli äärimmäisen tärkeä. Sinne hän rakensi oman grandioosin maailman, kosmoksen, jota hän hallitsi.

Hän eristäytyi asuntoonsa, käytti päivittäin sekä hänelle määrättyjä lääkkeitä että päihteitä ja huumeita. Pelasi tietokonepelejä päiväkaupalla. Teki konemusiikkia. Katsoi koneelta American Dad ja South Park -sarjoja.

Hän lähti kodistaan tapaamaan meitä, käymään kanssamme kaupassa ja tapaamaan lääkäriään ja sosiaalityöntekijöitä. Hän vastasi aina kun soitimme. Meillä oli toimiva puhe- ja tapaamisyhteys Santerin kanssa. Ystävistään useamman vuoden takaa hän tapasi säännöllisesti vain Robertia ja Laria, jotka olivat lukioajan ystävä. Useimmiten tapaamiset olivat Santerin luona – hän lähti vain harvakseltaan kaupungille.

Minulle olivat tärkeitä erityisesti viime syksyn lauantaitapaamiset. Santeri tuli meille syömään, mentiin saunomaan, usein myös Johannes oli mukana. Saunan lauteilla meillä oli mahdollisuus jakaa miesten kesken tarkempia kuulumisia ja toiveita. Saunaolut jaettiin miesten kesken puoliksi.

Santeri kieltäytyi terapiasta, samoin neurologisista tutkimuksista. Hän ei mielestään tarvinnut sellaista apua. Hänelle riitti lääkitys ja itsehoitona päihteet/huumeet sekä riittävästi rahaa elämiseen. Rahaa ei tosin tuntunut koskaan olevan riittävästi. Ostimme Santerille ruokaa viikottain, mutta pienensimme siihen menevää rahasummaa. Emme halunneet pitää yllä päihteiden ja huumeiden käyttöä.

Jos Santeri olisi myöntänyt itselleen ja meille tarvitsevana terapia-apua, hän olisi samalla myöntänyt, etteivät päihteet/huumeet elämäntapana kannata häntä. Hän olisi joutunut kohtaamaan oman elämänsä syvimät pelot ja toiveet. Myös 4- ja 5-vuotiaana kokemansa kuolemaan liittyvät traumat, traumat seksuaalisuuden ja tyttöjen kanssa, traumat poliisien mielivallan kohteena. Myös sen, että ikätoverit olivat itsenäistymiskehityksessään jo pitkällä edellä.

Kasvun tie olisi ollut pitkä – erilaisia kokemuksia ja tunnetiloja kuoleman kauhusta, hylätyksi tulemisesta, julkisesta häpeästä ja yksinäisyydestä. Retkahduksia huumeiden kanssa. Mutta tie olisi voinut tuoda hänelle oman elämänhistorian voimavarana, kantanut häntä aikuisuuteen ja itsenäiseen elämään maailmassa ja suhteissa toisiin ihmisiin. Hän olisi saanut henkilökohtaisen historian, nykyhetken ja tulevaisuuden.

Mikä olisi voinut johtaa liikeyhdistykseen Santerin sisimmässä niin, että toivo jostakin paremmasta, muutoksesta olisi herännyt? Olisiko rakastuminen voinut olla liikuttaja? Santeri ei ollut seurustellut rippikeseän rakastumisen jälkeen. Emma oli tärkeä ystävä ja häneen Santeri oli myös ihastunut. Emme saa tietää olisiko rakkaus ja seurustelu kääntänyt Santerin pään ja luonut uutta toivoa elämään.

Erään ystäväni vanhin poika oli vuosia käyttänyt kovia huumeita. Hän sai kuitenkin uuden mahdollisuuden 24-vuotiaana löytäessään puolison ja tullessaan isäksi. Ihmeitä siis tapahtuu.

13.4.2014

Alakuloinen, voimaton päivä. On satanut. Kävimme perheenä Santerin haudalla ja hänen ensimmäisessä ja viimeiseksi jääneessä kodissaan Kontulassa. Haikkeutta. Santerin koti oli puunattu nätiksi ja kannabiksen tuoksua oli enää aavistus jäljellä. Oma koti oli Santerille ykkönen – heti kannabiksen jälkeen.

Isovanhemmat ja Marja Riitta eivät jaksaneet lähteä Tuomasmessuun Agricolankirkkoon. Minulle messu oli armollinen ja voimauttava kokemus jälleen. Laulaminen, rukous ja sakramentit ovat minulle kosketus johonkin Pyhään, ihmistä suurempaan mysteeriiin ja äärettömyyteen. Kutsun sitä Luojaksi.

Yksi alttarilla luettu esirukous puhutteli erityisesti: ”Tänään haluan kiittää tyttärestäni, vaikka hänet onkin jo otettu luoksesi.” Niin, minäkin haluan kiittää Santerista, kaikesta hyvästä, kauniista, kehittymisen vuosista, syvästä yhteenkuuluvuuden tunteesta. Myös huolen, kivun ja epätoivon hetkistä silloin, kun Santeri oli sekavimmillaan ja itsetuhoisimmillaan.

Olisin suonut Santerin elämän jatkuvan ja kenties vielä liikahtavan siten, että toivo muutoksesta olisi hänessä herännyt. Ilman päihteitä ja huumeita hän olisi kehityksessään päässyt suremaan kaikkea traumaattisesti kokemaansa ja kasvamaan kohti aikuisuutta.

Santeri jäi kehityksessään siihen, kun massiivinen huumeiden käyttö alkoi. Jos hän olisi joskus päässyt päihteistä ja huumeista kuiville, hän olisi ollut psyykeltään 14–15-vuotiaan tunne-elämän tasolla. Surullista, ettei niin käynyt.

14.4.2014

Marja Riitan kanssa pohdittua: Santerin varhaislapsuudessa ja lapsuudessa saama perusturva ja rakkaus antoivat hänelle hyvän suojan päihteiden ja huumeiden väärinkäyttöä vastaan – miksei suoja kuitenkaan riittänyt? Mikä vaikutus 4- ja 5-vuotiaana koetuilla traumaattisilla kokemuksilla oli murrosiässä – kokiko Santeri elävänsä jatkoaikaa, jolloin normaalia kuolemanpelkoa ei enää ole?

Lomamatkamme Kosilla keskeytyi jo toisena matkapäivänä kun Santeri putosi pari metriä korkealta kiipeilytelineeltä. Hänet kiidätettiin saaren sairaalaan ja saimme tiedon, että Santerilla on kallonmurtuma ja hänet on vietävä ambulanssikoneella Ateenaan. Lähdin Santerin mukaan.

Kallonmurtuma osoittautui olevan sellaisessa kohdassa kalloa, ettei aivovammaa onneksi tullut.

Entä neurologiset tekijät? Santeri oli 0–4-vuotiaana poikkeuksellisen kömpelö ja heikko motoriikaltaan. Hän satutti itseään usein. Kosin epäonnisen matkan jälkeen päädyimme siihen, että Santerin olisi saatava harjoittaa motorisia taitojaan ja mielellään ryhmässä, jolloin myös sosiaaliset taidot karttuisivat. Santeri pelasi jalkapalloa 4–10-vuotiaana. Se selvästi paransi hänen taitojaan ja kehitti itseluottamusta ryhmässä toimimisessa.

Santeri oli poikkeuksellisen lahjakas matematiikassa ja kielissä, ilmeisesti myös musiikissa. Toisella luokalla hän jo opetteli alkuaineita. 9–10-vuotiaana hän luki Harry Potterit alkukielellä englanniksi. Ala-asteen kuuden vuoden aikana en nähnyt hänen kertaakaan tekävän läksyjä – hän oli aina tehnyt ne jo koulussa valmiiksi.

Vuorovaikutuksessa uusiin ihmisiin hän oli hyvin varautunut ennen kouluikää. Neljännelle ja viidennelle luokalle tultaessa hän oli kehittänyt sosiaalisia taitojaan ja hänellä oli oma kaveripiirinsä. Viidennellä hänet valittiin oppilaskuntaan ja kuudennella puheenjohtajaksi. Nuorten ääni -hankkeessa sain kaupungintalossa henkilökohtaisesti seurata Santerin puheenvuoroja kaupunginjohtajalle. Joulukuussa 2007 Santeri piti itsenäisyyspäivän juhlapuheen koko koululle.

Santerin luonteenlaatu oli lapsena melko jäykkä, sisäänpäin kääntynyt ja varautunut ihmisten suhteen. Hän tarvitsi paljon tilaa itselleen ja omalle olemiselleen. Tilan hän otti erityisesti lukemalla valtavan paljon jatkuvasti. Hänen kykynsä kirjoittaa ja puhua olivat poikkeuksellisen hyvät.

Perinnöllisillä tekijöillä, mm. neurologisilla erityispiirteillä, on ymmärtääkseni ollut suuri vaikutus Santerin elämään. Myös veljelläni tapahtui 14–15-vuotiaana jotain samankaltaista kuin Santerilla. Päihteet tulivat kuvaan mukaan ja koulu jäi kesken. Hänen kehityksensä aikuisuuteen vaikeutui. Vaimo ja lapset tavallaan pelastivat veljeni. Hän on pystynyt elämään kekseliäisyydellään ja sinnikkyydellään. Hän on remontoinut asuntoja ja vaihtanut suurempaan.

Miksi Santeri alkoi käyttää kannabista ja muita päihteitä?

Epäilemättä Santeri rakastui kannabikseen.

Santeri ei ajautunut väärään seuraan, vaan hän halusi olla väärää seuraa!

Kannabis- ym. huumekokeilut antoivat aluksi sankarin coolin sädekehän ryhmässä. Rahantekeminen huumeilla oli helppoa. Se tuntui olevan helppoa kekseliäälle Santerille muutenkin. Seksuaalisia kokemuksia oli helpompi saada päihtyneenä tai aineissa.

Miksi Santerista tuli huumeriippuvainen?

Vaikuttaa siltä, että Santerilta puuttui itsesuojeluvaistoa ja pidäkkeitä nähdä vaaran merkit niissä tilanteissa, joissa muut hänen ystävänsä ja kaveripiirinsä vaaran jo havaitsivat.

Kannabiksen ja ekstaasin välittäminen siitä huolimatta, että se johti usein tekemisiin poliisin kanssa, oikeudenkäynteihin ja sakkotuomioihin.

Siitä huolimatta, että poliisi kohdisti häneen mielivaltaa kuten julkisen häpäisemisen ja leimaamisen.

Santerin mukaan LSD-tripistä joulukuussa 2011 alkoivat ääni- ja näköharhat ensimmäisen kerran. Näin vakavien ja ahdistusta tuottavien mielenterveyden häiriöiden voisi kuvitella johtavan siihen, että lähtisi hakemaan apua ahdistukseen. Santeri pyrki kuitenkin lääkitsemään itseään ja harhojaan massiivisella päihteiden ja huumeiden käytöllä. Kunnes oli siinä pisteessä, että oli jo pitkään ajatellut itsemurhaa ja kuolemaa. Myös ystävät olivat nähneet hänessä muutoksen ja ottivat lopulta yhteyttä meihin vanhempiin syyskuussa 2012.

”Ikävaiheeseen nähden massiivinen ja myös kovien huumeiden käyttö”, totesi lääkäri 17-vuotiaan Santerin huumepsykoosin jälkeen. Hänen päihdehistoriansa tuli silloin ensi kertaa kokonaan näkyviin myös meille vanhemmille.

15.4.2014

Kävin eilen lymfahoidossa. Minulla on ollut sama lymfahoitaja ja homeopaatti pitkään. Olemme myös ystävästyneet vuosien varrella. Myös Santeri kävi hänen hoidossaan 13-vuotiaasta lähtien. Santeri myös opetti häntä tietokoneen käytössä. He tunsivat hyvin toisensa ja heidän välillään vallitsi luottamuksellinen suhde.

Eilen, ennen hoidon aloittamista, keskustelimme Santerista. Hoitajani mukaan Santeri vetäytyi omaan suojattuun maailmaansa, jonne ei muilla ollut pääsyä. Oliko Santeri tavallaan

valveudessa? Santeri oli syvimmältään totuuden etsijä ja viaton. Hän oli omien ominaispiirteidensä uhri ja eli tiensä eräänlaisena sovituksena menneiden sukupolvien elementeistä? Santeri oli ajautunut kehään, josta hänellä ei ollut ulospääsyä.

Uskon hoitajan tunteneen ja nähneen parantajana Santerin sielun hyvin. Santeri oli todellakin ajautunut kapinallisen ja yhteiskunnan kieltäjän roolissaan syviin vesiin. Kun ääni ja näköharhat alkoivat ahdistaa, Santeri lisäsi kierroksia huumeiden käytössään. Lopulta hän oli jo lähellä kuolemaa, kun huostaanotto tapahtui.

Olimme olleet vuosien ajan yhteydessä lastensuojeluun ja pitäneet heitä ajan tasalla Santerin kehityksestä. Lastensuojelu luotti osaamiseemme ja jaksamiseemme Santerin kanssa. Olimme kuitenkin sopineet, että Santerin edun niin vaatiessa huostaanotto voidaan toteuttaa tarvittaessa kiireellisenäkin ja arviointipaikka hänelle saadaan nopeasti.

Vegassa ja nuorisokoti Ankkurissa itseensä käpertyminen jatkui hoidosta kieltäytymisenä sekä alkoholin ja kannabiksen käyttönä. Viimeisiä muutoksen mahdollisuuksia oli oman asunnon saaminen ja bentsolääkityksen aloittaminen kesällä 2013. Ankkurissa bentsoja ei ollut määrätty, koska Santeri ei sitoutunut päihteiden käytön vähentämiseen.

Elokuussa 2013 uusi lääkäri otti riskin bentsojen osalta. Olin mukana ensimmäisessä tapaamisessa ja Santeri oli siinä vahvasti läsnä, kertoi ahdistuksestaan ja harhoistaan ja halustaan jatkaa vielä lukiossa. Hän myös sanoi miettineensä elämäänsä ja tulleensa siihen johtopäätökseen, ettei hän jatka kannabiksen välittämistä, koska se tulisi johtamaan ennemmin tai myöhemmin linnatuomioon. Tapaamisessa oli vahvasti toiveikkuutta.

Santeri kykeni menemään Etu-Töölön lukion kursseille kahtena päivänä. Niistä jälkimmäisen aikana häntä nokiteltiin ja hänen kurssimääräänsä pidettiin säällittävänä. Santeri lähti itkien pois.

Toleranssi bentsoihin kasvoi ja samalla Santerin ottamat määrät. Jos Santeri olisi mennyt lääkärin määräämillä bentsoilla ja Ciprallexilla eteenpäin, vointi olisi parantunut ja Santerin mahdollisuudet työstää omaa elämäänsä olisivat olleet olennaisesti paremmat.

Toisin kävi. Santeri jatkoi lääkkeiden ja alkoholin sekä huumeiden sekakäyttöä siten, että se muodostui jossain kohtaa syksyä päivittäiseksi. Niiden päivien jälkeen, jolloin sekakäyttöä oli ollut runsaasti, Santeri oli huonossa fyysisessä ja psyykkisessä kunnossa. Jos sekakäyttöä ei ollut tai se oli lievää (vain keskiolutta ja lääkkeitä), hänen kanssaan pystyi parhaimmillaan seuraavana päivänä keskustelemaankin jonkun verran.

Syksyllä Santeri tuli usein meille lauantaisin syömään ja sitten saunottiin miesten kesken. Hyviä, levollisia yhteisiä hetkiä. Vaihdettiin kuulumisia ja juteltiin seuraavan viikon asioita.

Sisimpänsä Santeri kätki kaikilta, myös itseltään. Päivittäinen sekakäyttö, mukana kulkevat harhat ja vuoden 2014 alussa jälleen mukaan tullut kannabiksen välittäminen pitivät Santerin omalla noidankehällä, jolta ulospääsemiseen olisi tarvittu ihmettä. Lopulta Santerin elimistö uupui ja hänen elämänsä päättyi.

En usko Santerin täysin ymmärtäneen, miten vaarallista elämää hän eli. Santerille oli ominaista massiivinen tosiasioiden torjuminen ja kieltäminen. Hänelle kannabis, päihteet ja huumeet merkitsivät henkilökohtaista vapautta yhteiskunnan normeista ja odotuksista. Santerille kysymys oli myös totuuden etsinnästä. Hän jäi 14–15-vuotiaan kapinallisen arvoihin ja rooliin jumiin.

19.4.2014 Torino (Johanneksen jalkapalloturnaus)

Pohdintaa Timo Niemen toimittaman artikkelikokoelman Haavoittuva nuoruus (2013) pohjalta:

Teoksen mukaan moni syömishäiriöinen ja päihderiippuvainen on ollut varhaislapsuudessaan usein yli-ihailtu, saanut osakseen kritiikitöntä ihailua. Lapsi tajuaa tämän ja se alentaa hänen itsetuntoaan. Häntä ei ole nähty eikä hyväksytty omana itsenään. Tämä soveltuu ainakin osittain myös Santeriin, jonka poikkeuksellinen älykkyys ilmeni jo varhain.

Lapsen kehitys tuntuu menevän hyvin nuoruusikään asti, mutta sitten tulee umpikuja, jossa nuori kysyy, voiko kukaan rakastaa häntä sellaisena kuin hän oikeasti on. Vastaus hänen mieleessään on kielteinen.

Teoksen mukaan syömishäiriöisellä tai päihderiippuvaisella nuorella esiintyvä mustavalkoinen ajattelu vastaa 2-vuotiaan kategorista ajattelua ja sen ikäisen ankaraa ja primitiivistä yliminää. Siinä ei ole tilaa suhteellisuudelle, leikille tai huumorille. Nuoren omat tarpeet ovat jääneet syrjään tai tunnistamattomiksi. Tämä johtaa patologiseen narsismiin, joka pohjautuu varhaiseen kuviteltuun omavoimaisuuteen.

Santerin aloittaessa koulun toisen luokan kahdeksanvuotiaana ihmettelin, kun hän ei enää halunnut iltapusua, vaan pään silittäminen riitti. Hän ei ilmeisesti enää kokenut olevansa lapsi sillä tavoin, että tarvitsisi enää suukkoja. Santerin kohdalla traumaattiset kokemukset lähellä kuolemaa käymisestä 4–5-vuotiaana ovat katkaisseet hänen lapsuutensa ennenaikaisesti. Hän on tullut jo silloin tietoiseksi kuolevaisuudestaan – aivan liian varhain. Mikä merkitys tällä on ollut?

Onko Santeri kokenut elävänsä ”jatkoajalla”, jolloin hänellä ei ole ollut normaalia itsesuojeluvaistoa eikä kuolemanpelkoa, hänhän oli jo nähnyt kuoleman? Tämä vastaisi minun ja Marja Riitan havaintoja Santerin viimeisen neljän elinvuoden kokemuksista. Santeri oli lukuisia kertoja itselleen hyvin vaarallisissa tai vahingollisissa tilanteissa eikä yksikään niistä pysäyttänyt häntä arvioimaan uudelleen kulkemaansa suuntaa.

Teoksen mukaan syömishäiriöiselle tai päihderiippuvaiselle oireesta luopumisen ajatuskin on mahdoton. Oireiden kanssa eläminenkin on parempi kuin se ahdistus, joka hänellä oli ennen sairastumista. Hänen sisällään on pelko ja kauhu, joka uhkaa vallata hänet kokonaan. Hän ei selviä ilman apua. Sitä taas syömishäiriöön/päihderiippuvuuteen sairastuneen on vaikea, alkuun lähes mahdoton, ottaa vastaan.

Murrosiän muutosten viettipaineissa nuoren itsekontrolli ei enää toimi ja tähän aikaan nuori usein sairastuu. Hyvin tavallinen ajankohta on yläasteelle siirtyminen ja koulun vaihtaminen. Nuoruusiän tärkein kehitystehtävä on kyky ylläpitää hyviä suhteita omaan ruumiiseen ja sen muutoksiin. Jos tämä ei onnistu, on vaarana vakavat mielenterveysongelmat.

Santeri aloitti seksielämän jo 14-vuotiaana päihteiden käytön tultua mukaan kuvioihin. 15-vuotiaana hän rakastui rippileirillä. Tyttöystävä päätti suhteen, jolloin Santeri koki ensimmäisen kerran tullessa seurustelusuhteessa hylätyksi. Helvetti pääsi irti huumeiden käytössä: määrät lisääntyivät ja kokeilut laajenivat kovempiin aineisiin. Syksyllä hän kävi koulua hyvin vähän. Kodin, itäisen nuorisoaseman ja koulun ponnistelut käytön rajoittamiseksi olivat mittavat. Vuosia myöhemmin Santeri kertoi, että synnä suhteen päättymiseen oli hänen jo päivittäinen kannabiksen käyttönsä.

Santeri ei kertomansa mukaan seurustellut enää myöhemmin. Lukiosyksynä hän tapaili epäsäännöllisesti erästä saman lukion oppilasta. Myös Emmaan hän tutustui lukiossa ja heistä tuli läheiset ystävät. Santeri oli myös ihastunut tähän. Emmen traaginen kuolema samaan aikaan kun Santeri sijoitettiin Jyväskylän Ankkuriin, oli Santerille hyvin raskas isku. Santeri kertoi, ettei hän itkenyt huostaanottoaan, mutta Emmen menetystä hän itki ja suri. Tarjouduin lähtemään hänen kanssaan viemään kukkia Emmen haudalle, mutta Santeri ei ollut siihen valmis. ”Emma oli tärkein”, hän sanoi vielä vähän ennen kuolemaansa minulle.

Kaikki anorektikot – tai päihderiippuvaiset – eivät kuitenkaan koskaan saavuta sairauden tuntoa. He kieltävät kuoleman realiteetin omalta kohdaltaan. Useimmiten nuoren elämä kaventuu niin rutiininomaisiksi (pakko)toiminnoiksi, että hän voi kuvitella hallitsevansa ja kontrolloivansa sitä. Santeriin tämä kuvaus sopii sikäli, että hän pitkälti eristäytyi omaan asuntoonsa. Päivät kuluivat päihteitä ottaessa, tietokonepelejä pelatessa ja musiikkia kuunnellen. Luovuuden lähde Santerille oli konemusiikin säveltäminen. Tekemäänsä musiikkia hän myös soitti käyttäjäkavereilleen, jotka kävivät hänen luonaan polttamassa kannabista ja juomassa olutta.

Robertin mukaan Santerin kanssa pystyi luontevasti jakamaan ja keskustelemaan musiikista, mutta ei enää juuri mitään muuta. Hänen juttunsa keskittyivät päihteisiin, mitä huumeita hän oli milloinkin käyttänyt ja mitkä olivat olleet vaikutukset. Santerilla oli myös suurisuuntaisia ajatuksia, mitä he voisivat yhdessä Robertin kanssa laittaa liikkeelle, bisneksiä ym. Robert ei osannut ottaa niitä enää todesta.

Santerihan oli terveempinä vuosinaan organisoinut helppoa rahaa mm. keksibisneksellä. Robertin arvion mukaan tulot olivat olleet huimia, jopa 15 000 euron luokkaa. Kaikki oli mennyt huumeisiin ja bilettämiseen.

Teoksen mukaan muilla ei ole anorektikolle – tai päihderiippuvaiselle – mitään annettavaa (lukuun ottamatta rahaa). Täysin itseriittoisena hän ei ole tietoinen riippuvuuden tarpeistaan. Nämä nuoret riskeeraavat henkensä tietämättä sitä itse. Syömishäiriöön tai päihderiippuvuuteen sairastuneen aggressio on kääntynyt häntä itseään vastaan. Hän ei ole kyennyt ratkaisemaan ambivalenssiaan ja aggressiotaan vanhempiaan kohtaan. Syömishäiriö

tai päihde-/huumeriippuvuus on ratkaisu, ainoa selviytymiskeino elää kehityksellisessä umpikujassa. Siksi sille ei nuoren mielessä ole vaihtoehtoja. Santeri sanoi usein: ”Älä viitsi jauhaa taas tuota paskaa. Mä käytän kannabista kuolemaani saakka!” Tarkoittaisiko tämä siis: Jos Santeri ei käyttäisi kannabista, hän kuolisi psyykkisesti?

Muiden taholta, esim. terapiassa, päihderiippuvainen nuori ei lähtökohtaisesti oletta tulevaisuutta ymmärretyksi. Nuori pyrkii provosoimaan. Tärkeintä on, että hänen kätkeyty minänsä pysyisi piilossa.

Terapiaprosessin kautta tapahtuvan eheytyksen sijaan jotkut päihderiippuvaiset nuoret voivat itse löytää oman luovuutensa ja rakentavien ihmissuhteiden kautta saavat tukea terveeseen kehitykseen. Terapiaprosessin onnistumisen edellytyksenä on ainakin jonkinasteinen oma halu tai myöntyminen terapiaan ja se, että on motivoitunut vähentämään tai lopettamaan päihteiden käytön, jonka kokee itselleen ongelmallisena.

Santeri ei myöntänyt kokevansa päihteiden/huumeiden käyttöä itselleen ongelmallisena. Kuitenkaan hän ei tiettävästi koskaan käyttänyt suonensisäisiä huumeita ja lopetti syksyllä 2013 kaikkien stimulanttien käytön, ”koska ne eivät sovi minulle ja koska ne ovat niin kalliita”.

Kaikki vuosien varrella tehdyt ehdotukset terapiasta Santeri torjui, koska terapia oli hänen mielestään hyödytöntä eikä hän kokenut sitä tarvitsevänsä. Santerilta puuttui sairauden tunto ja hänellä oli lapsuuden kaikkivoipaisen uhmaa ja voimaa. Hän kielsi tarvitsevuutensa ja oli siten itseään kohtaan äärimmäisen ankara. Santeri oli juuttunut 14–15-vuotiaan murrosiän vaiheeseen eikä päässyt siitä psyykkisesti eteenpäin. Olisiko esimerkiksi rakastuminen ja seurustelu liikauttanut nuorukaisemme sisintä ja luonut toivoa muutoksesta? Emme saa sitä tietää.

22.4.2014

Lenkillä Marja Riitan kanssa, kaunis päivä. Jaoimme matkakokemuksia. Marja Riitta ja Pirta olivat Pohjois-Saksassa Wilhemshafenissa ystävämmme ja hänen mäyräkoiriensa luona. Minä olin puolestani Torinossa seuraamassa Johanneksen joukkueen edesottamuksia kovan tason futisturnauksessa. Pojat pelasivat hyvin tasaiset pelit mm. Atalantaa ja Sampdoriaa vastaan. Sää oli kehno, melko sateinen.

Omaa aikaa oli reissulla paljon ja ehdin miettiä myös Santerin elämän eri vaiheita. Aloin pelätä, oliko Santeri niin epätoivoinen elämänsä suhteen, että hän olisi alkanut suunnitella itsemurhaa? Siihen suuntaan voisi viitata hänen uudelleen alkanut kannabisjakelunsa, sehän oli uhkapeliä aikaa vastaan, milloin poliisit saisivat vihiä asiasta. Ja piirros, jossa hän totesi ”Viel viimeinen rundi”.

Päädyimme kuitenkin siihen, että todennäköisesti Santeri ajatteli tekevänsä rahaa kannabiksella vielä viimeisen kerran, ennen kuin panostaisi ensi syksynä lukion jatkamiseen. Mikään ei viittaa Santerin suunnitelleen itsemurhaa keväälle tai myöhemmin.

25.4.2014

Todistimme eilen Eerikkilässä Suomen 15-vuotiaiden maajoukkueen voittoa Slovakiasta. Johannes pelasi Suomen maalissa hyvin, myös hänen hyvä kaverinsa Valtteri oli keskeisiä hahmoja pelissä. Olimme tällä kertaa liikkeellä yhdessä Marja Riitan kanssa – hieno juttu!

Maija tuli eilen maalta Sonkajärveltä, jossa hän vietti aikaa sukulaisten kanssa Santerin hautajaisten jälkeen. Maija on nyt meillä kahvilla ja toi anilliininpunaiset Markon nimipäiväkukat mukanaan.

Martti Lindqvistin Surun tie (1993) kuvastaa elämän salaisuutta:

Me emme voi lopultakaan tietää, miksi ihmisille käy niin kuin heille käy. Se on elämän salaisuus, jota voimme katsella ja johon meidän on viime kädessä suostuttava.

Elämäntapahtumista riippumatta kaikki joutuvat jättämään lapsen illuusion onnesta ja haavoittumattomuudesta. Se kuuluu elämän kulkuun.

Santerin kohdalla tietoisuus oman elämän haavoittuvuudesta nousi esille epäonnisen Kreikan matkan yhteydessä lokakuussa 1999. Kun Santeri oli kuljetettu ambulanssikoneella Kosilta Ateenaan ja olin viettänyt hänen kanssaan tukalan yön Ateenan yleisessä lastensairaalassa, pääsimme lepäämään matkavakuutuksen kustannuksella yksityiseen sairaalaan.

Nukkumaan mennessä kerroin vertauskuvallisen iltasadun, joka kuvasi kahden päivän dramaattisia tapahtumia. 4-vuotias Santeri:

”Isi, jos minä olisin nyt kuollut, niin mitä sinä tekisit?” ”Kultapoikani, jos sinä kuolisit, minä itkisin, itkisin niin, ettei se itku loppuisi koskaan.”

Kannabis oli Santerin intohimo ja taivas. Millaisia tekijöitä Santerin elämässä oli, jotka saattoivat altistaa syvään kannabisriippuvuuteen?

Kuolemanpelon olivat laukaisseet traumaattiset kokemukset syksyllä 1999 4-vuotiaana ja elokuussa 2000 5-vuotiaana. Jälkimmäisessä tilanteessa tavallisen nielurisaleikkauksen jälkeen muodostuneet nielun peitteet ratkesivat ja avasivat kaulavaltimon, jolloin hän oli vähällä menettää henkensä. Illan ja yön aikana kaksi kirurgia saivat hänet pelastettua.

Seuraavan puolen vuoden aikana Santeri pelkäsi kuolemaa niin, että hän ei uskaltanut nukahtaa ja hän heräsi toistuvasti painajaisiin yön aikana. Minä koin burnoutin ja keskivaikean masennuksen: En saanut unta riittävästi kotona ja samaan aikaan olin hyvin stressaavassa työtilanteessa. Olin 3 kuukautta sairauslomalla.

Saimme Santerin lopulta puolen vuoden kuluttua traumaterapiaan Auroraan. Hän kävi puolitoista vuotta terapiassa kaksi kertaa viikossa. Tämän jälkeen meillä oli puoli vuotta kestävä koko perheen terapiajakso. Terapian myötä Santeri löysi jälleen luovuutensa ja energiansa, joka ilmeni mm. piirtämisessä, musikaalisuudessa, sosiaalisuudessa kavereiden

kanssa. Saatoimme luottavaisin mielin suhtautua Santerin syksyllä 2002 alkavaan koulunkäyntiin.

Oliko Santerilla Asperger-tyyppisiä ominaisuuksia? Äärimmäinen motorinen kömpelyys lapsena viittaisi siihen suuntaan. Samoin erityislahjakkuus; nimenomaan matemaattinen, musikaalinen ja kielellinen. Tietty varauksellisuus ja vetäytyvyys ihmissuhteissa ensimmäisten 10-ikävuoden ajalta. Samoja ominaisuuksia on ollut myös lähisuvussani. Myös itsessäni tunnistan joitakin piirteitä. Marja Riitan puolella esiintyy myös Aspergeriä.

Aspergerin ehkä helpoimmin tunnistettava ominaisuus on kyky keskittyä vain yhteen asiaan kerrallaan. Mielestäni tämä piirre oli Santerissa vahva, hän oli yhden asian mies. Kannabis oli hänen filosofiansa, vapauttajansa ja myös hänen elämänsä lyhyeen päättävä tekijä.

26.4.2014

Martti Lindqvist Surun tie (2013):

Tuntemattomien hautoja katsellessa syntyy myös jotakin ymmärrystä siihen, että elämästä luopuminen on elämään kuuluva asia. Se on kaikkien edessä vuorollaan. Vaikka ihmiset kuolevat eri-ikäisinä ja varsinkin lapsen tai nuoren kuolema tuntuu raskaalta ja väärältä, kaikki kuitenkin elävät kokonaisen elämänsä alusta loppuun. Kun elämä on eletty, se on tullut valmiiksi.

Martti Lindqvist kirjoitti yllä olevan 54-vuotiaana muutama vuosi toisen vaimonsa äkkikuoleman jälkeen. Kirjoittaja menehtyi Afrikassa nopeasti edenneeseen keuhkokuumeeseen 59-vuotiaana.

Olen nyt 53-vuotias. Minun elämästäni on tullut vakavaa.

Aamulla olimme Malmilla Santerin haudalla; Marja Riitta, Maija ja minä. Aurinkoinen, kesästä lupauksen antava sää. Hautajaisseurueita, lauantai on kiireinen päivä hautausmaalla. Nuutuneet kukat kannoimme roskeen. Neljä ruususeppelettä olivat edelleen kauniita, annoimme niiden olla. Sytytimme kynttilät, yhden pitkän ja yhden lyhyen.

Maija pohdiskeli, pitäisikö hänen sittenkin luopua sukuhaudasta ja varata paikka täältä Santerin kaverina. Antaa Maijan rauhassa sulatella suruaan ja tuntojaan. ”Minun hautapaikkani ainakin on täällä”, Marja Riitta totesi. ”Niin minunkin”, lisäsin.

28.4.2014

Tänään tapaaminen esimieheni kanssa. Koin itseni tervetulleeksi työyhteisöön. Moikkasin myös lähimpiä työkavereitani. Eräs heistä antoi minulle itse tekemänsä ”särkyneen ilon enkelin”. Helmistä tehty Enkeli lentelee nyt työhuoneeni pöytälampan ympärillä ja toivottaa minut tervetulleeksi viikon päästä.

29.4.2014

Menin illalla nukkumaan puoli yhdeltätoista ja nousin ennen yhdeksää. Aamutoimien jälkeen olin niin väsynyt, että nukuin sohvalla vielä tunnin. Eilinen käynti työpaikalla näyttää verottaneen voimia.

Huomaan haistelevani mielelläni Santerin villahattua, siinä on hieman hänelle tunnusomaista kannabiksen, tupakan ja hiusten tuoksua. Samaa hieman makeaa savun tuoksua löytyy vielä Santerin tuolista, jolla istun ja kirjoitan näitä rivejä, ja kirjoista, joita hänen kirjahyllystään löytyi:

Esa Saarinen: Länsimaisen filosofian historia huipulta huipulle Sokrateesta Marxiin. Omistuskirjoitus: Pitkänä perjantaina 10.4.2009 Santerille, kysymyksiä ja väitteitä esittävälle pojallemme. Santeri on ollut tuolloin 13-vuotias seiskaluokkalainen. Tätä kirjaa hän tutki innokkaasti.

John Fowles: Jumalten naamiot.
Olen antanut kirjan Santerille vuonna 2010. Santeri on ehkä lukenut kirjan.

Alan W. Watts: Zen. Annoin tämän Santerille vuonna 2010.
Santeri on saattanut lukea tätä, ainakin osittain. Kirja on kyllä melko vaikeaselkoinen.

Anna Bornstein: Arkipäivän psykologiaa buddhalaisittain.
Olen antanut kirjan Santerille keväällä 2012. Tätä on luettu usein, löytyi Santerin työpöydältä hyvin käytettynä. Myös Santerin käyttäjäystävät ovat voineet kyläillessään ja poltellessaan pilveä lueskella tätä.

Robert M. Pirsig: Zen ja moottoripyörän kunnossapito. Santerille minulta 22.2.2013. Kirja on koskemattoman näköinen.

Kurt Vonnegut: Maaton mies. Annoin joululahjaksi nuorisokodissa käydessämme 26.12.2012. Santeri ei lukenut tätä, vaikka Vonnegutin tuotannosta pitikin. Tässä vaiheessa Santeri kertoi, ettei enää kyennyt keskittymään lukemiseen.

Game of Thrones osat 1–5 syksyllä 2012. Santeri luki englanninkielisen sarjan ykkösosan junamatkoilla Helsingin ja nuorisokodin välillä. Kakkososaa hän jaksoi lukea noin puolet.

Aku Ankan taskukirja 1: Mikki kiipelissä. Iskältä Santerille vuonna 2001. Santeri keräsi Akun taskukirjoja – animimillään niitä oli lähes 300. Santerin ykköslukemistoa vuosina 2001–2007.

Santeri – minun on niin sinua ikävä.

Olin lounaalla ystäväni kanssa. Hänen siskonsa kuoli hieman alle 40-vuotiaana sairauskohtaukseen. Siskon ongelmassa oli paljon samaa Santerin kanssa: päihderiippuvuus, pitkään jatkunut työttömyys ja sosiaaliset pelot, erakoituminen.

Käynti psykiatrini luona. Hän on luottavainen jaksamiseeni surutyössä ja työn arkeen palaamisessa. Kun kerroin hänelle omia arvioitani Santerin persoonallisuuden eri puolista ja niiden vaikutuksesta päihderiippuvuuden syntyyn, toin esille myös oman ensikokemukseni humaltumisesta ja tupakasta.

Ensimmäinen kerta oli vappuna 1982 Turussa. Olin silloin jo 21-vuotias ja siviilipalveluksessa Paimiossa. Päihtyminen ja rööki yhdessä toivat tunteen kuin olisin ollut taivaassa. Muistan sen edelleen vahvasti. Psykiatrini totesikin: Onneksi myöhästyit seitsemällä vuodella!

Santerin hulluuntumisessa kannabikseen on ilmeisesti ollut samoja rakastumisen tunteita, ja hän oli tuolloin vasta 14-vuotias. Miten hän olisi voinut vastustaa seireenien (kannabiksen ja muiden päihteiden) kutsua!

Terapiaistunto meillä kotona Irti Huumeista ry:n vastaavan perhetyöntekijän Katjaminnan kanssa. Pirta ja Johanneskin olivat mukana. Arvelin, olisiko rakastuminen voinut motivoida Santeria irti huumeista ja päihteistä. Katjamina totesi, että päivittäisen päihteiden käytön läpi on vaikea saada kosketusta aitoihin tunteisiin. Niin se varmaan on.

3.5.2014

Olimme Johanneksen kanssa katsomassa peliä.

Vappuaattona olimme ystäväperheemme luona. Oli aidosti hauskaa, kuten heidän kanssaan yleensäkin. Loistavaa grilliruokaa ja hyviä juomia. Olin ensimmäistä kertaa 20 vuoteen autokuskin roolissa eli otin hyvin vähän tarjolla olevia juomia. Alkoholin vähentäminen alkoi viime vuoden alussa, kun lopetin sikareiden polttelun. Sen jälkeen alkoi tuntua, etten oikein viihdy kapakoissakaan. Santerin menettäminen on vahvistanut suunnan mielekkyyden.

Eilisiltana tapasin kahvilla siskoni. Hänen elämässään on viime vuosien aikana toteutunut hänen pahimpia pelkojaan. Avioero ja työttömyys. Uutta kumppania ei ole yrityksistä huolimatta löytynyt, mutta sinkkuelämä on vilkasta. Projektitöitäkin on onneksi löytynyt. Elämä on menossa parempaan suuntaan. Henkisesti vahva tuo siskoni.

Kirjaan tähän viime syksystä lähtien kalenteristani ja päiväkirjastani löytyvät Santeria koskevat merkinnät. Näin hänen elämänsä viimeinen puoli vuotta hahmottuu selkeämmin:

28.9.2013

Santeri oli meillä puutarhatöissä Marja Riitan kanssa kolme tuntia. Söimme yhdessä koko perhe.

Santerin kanssa kahdestaan saunassa. Hän kertoi, että jatkossa aikoo käyttää vain olutta, hatsia ja pari kertaa vuodessa sieniiä. On päättänyt luopua vahvoista aineista.

Santeri kertoi harhoistaan, äänistä ja tarpeestaan lisätä bentsolääkitystä. Santeri ymmärtää harhojensa sisältöjen tulevan oman elämänsä torjutuista kovista kokemuksista varhaislapsuudessa ja murrosiässä. Esimerkiksi rajut poliisin tylytyksen ja epäoikeudenmukaisen kohtelun sekä julkisen häpäisyn kokemukset.

Kerroin, että minulla oli hänen ikäisenään pakkoajatuksia, joita työstin terapiassa ja pääsin niistä kokonaan eroon.

Huikeita edistysaskelia Santerilla!

29.9.2013

Santeri teki omenasavottaa keittiössä ja kertoi harhoistaan. Hän on pelännyt, että poliisi on asentanut mikrosirun hänen aivoihinsa – oli huolestunut siitä, olisiko sellainen ylipäättään mahdollista? Yksi harhoista on ollut se, että jos hänellä on seksiä, niin hän joutuu vankilaan. Santerilla olisi ollut vuoden aikana kymmenen tilaisuutta seksiin, muttei hän ole pelkonsa vuoksi uskaltanut.

30.9.2013

Santeri on vienyt meiltä lääkkeitä 40–50 kpl – masentavaa!

9.10.2013

Santeri on nähty nyt kaksi kertaa Kampin metroaseman liepeillä – välittääkö hän huumeita?

1.11.2013

Santerin kutsunnat – vapautus armeijasta.

3.11.2013

Perhe & Maija päivällinen meillä.

9.11.2013

Käynti Santerin luona.

Yleensä kävimme Marja Riitan kanssa Santerin kotia siivoamassa kolmen viikon välein. Santeri auttoi siinä sen verran kuin hänen kuntonsa kulloinkin salli. Minun tehtäväni oli erityisesti imuroiminen. Tuntia, puoltatoista kauempaa en pystynyt kämpässä olemaan, koska asunnossa oleva kannabiksen ja tupakan piintynyt haju sai aikaan astmaattisen reaktion. Pidin kuitenkin tärkeänä päästä tapaamaan ja auttamaan Santeria. Se oli myös turvallisuuskysymys Marja Riitan kannalta.

11.11.2013

Santerin verkostotapaaminen Hakaniemessä.

Syksyllä alkoi näyttää siltä, ettei Santerin kuntoutuminen etene elo–syyskuussa toivomallamme tavalla. Kokosin verkostoryhmän auttamaan Santeria. Mukaan tulivat myöhemmin kaikki tahot, jotka olivat Santerin tukena.

15.11.2013

Santerin tapaaminen klo 14.00 Kampissa.

Santerin auttaminen erilaisissa hankinnoissa.

21.11.2013

Tapaaminen Irti Huumeista ry:n toimistossa Mariankadulla. Santeri huonossa kunnossa + harhainen + puukko mukana!

Aloitimme perheterapian Irti Huumeista yhdistyksen kautta maaliskuussa 2013, tapasimme erilaisilla kokoonpanoilla. Santeri oli keväällä ja syksyllä usein mukana. Tällä kerralla paikalla olivat Katjaminna ja Marja Riitta.

Santeri oli hyvin psykoottinen. Hän kertoi, että oli syönyt sieniä toissa päivänä. Nyt hän oli vainoharhainen peläten, että hänen henkeään uhataan ja hänet aiotaan tappaa. Hän näytti puukkonsa, jolla hän sanoi tappavansa itsensä, jos poliisit yrittäisivät tulla hänen asunnolleen. Santerin tila oli huonompi kuin koskaan aikaisemmin – syksyn 2012 huumepsykoosia lukuun ottamatta. Katjaminnan arvio oli, että Santeri tarvitsisi ehdottomasti psykiatrista osastohoitoa. Sovittiin, että seurataan tarkasti tilannetta.

Santeri olisi tarvinnut osastotasoista psykiatrista hoitoa. Palvelujärjestelmä edellyttää, että henkilö on psykoottinen ja itselleen tai toisille vaarallinen. Tällöinkin lääkärin B-lausunto pitää hakea ensin jostain muualta. Pelkästään menemällä Auroran psykiatriseen päivystykseen ei ”pääse” hoitoon.

Santerin psykoottinen tila helpottui. Hän oli jälleen oma itsensä eli vastusti kaikkia ehdotuksia päihteiden vähentämisestä ja osastohoidosta. Tämä olikin 4,5 vuoden ajan Santerin tukemisen ja hoidon akilleen kantapää. Hän ei suostunut koskaan harkitsemaan päihteiden vähentämistä puhumattakaan niistä luopumisesta. ”Tiedätte, että tulen käyttämään kannabista kuolemaani saakka.” Tämä oli Santerin motto, jonka hän kertoi kaikille meille läheisille. Ja pakottaahan ei Suomen palvelujärjestelmässä voi – ihmisoikeudet estävät sen. Paradoksaalisesti ihmiset voivat vapaasti tuhota itsensä päihteillä/huumeilla!

Soita huomenna lääkärille Hakaniemeen! Jos poliisi tulee hakemaan Santeria, niin vetäytyy huoneeseen ja tekee itselleen jotain puukolla. Vainoharhat. Myös itsemurha on ollut hänellä mielessä jossain vaiheessa. Santerin muisti ei toimi. Tuntuu odottavan suurta rahamäärää jostakin.

24.11.2013

Santeri meillä – paremmassa kunnossa.

Akuutti psykoosi oli mennyt ohitse.

26.11.2013

Käynti psykiatrini luona vuosien tauon jälkeen oli rohkaiseva ja tukeva!

"Santeri on koko ikänsä sairas, vaikka tulisi välillä kuivillekin. Sairaus on aaltoliikettä, riski päihdekäyttämiseen säilyy. Santerista ei enää tule tavallista tallaajaa."

Tämän kuuleminen tuntui rajulta. Mutta samalla todenmukaiselta.

"Santerin olo on varmaan hirveä, todella ahdistunut. Hyvä, että käytte auttamassa siivouksessa voimienne mukaan. Varsinkin kun koti on Santerille niin tärkeä."

"Santerin riski kuolla ennen sinua on erittäin suuri."

"Olisi hyvä nähdä Santeri sellaisena kuin hän nyt on, ainutkertaisena."

Kerroin Santerin seurustelusta ja sen päättymisestä 15-vuotiaana, jonka jälkeen alkoi raju päihteiden ja huumeiden käyttö ja että Santeri ei ole sen jälkeen seurustellut kenenkään kanssa.

"Santerilla on jäänyt nuoruus elämättä. Rakkauskortti on sitten vielä katsomatta, se voi tuoda muutoksen."

"Sinun stressisi on erittäin suuri jatkuvasti. Siinä ei ole suurta joustovaraa enää ylöspäin. Jos eteen tulee tilanne, jossa stressi ei nopeasti helpotu, ota heti yhteyttä. Lääkitysmahdollisuuksia on erilaisia ja sairauslomaa kyllä saa. Kerro nämä terveiset myös vaimollesi."

1.12.2013

Siivouskäynti Santerin luona.

3.12.2013

Santeri kertoi katsoneensa kuuden vuoden valokuvat!

Puhelimessa Santeri kertoi katsoneensa koneeltaan kuuden viime vuoden valokuvansa eli 12-vuotiaasta lähtien kaiken. Santeri kuulosti innostuneelta, koin todella hyvänä, että hänellä oli omaehtoista kiinnostusta historiaansa ja kehitykseensä. En vain tiedä saammeko hänen omia kuviaan taltioitua.

7.12.2013

Santeri meillä syömässä & saunassa – paremmassa kunnossa?

Santerin viimeisen syksyn ja talven parhaita keskinäisiä hetkiämme oli yhteiset saunomiset lauantaisin. Saunoimme kahdestaan tai kolmistaan Johanneksen kanssa. Juttelimme

enimmäkseen käytännön asioita, joskus syvempiäkin henkilökohtaisia juttuja. Nautimme myös oluen puoliksi saunajuomana.

14.12.2013

Santeri meillä – kivaa yhdessä!

Silloin kun Santeri ei ollut edellisenä iltana ottanut päihteitä, hän oli melko selvin päin. Ja silloin oli toiveikkuutta ilmassa ja mukavaa olla yhdessä.

19.12.2013

Vaikea ristiriitatilanne töissä. Onneksi sain jumittuneet tunteeni tilanteessa ilmaistua rakentavalla tavalla – huh!

Santerin luona siivouskeikka 3 tuntia. Lopuksi yritti varastaa 70 euroa! Päihteissä, mutta halusi jutella!

22.12.2013

Miten suhtaudun alkavana keväänä työni suuriin muutospaineisiin? Jatkanko esimiesroolissa vai siirrynkö muihin asiantuntijatehtäviin?

Santerilla palonalku kotona – rummut!

Santeri piti kynttilöiden tuomasta tunnelmasta ja poltti niitä paljon. Hän oli sähkörumpujensa päälle laittanut pieniä tuikkukynttilöitä. Yksi niistä sytytti rummun. Onneksi palohälytin herätti Santerin ja hän sai palon sammumaan. Läheltä piti!

23.12.2013

Pirta toipilaana. Johku tekee joulupipareita. Marja Riitta valmistelee joulua & käy Santerin kanssa ostamassa hänelle ruokaa viikoksi. Illalla sauna & Santeri – kiva!

Jouluaatto 24.12.2013

Koko perhe koolla & Maija & Isovanhemmat & sisko. Kiva tunnelma, Santerikin oli hyvin mukana!

Joulun tunnelma perheessä oli todella lämminhenkinen. Myös Santeri oli hyvällä tuulella ja jutteli toisten kanssa mielellään.

4.1.2014

Santeri meillä – selvin päin.

Nämä olivat aina todella hyviä hetkiä.

Loppiainen 6.1.2014

Perheen käynti isovanhemmilla. Vaari: "Tunsin jouluaaton pöydässä onnellisuutta siitä, että Markolla on elämä hyvin."

Hyvä tunnelma perheen kesken vallitsi myös loppiaisen vierailulla vanhempieni luona. Santeri oli hyvillä mielin mukana. Santeri ei pitänyt perhevalokuvien ottamisesta poseeraamisen takia, mutta harvinaista kyllä hänkin oli suostuvainen kuvaan. Viimeinen perhekuva.

9.1.2014

Kampin Carlings!

Minun piti hakea ja samalla maksaa Santerin uudet housut.

11.1.2014

Käynti Santerilla – ei voimia stressaavan työviikon jälkeen.

Ilmeisesti Santeri on ollut huonossa hapessa.

14.1.2014

Verkostotapaaminen Hakaniemi. Santerin vointi on huono ja naama ruvella. Näköalatonta! Lohdutonta!

Tapaamiseen Santeri saapui "deekuna". Hänellä oli naama veriruvella, hän kertoi kaatuneensa edellisenä päivänä Kontulan ostarilla kasvoilleen jäiseen maahan ja pelkäsi että hänen kimppuunsa hyökättiin. Hän juoksi suoraan kotiinsa. Ei ollut pessyt itseään lainkaan, oli sekava ja poissaoleva. Räpläsi koko tapaamisen ajan kännykkäänsä ja soitteli joillekin käyttäjäkavereilleen.

Meille vanhemmille hyvin traumaattinen tapaaminen. Santeri oli niin huonossa kunnossa ja naama verisenä. Santerin kunto ja tilanne tuntui toivottomalta! Kun näin Santerin olemuksen vetäydyin peloissani tarkkailijan rooliin ja kirjoitin tapaamisen näennäisdialogin ylös. Santerilla oli minun vanhat valkoiset housut päällä todella likaisina. Kesäkengät jalassa ilman sukkia – ulkona 15 astetta pakkasta!

Tapaamisen jälkeen Santeri pistäytyi kyydissämme meillä ja varasti minulta 50 euroa.

Lääkäri (Eric Cantona -paita päällä): Mikä on tapaamisen aiheena?

Sosiaalityöntekijä: Olemme kaikki huolissamme Santerista. Hän ei ole tullut sovittuihin tapaamisiin, vielä viime syksynä tuli aina paikalle. Edellinen tapaaminen toteutui 1,5 kuukautta sitten. Marraskuussa Santeri sai asuntoyhtiöltä varoituksen häiritsevästä elämästä.

Katjaminna (Irti Huumeista ry:n perhetyöntekijä): Maaliskuussa 2013 on alkanut perheterapia. Santeri on etääntynyt jonkin verran perheestään. Viimeksi olen tavannut Santeria joulukuun alussa, jolloin hän oli todella paranoidinen ja hänellä oli veitsi mukanaan.

Santeri: Olen vaihtanut veitsen ”ryyneihin”. Mun kasvot on nyt hirveän näköiset, kun kaaduin toissapäivänä Kontulan ostarilla jäähän.

Katjaminna: Santeri on kertonut epäilevänsä skitsofreniaa ja päihteiden käytön vaikutusta harhoihin.

Marja Riitta: Santerin kanssa on ollut välillä tosi huolestuttavia tapaamisia ja välillä vointi on sitten ollut parempi.

Minä: Joulun aika meni hyvin. Santeri oli meillä ja isovanhemmilla mukana ihan hyvällä mielellä.

Santeri: Mä haluan rastat hiuksiini!

Sosiaalityöntekijä: Hiukset on myös pestävä välillä.

Marja Riitta: Santeri, sinä haiset välillä, etkö huomaa sitä? Kauppareissut Santerin kanssa ovat olleet kuormittavia, koska Santeri on usein ollut mukana päihtyneenä. Pari kolme päivää ennen joulua Santerin kotona oli tulipalon alku. Onneksi palohälytin herätti Santerin ja hän sai huovalla taltutettua palon.

Minä: Jos et olisi herännyt, et olisi nyt täällä!

Lääkäri: Kuulostaa aika hurjalta – palo lähti kynttilätuikusta?

Santeri: Ei se niin kovin maailmaa kaatava tapahtuma ollut!

Minä: Kun sä olet hengissä, niinkö?

Sosiaalityöntekijä: Laitatko Santeri kännykän kiinni?

Santeri: Mä keskityn (räplää kännykkäänsä).

Minä: Santeri on alkanut keskustella Johanneksen ja Pirtan kanssa – tosi hyvä juttu.

Lääkäri: Lääkärیتapaamiset on mennyt tosi hyvin. Santeri on tosi fiksu nuori mies. Koulu ei ole vielä kuitenkaan lähtenyt käyntiin. Olisiko tässä ehkä katkaisuhuoltoon menon paikka? Ja mikä tuo puukkojuttu on?

Katjaminna: Perhetapaamisessa kerroit Santeri olevasi uhattuna?

Santeri: Puukko pitää olla, jos sulla on iPhone.

Minä: Kerroit perhetapaamisessa, että olit silloin käyttänyt sieniä.

Santeri: Olin vihainen siitä, että mulle ostetut uudet housut oli palautettu korjattaviksi liikkeeseen! Kaveri on luvannut maksaa joskus velkansa kun ehtii.

Marja Riitta: Onkohan Santerin lääkitys kohdallaan? Santeri ei kuitenkaan tunnu haluavan lopettaa päihteiden käyttöä.

Lääkäri: Tässä on bentsojen kohdalla erilaisia koulukuntia. Bentsojen avulla on yritetty saada koulunkäyntiä liikkeelle, kun motivaatiota tuntui olevan. Se ei kuitenkaan ole edennyt.

Nyt täytyis keksiä jotain muuta – sun ajatus mikä voisi olla hyödyllistä tästä eteenpäin? Nyt ideoidaan, mietitään asioita. Jos sä puhuit katkosta ja sä olit vihainen? Olet kuitenkin aikuinen mies, joka puntaroi plussia ja miinuksia.

Ehdotan, että menemme yhdessä psykiatrisen kuntoutuksen poliklinikalle Itäkeskukseen. Se on avohoitopaikka. Pyydämme audienssin ja kuulemme, mitä he ehdottavat? Sulla on runsasta päihteiden käyttöä ja hallusinaatiokokemuksia. Et siirry täältä Itäkeskukseen, vaan haemme konsultaation.

Marja Riitta: Mikä lääkitys Santeri sinulla nyt on?

Santeri: 5 x 30 mg Opamox (bentso), 10 mg Cipralex (mielialalääke) ja Ketipinor (unilääke).

Mulla on pakkoajatuksia. Ja välillä luupit katoaa kokonaan. Väriskaaloja. Bentsot toimii mulla paremmin kuin muut lääkkeet. Mä puhun nyt puhelimesta! ”Mulla ei ole yhtään massii. Monelta olet stadissa? Moro!” Nyt saan sukat jalkoihin (Santerilla oli paljaat jalat kengissä).

Marja Riitta: Onko Santerilla lääkitystä liikaa?

Lääkäri: Se on yksilöllinen juttu.

Santeri: Lääkkeet just ja just riittää.

Lääkäri: Mikä bentsojen kohdalla voi olla liikaa? Se on yksipuolinen käsitys, että olisi väärin määrätä niitä.

Santeri (puhuu samaan aikaan puhelimeen): Täällä menee nyt jonkin aikaa.

Marja Riitta ja minä: Lopeta toi jo nyt. On tosi noloa!

Santeri: Nää jutut ei todella kiinnosta! Mulla on nyt hyvällä mallilla mun psyyke.

Lääkäri: On pakollinen juttu käydä kuulolla Itäkeskuksessa. Mietitään yhdessä, miten fiksunä miehenä saat sun lahjakkuuden käyttöösi.

Santeri: Kai mä voin sit yhden kerran.

Lääkäri: Sen jälkeen tavataan isolla porukalla.

Minä: Kuskataanko tässä Santeria nyt pois nuorisoasemalta A-klinikalle?

Lääkäri: Tässä on nyt ollut tulipalo ja lisäksi Santeri ollut kaksi viikkoa ilman suihkussa käymistä. Santerin on nyt saatava hieman enemmän tekemistä.

Sosiaalityöntekijä: Oletko Santeri oikeasti koulunkäyntikunnossa? Näyttää siltä, ettet ole sitä oikeasti tekemässä. Jotain sinun pitäisi kuitenkin tehdä. Ja työpajat edellyttävät päihteettömyyttä.

Santeri: Mä poltan jokapäivä hatseja tai hursteja. Kahdeksannelta luokalta lukion ekalle olin lähes joka päivä ”myssyissä” ja meni hyvin!

Sosiaalityöntekijä ja Marja Riitta: Sinun muistisi on alkanut monissa tilanteissa jo pätkiä.

Sosiaalityöntekijä: Santerin kohdalla juttu ei olekaan älystä kiinni.

Katjaminna: Sanoit, ettet pysty enää ollenkaan lukemaan?

Santeri: Pystyn lukemaan vain hyvin vähän kerrallaan.

Katjaminna: Viimeksi kun tapasimme Santerin, hän oli osastotason psykiatrisen hoidon tarpeessa.

Minä: Santeri oli silloin hyvin lähellä psykoosia.

Katjaminna: Tällä hetkellä Santerin sosiaalinen tuki ei ole riittävää!

Minä: Myös meidän näkemys vanhempina on sama kuin Katjaminnan.

Marja Riitta: Onko sinulla Santeri tällä hetkellä mitään tulevaisuuden suunnitelmia?

Santeri: Mä elän päivän kerrallaan.

Lääkäri: Tällä hetkellä koulunkäyntiä ei ole. Katsotaan koulujuttu 1–2 vuoden päästä uudelleen. Käytät paljon hartsia, olet eristäytynyt, nyt sinun on päästävä ulos asunnostasi. Nyt pitäisi mennä vain ohjeen mukaisilla lääkkeillä, niin näkisit päihteiden vaikutuksen. Sillä pitäisi olla 1–2 kertaa viikossa jotain toiminnallista muualla, niin pelot eivät kasva.

Santeri (haukotellen): Haluan vain pois täältä!

Marja Riitta: Viime keväänä ja syksyllä Santeri oli hyvin mukana meidän puutarhahommissa. Se oli toisaalta välillä myös minua hyvin kuormittavaa. Ensi keväänä teemme niitä jälleen yhdessä.

Lääkäri: Voisiko sosiaalityöntekijä tehdä jotain yhdessä Santerin kanssa?

Sosiaalityöntekijä: Meillä ei ole rahoja mihinkään muuhun. Toimeentulotuki on jakotettu kahden viikon välein. Santeri, elät omassa pyörässäsi koko ajan! Näistä asioista keskustellaan joka tapaamisessa.

Santeri: Kauan tää vielä kestää?!

Lääkäri: Noin 7 minuuttia. Mitä, Santeri, jos menisit johonkin vähäksi aikaa? Eihän sekään ole mikään huono idea.

Santeri: Mä en lähde minnekään katkolle!

Sovittiin seuraavasta verkostopalaverista kuukauden päähän. Ja että Santeri ja lääkäri käyvät sitä ennen Itäkeskuksessa konsultaatiossa. Verkostopalaveri pidettiin, konsultaatiota ei jostain syystä kuitenkaan tehty.

16.1.2014

Santeri yritti varastaa Maijalta.

Santeri oli käymässä Maija-tädillä ja jäi kiinni yrittäessään varastaa lompakosta rahaa.

18.1.2014

Ei mennä Santerille siivoamaan! Santeri oli meillä huonossa kunnossa.

Jätimme käynnin Santerilla väliin, koska hän oli varastanut minulta ja yrittänyt varastaa Maijalta. Pyysimme häntä kuitenkin käymään meillä, koska olimme huolissamme hänen kunnostaan.

”Ihminen voi pelätä vain sitä, minkä on jo kokenut.” Katjaminnan toteamus vapauttaa voimia olennaiseen.

Santerin kunto on menossa todella huonoon suuntaan (tulipalon alku kotona, naama verille kaatumisesta, patologinen varastelu ym.). Hän on Katjaminnan mukaan osastotason hoitoa vaativassa kunnossa.

Verkostopalaveri Hakaniemessä oli arvoton näytelmä. Kukaan ei puhunut rehellisesti, voimattomuus ja keinottomuus vallitsivat. Santeri oli poissa oleva eikä juuri osallistunut keskusteluun, oli päihtynyt, hoiti tekstareita ja puheluita.

Koen, että omat traumani ovat aktivoitumassa.

Perjantai-illat 3–5-vuotiaana, kun nukkumaanmenon jälkeen usein perjantaisin heräsin vanhempien riitelyyn ja siihen, kun isä lähti ovet paukkuen yöhön. Kauhu siitä, tulisiko hän enää koskaan takaisin. Onneksi nukuin isoveljeni vieressä ja sain turvaa hänestä.

Traumaattinen kokemus, kun isovelji hävisi elämästäni, kun hän tuli murrosikään.

Koin burnoutin ja masennuksen kun Santeri 4–5-vuotiaana oli lähellä kuolemaa ja sairastui kuolemanpelkoon.

Sydänystäväni Jaakon kuolema 27 -vuotiaana traagisesti liikenneonnettomuudessa.

Nyt joudun taistelemaan oman elämäni, tasapainoni ja terveyteni puolesta. Joudun ottamaan Santerin itsetuhoisuuteen ja päihderiippuvuuteen välimatkaa, muuten sairastun
i t s e .

Minulla on Johannes ja Pirta huolehdittavana. Rakastan Marja Riittaa vaimonani ja elämänkumppaninani. Toivottavasti – ja saakoon – elämä voittaa!

25.1.2014

Käynti Santerin luona – hirveä siivo!

29.1.2014

Aamulla tunsin itseni lannistetuksi, armoilla olevaksi ja surumieliseksi. Tuntui, että olen keinoton Santerin suhteen, koska verkostotapaaminen kaksi viikkoa sitten oli absurdi. Kukaan ei ollut rehellinen, kukaan ei ottanut vastuuta Santerin tilanteesta. Santeri itse oli täysin ”pihalla” ja naama ruvella, deekun näköisenä ja hajuisena, ulkopuolisena omassa elämässään.

Tänään tapaamisessa Irman luona tajusin. Näin ei voi enää jatkaa. Emme voi enää maksaa Santerin ruokakuluja 400 euroa kuussa. Se on lopetettava vähitellen. Tuen vähentäminen voi johtaa osaltaan siihen, että Santeri voi joutua vankilaan tai päästä hoitoon. Mutta samoin – tai vielä huonommin – voi käydä nytkin!

14.2.2014

Käynti Santerilla. Hän varasti minulta. Tein selväksi, että jos hän vielä varastaa, hän ei ole enää meille tervetullut.

Olin kipeä ja flunssainen kun kävimme siivoamassa Santerin huushollia. Kun olin imuroinut, lähdin Kontulan ostarille hoitamaan ostoksia. Huomasin, että Santeri oli vienyt 30–40 euroa. Otin asian puheeksi Santerin kanssa. Hän ei suostunut keskustelemaan, oli koneellaan ja alkoi haistattelemaan. Lopulta suutuin ja sanoin: ”En jaksakaan enää tätä paskaa! Jos sinä minulta vielä varastat, niin voit viedä kaiken kerralla. Enää en ala piilottelemaan lompakkoa. Mutta sen jälkeen et enää ole tervetullut meille.” Menin ulos autolle odottelemaan Marja Riittaa. Hän tuli ja sanoi, että Santeri oli alkanut kyynelehtimään ja selittelemään, miten ei saa meiltä mitään rahallista tukea.

Santerin ja minun tekstiviestit samana iltana:

Santeri: No anteeks mut viimeks lupasit maksaa yskänlääkkeen ja nyt ei muka onnistu nii ei mul ollu muutakaa mahollisuutta.

Minä: Teen tämän nyt selväksi: voit vapaasti varastaa minulta luonasi käydessäni, mutta sen jälkeen en enää tule käymään. Voit vapaasti varastaa myös meillä käydessäsi. Mutta sen jälkeen et ole enää meille tervetullut.

Santeri: Ok älä tuu enää ja täst lähtien tuun teille vaan töihin. Et sä tääl muuta tee ku imuroit huonosti nii pysy poissa vaa kiitos.

Jos sä joskus antaisit ees vähän käteistä en mä sult mitää veis.

Minä: Näytä tuo myös teoillasi, niin minäkin voin miettiä asiaa. Mutta varastamisen on loputtava.

Santeri: Ok

Minä: Tule huomenna käymään viiden jälkeen, syödään yhdessä ja saunotaan jos haluat.

Santeri: Ehkä tuun mut mul on kyl ruokaa ja en nyt haluis kastella hiuksii ees hiel.

Minä: Olisi kiva jos tulisit syömään yhdessä.

Tämän episodin jälkeen ilmapiiri Santerin ja minun välillä parani. Ei ollut enää tarvetta piilotella lompakkoa. Toisaalta myös annoin Santerille pieniä summia taskurahaa, silloin kun hän tarvitsi.

18.2.2014

Helsingin Sanomien haastattelu Santerin kanssa.

Oikeuslaitos ja Hesari penkovat Helsingin huumepoliisin väitettyjä omia pelisääntöjä ja rikoksia. Vuodenvaihteessa oli Hesarin toimittajan anonymi haastattelu huumepoliisin entisestä etsivästä. Myös Santeri joutui kokemaan huumepoliisin taholta suhteetonta ja mielivaltaista käytöstä, muun muassa julkisen leimaamisen kiinniottoineen ja käsirautoineen koulun ruokatunnilta oppilaiden ja opettajien edessä. Tämän vuoksi olimme antaneet Santerin luvalla Marja Riitan kanssa anonymimin haastattelun Hesarille ja nyt Santeri antoi omansa.

Santeri oli selvin päin ja haastattelu meni todella hyvin. Hän vaikutti todella motivoituneelta ja harkitsevalta.

Jo valmiin jutun julkaiseminen on lykkääntynyt Santerin menehtymisestä johtuen. Toimittaja palaa asiaan kanssamme varmaankin myöhemmin.

24.2.2014

*Santerin verkostotapaaminen Hakaniemessä. Hyvä tapaaminen.
Illalla Santeri jäänyt kiinni näpistyksestä Verkkokauppa.comissa.*

Santeri yritti varastaa tietokoneen ohjaimen, mutta jäi kiinni ja sai 130 euron sakot.

4.3.2014

Santerin tapaaminen klo 11.45 Kampissa.

Santeri soitti aamulla töihin ja kertoi että hänen röökinsä olivat lopussa. Suostuin tapaamaan hänet Kampin R-kioskilla ja antamaan hieman rahaa.

Muistan kuinka odotin Santeria metron Kampin aseman ylätasanteella. Sieltä Santeri tuli liukuportailta. Päällä vaarilta saatu tyylikäs talvianorakki, päässä 40-luvun tyylinen villahattu – jota viime päivinä olen halunnut usein haistella tunteakseni poikani hiusten tuoksun – vakava ilme kasvoilla, kuten viime vuosina lähes aina. Taputin häntä olalle ja menimme hallin ulkopuolelle saadaksemme hieman keskustelurauhaa. Santeri pummasi välittömästi ulos päästyämme ohikulkijoilta tupakkaa ja myös sai. Kyselin miten viikko on alkanut ja mitä tapaamisia hänellä oli sovittuna. Kysyin, oliko hänen hattunsa tullut hänelle vähän pieneksi nyt kun hän kasvatti hiuksistaan rastoja ja piti niitä poninhännällä. Santeri ilahtui ja kysyi minkälainen hattu hänelle voisi mielestäni sopia. Hän oli miettinyt myös pipoa, mutta se ei olisi nyt oikein toimiva. Annoin muistaakseni 12 euroa, enemmän kuin hän oli pyytänyt. Santeri oli tyytyväinen ja halusimme.

7.3.2014

Tapaaminen Santerin kanssa klo 11.45.

Santeri soitti aamulla töihin ja pyysi hieman rahaa bussilippuun, jonka arvo oli loppunut. Tapasimme samassa paikassa kuin tiistaina. Nyt menimme toiselle puolelle Kampin aseman ylätasanteelta, Energialaitoksen eteen. Annoin hänelle parikymppiä, halusin ja pyysin käymään lauantaina. Kun lähdin, näin kun Santeri tarjosi röökiä sitä pummaaville junnuille.

9.3.2014

Joogassa, sitten Pirtan kanssa kahvilla Cafe Esplanadissa ja pistäytyminen Akateemisessa kirjakaupassa – suosikkipaikassamme. Lopuksi Santerin tapaaminen Itäkeskuksen Prismassa. Kiva päivä!

Marja Riitta ja Johannes lensivät viikonlopuksi Lappiin Marja Riitan veljen 50-vuotisjuhliin. Minä ja Pirta olimme kotimiehinä. Sovimme Santerin kanssa, että käymme tekemässä sunnuntaina hänen ruokaostoksensa seuraavalle viikolle.

Santeri oli jo tehnyt ostoksensa, kun minä tulin paikalle ja nostin kärryyn pari tarviketta. Muistan kuinka Santeri odotti minua kassojen luona. Tuttu anorakki ja villahattu, tunnistaisin ne missä tahansa!

Olimme sopineet, että ostosten yhteissumma olisi alle 60 euroa ja niissä puitteissa nytkin mentiin. Ajoimme Kontulaan ja kannoin toisen kassin Santerin kämpille toiseen kerrokseen nähdäkseni missä kunnossa asunto oli. Edellisiltana lauantaina oli näemmä ollut enemmänkin porukkaa paikalla, tuolit olivat huoneen keskellä piirissä. Sohvilla oli tupakannatsoja ja kasa tuhkaa. Keittiö oli kaaoksessa kuten yleensäkin. Tiskejä ei ollut pesty viikkoihin ja sotku oli melkoinen.

Kehotin Santeria putsaamaan sohvansa ja yrittämään myös keittiötä. Hän mutisi joo. Hän ei selvästikään ollut parhaassa iskussa edellisyön päihteiden ja valvomisen jäljiltä. Taputin Santeria olkapäälle ja toivotin mukavaa viikon alkua. Sanoin, että olisin työmatkalla Amsterdamissa, mutta viikonloppuna sitten taas kotona, voitaisiin vaikka nähdä. Jos jotain asioita olisi, hän voisi olla äitiin yhteydessä.

Näimme silloin viimeisen kerran. Tässä elämässä.

13.3.2014

Santeri soitti, kun olin työmatkalla Amsterdamissa.

Meillä oli pikkubussi käytössämme opintomatalla. Olin bussissa, kun Santeri soitti. Hän kertoi, että hänen ruokansa olivat loppumassa ja hän tarvitsi kauppakäyntiä jo samana päivänä. Sanoin, että Amsterdamista käsin minun on vaikea häntä auttaa, mutta hän voisi soittaa äidille.

Pyysin Santeria tulemaan käymään seuraavana lauantaina, koska hän ei ollut pitkään aikaan käynyt. Olisi kiva syödä ja sauna yhdessä. Santeri sanoi, että hänellä olisi ehkä kavereita käymässä lauantai-iltana. Kehotin kuitenkin miettimään ihan rauhassa ja ilmoittelemaan jos pääsisi tulemaan.

Kuulimme toisiamme silloin viimeisen kerran.

Tulin rankalta mutta onnistuneelta reissulta kotiin myöhään perjantai-iltana. En olisi jaksanut lähteä siivouskäynnille Santerille, mutta emme olleet sellaista nyt sopineetkaan. Santeria ei myöskään kuulunut meille käymään.

Sunnuntaina odotimme ystäväämme meille käymään. Iltapäivällä Santeri soitti Marja Riitalle. Hän pyysi meidän tulostintamme itselleen, jotta hän voisi tulostaa piirustuksiaan. Marja Riitta ei siihen suostunut mutta sopi, että palaisi asiaan tulevan viikon loppupuolella, jolloin myös kauppareissu voitaisiin tehdä.

Mietimme puhelun jälkeen, että Santeri olisi ehkä halunnut realisoida tulostimen ja saada käteistä. Santeri oli nimittäin äskettäin kysynyt isovanhemmiltaan, saisiko hän heidän tietokonenäyttönsä itselleen, koska he eivät sitä hänen mukaansa tarvinneet.

Santeri menehtyi ilmeisesti maanantain vastaisena yönä varhain.

5.5.2014

Ensimmäinen työpäivä takana. Tiukkaan tahtiin uutta tuntumaa työkenttään. Ihmiset suhtautuvat lämpimästi tai ovat äimän käkenä. Täytyy alkaa rytmittämään ja priorisoimaan duuneja, jotta jaksaa. Koskettavin tilanne oli, kun romuluinen yyökaveri istahti pöydän ääreen. Näytin kuvan Santerista 14-vuotiaana, hän nojasi päätään kämmeneen pohtivasti, sielukas nuorukainen. Mies nieleskeli kyyneliään, minä istuin tovin kykenemättä sanomaan mitään.

Marja Riitta tuli juttelemaan ennen lenkille lähtöään. Tällä hetkellä hänestä ei oikein tunnu miltään. Monta vuotta kestänyt Santerille tukena oleminen hänen päihtymiskierteessään vaati Marja Riitan monille mutkille aina tilanteen mukaan. Lopulta hän myös äitinä oli se, joka löysi Santerin kotoaan kuolleena. Takki on tyhjä.

Minä taas suren Santerin kohtaloa päihde- ja huumeikierteessä ja harhojen ahdistamana. Ja minulla on Santeria niin ikävä.

Vuoden alun ensimmäisinä kuukausina olin saamassa jollakin tavalla mittaani täyteen. Hain rajoja suhteessa Santeriin selvittääkseni. Helpotuksekseni Santeri jollakin tavalla ymmärsi rajankäyntiäni eikä lähtenyt niitä ylittämään.

Minun ja Santerin yhteisen lymfahoitajan mukaan Santeri osasi arvostaa meitä vanhempia. ”Niin, ne ei työnnä pois, kun on päihteitä ja muuta vaikeaa.”

10.5.2014

Klo 17.00 Viikko oli hyppäys toiseen todellisuuteen. Työ, odotukset, aikataulut, ihmiset, ristiriidat ja strategiat. Kyllä minä tästä selviän, vaikka koville ottaakin.

Täydennän Santerin viimeisen puolen vuoden dokumentteja, mm. keinottomuutta tihkunutta verkostotapaamista tammikuulta 2014, jonka keskustelut dokumentoin tarkasti.

15.5.2014

Klo 20.00 Työviikon jälkeen – huh-huh! Mitenkähän tätä rumbaa oikein jaksaa? Onneksi buukkasin itselleni huomiseksi vapaan. Alaiset kiukuttelevat, välillä tuntuu ihan hiekkalaatikkoleikeiltä. Tutut jännitteet tulevat pintaan.

16.5.2014

Olen vapaalla. Jaksoin kirjoittaa verkostotapaamisen loppuun ja elää sen tilanteen traumaattisuuden uudelleen. Olemme menossa illaksi vierailulle Tomin ja Marja-Liisan luokse. Vertaisryhmästä saatuja hyviä ystäviä, joiden poika on todella suurissa vaikeuksissa, ollut jo pitkään.

18.5.2014

Johanneksen kanssa erimielisyyksiä, koska tuli perjantai-iltana myöhään Bremenistä, ja lähtee tänään klo 11.30 lentokentälle ja Lontooseen, niin B-junioreiden SM-joukkue pyysi häntä eilen lauantaina Turkuun peliin. Poikahan lähti kielloistamme huolimatta ja jouduin keskustelemaan seuran urheilutoimenjohtajan kanssa pelisäännöistä. Häinkin myönsi, että huono ratkaisu tehtiin ja lupasi puhua valmentajien kanssa. Edellytin, että jatkossa B-junioreiden otteluihin pyydetään lupa myös meiltä vanhemmilta.

Ystävien luona mukava ilta lammaspainin ja punaviinin kera. Ystävä: ”Tuntui todella karmaisevalta nähdä sinut ja poikasi kantavan Santerin arkkua. Kompastellen siinä menit, mutta pysyit pystyssä.”

Eilen oli ensimmäinen kesäpäivä auringonpaisteineen ja lämpöä 17 astetta. Tänään jatkuu, lämpöä luvassa yli 20 astetta.

31.5.2014

Kaksi viikkoa on kulunut. Ensimmäinen niistä oli kostea ja kuuma helleviikko. Tukalaa töissä, muuten melko mukavaa. Tällä viikolla on ollut lomaa helatorstaista lähtien. Onneksi, sillä työntekeä on tuntunut todella raskaalta.

Pitkäaikaiset ystävämme Silvia ja Jochen ovat tulleet Saksasta meitä tervehtimään. Marja Riitta oli heidän kanssaan Vartiosaassa keskiviikkoillasta perjantaiaamuun. Lapset ja minä olimme torstai-iltana mukana grillaamassa makkaroita, saunomassa ja jopa minä ja Jochen uimassa! Uinnin jälkeen oli todella hyvä fiilis.

Santeri on usein mielessä – itku tulee yleensä iltaisin nukkumaan mennessä. Elämän mielekkäisyys ja katoavaisuus mietityttää. Elämällä on salaisuutensa.

Isällä jalkojen verisuonet ovat lähes tukossa – äiti kertoi tämän kuiskaten, kun menimme viime sunnuntaina yllätyskahveille Kaivopuiston Cafe Ursulaan. Isä on 81 ja äiti täytti eilen 78 vuotta.

Mihin surun polku oikein meitä vie? Sitä on mahdoton sanoa, mutta olen siitä välillä huolissani. Erityisesti eilen, kun kuulin itseni kertovan Silvialle ja Jochenille Jaakon kuolemasta ja siitä seuranneista tunnetaakoista perheenjäsenille. Käyn vuosittain tervehtimässä perheen isää. Myös isoveljen kanssa olemme pitäneet yhteyttä.

Santeri lepää nyt samalla hautausmaalla kuin Jaakko – tosin eri puolella Malmia. Jaakko korttelissa 73 ja Santeri vanhalla puolella. En lakkaa ihmettelemästä elämää ja sen salaisuuksia.

Kohta lähdemme Johanneksen kanssa katsomaan futismatsia. Grillaamme puutarhassa vieraidemme kanssa ja saunomme kesäillassa.

6.6.2014

Tiukka työviikko takana – onneksi viikonloput on keksitty! Eilen oman työyhteisön kanssa hyvinvointipäivää viettämässä. Hellettä 26 astetta. Kaksoisvalotus. Olimme Marja Riitan kanssa vuosi sitten heinäkuun lopulla samassa paikassa Irti Huumeista yhdistyksen läheisten leirillä, joka antoi todella paljon voimia. Siitä en nyt kertonut kenellekään, mutta oli kuin kotiin olisi tullut.

Päivän päätteeksi saunaan ja uimaan kristallinkirkkaaseen Sääksjärveen – jess! Huomasin katselevani seksuaalisin virityksin kesätyöntekijäämme. Bikinit korostivat hänen muotojaan ja hän kyllä huomasi kiinnostukseni, toivottavasti muut eivät. Bussissa hän tuli taakseni istumaan, jolloin pystyin jututtamaan häntä hieman – huh!

Tiistaina kokoonnuimme vielä kerran Hakaniemen nuorisoaseman vertaisryhmään, jonka olen ristinyt Ryhmäksi 17 kokoontumisaikamme mukaan. Ryhmämme aloitti viime syksynä ja keväällä kaikki muuttui – pahimmat pelkomme kävivät toteen. Ryhmä toimi hyvin, oli tiivis ja luottamuksellinen, hyvät vetäjät.

Missä tilanteessa me olemme nyt, kun Santeria ei enää ole?

8.6.2014

Aamulla satoi, mutta iltapäivästä lähtien aurinko tuli esiin. Marja Riitta ja Pirta olivat Vartiosaaressa, minulla vihdoinkin kaivattua omaa aikaa.

Päivälevon jälkeen ajoin Malmille. Kesä kauneimmillaan, sytytin Santerin haudalle kynttilän. Santeri, oma kultapoikani, miksi sinulle näin piti käydä? Haudalle viety orvokkiruukku oli vielä voimissaan, vettä on tullut paljon. Kävin myös Jaakon haudalla.

Malmilta Kaivopuistoon Mattolaiturille. Cappuccinoa maistellen katselin merta, aaltojen heijastamia auringonsäteitä, veneitä ja ihmisiä. Seurasin kännykällä Johanneksen joukkueen edesottamuksia Langfoerdenissa Saksassa. Johanneksella nollapelejä, pääsivät pronssiotteluun, mutta hävisivät rankkareilla.

Vielä ensi viikko plus yksi johtoryhmäpäivä, niin voin minäkin ottaa rennommin. Tunnen kiitollisuutta alkavasta kesästä. Santeri odotti kesää ja chillailua poikien kanssa.

15.6.2014

Eilen juhlimme Johanneksen ripille pääsemistä. Sukulaiset olivat Marja Riitan apuna juhlien valmistelussa. Ilman heitä emme olisi jaksaneet järjestää juhlia. Kaunis tunnelma Laajasalon kirkossa. Meillä ihmiset viihtyivät, kehuivat ruokaa ja turisivat keskenään. Otimme perhekuvia puutarhassa. Johannes juhlien keskipisteenä, myös hänen ystäviään oli useita paikalla. Aurinkokin suostui paistamaan pitkästä aikaa.

Rippijuhlat neljän vuoden takaa palaavat mieleen. Santeri komeana nuorena miehenä. Niin onnellisena. Hän oli rippileirillä rakastunut. Tuo oli onnellisin vaihe hänen elämässään

lapsuuden jälkeen. Jo elokuussa suhde päättyi. Santerin mukaan ei tyttöystäväkään ihan ”pulmunen” ollut.

Viime viikko oli töissä todella raskas. Vetämäni KirNu-hanke sai kovaa kritiikkiä johtoryhmässä. Kumppaniviraston puolella hankkeesta on kuitenkin tullut pelkästään myönteistä palautetta. Ensi vuodelle päätettiin hakea rahoitusta, mutta hankkeen fokusta pitää tarkistaa. Pulma on vain se, että joudun itse kirjoittamaan jatkohankerahakemuksen juhannusviikolla. Sain onneksi sovittua avainhenkilöiden palaverin ensi keskiviikolle.

Tänään on kaunis päivä, ensi viikolle on luvassa koleaa. Olin Pirtan taekwondon vyökokeessa. Iloitsen kasvavasta, ihanasta tyttärestämme, joka on innostunut liikunnan taiaista.

Viime keskiviikkona 11.6. oli Santerin 19. syntymäpäivä. Kävimme hänen haudallaan, jonne oli ilmestynyt hautakivi ja ruohoistutus. Kivi on louhittu Mäntsälän punaisesta graniitista ja sen aaltoileva kaari on nimeltään ”Elämän aallot”.

21.6.2014

Pidimme eilen juhannusaaton grillipartyn, jossa mukana olivat Marja Riitan, Pirtan ja minun lisäksi Maija, sisko, Santerin kummisetä Ari ja eräs ystäväni. Grillasin sateessa päivänvarjon alla, kun olin hakenut uuden kaasutonkan huoltoasemalta. Johannes oli ystävänsä perheen kanssa veneellä.

Tapaamisesta tuli lämmin ja raikas, kun musikaalisen ystävämme johdolla aloimme laulamaan. Tulipa lopuksi lausuttua muutama runokin. Sisko vaikutti väsyneeltä, mutta oli menossa kaverinsa kanssa vielä iltaa viettämään.

Tänään perheemme tytöt houkuttelivat minut mukaan fillariretkelle Viikin läpi Malmille Santerin haudalle. Nyt kun näin Santerin hautakiven toisen kerran, se tuntui hyvin sopivan hautausmaan vehreään levollisuuteen. Sade yllätti meidät ja lähdimme polkemaan kotiin.

Olen lukenut kirjaa, jonka on kirjoittanut amerikkalainen Abraham J. Twerski (1997). Alaotsikkona Itsepetoksen ymmärtäminen. Teoksen eräät kohdat kuvaavat riippuvuusajattelun erilaisia ilmenemismuotoja mielestäni hyvin osuvasti:

S. 59 Kun ottaa huomioon sen, kuinka keskeinen merkitys minäkuvalla on riippuvuussairauksissa, päihderiippuvaisen vääristynyt minäkäsitys on suurin kaikista ongelmista. Kaikki muut virheelliset todellisuuden hahmotustavat ovat itse asiassa toissijaisia.

Käytännöllisesti kaikki päihderiippuvaisen puolustusmekanismit ovat tiedostamattomia, ja niiden tehtävä on suojella päihderiippuvaista joltakin sellaiselta, joka tietoisuuteen noustessaan olisi täysin sietämätöntä, kestäväntä ja katastrofaalista.

S. 62 Niin kauan kuin kieltämisvaiheesta ei ole päästy yli, päihderiippuvaiset eivät valehtele sanoessaan, etteivät he ole riippuvaisia päihteistä. He ovat todella tietämättömiä riippuvuudestaan.

S. 72 Vastoin yleistä uskomusta päihderiippuvaisilla ei ole elämässään ristiriitoja sen enempää kuin muillakaan ihmisillä – siis ennen kuin päihteiden käyttö on päässyt sekoittamaan päihteiden käyttäjän elämän. Kun päihderiippuvuus pääsee pahenemaan, päihteiden sekoittama mieli kykenee aikaansaamaan kosolti ristiriitoja. Ylitsepääsemättömät ristiriidat eivät saa aikaan päihderiippuvuutta. On pikemminkin niin, että päihderiippuvaisen vääristynyt todellisuuskäsitys tekee todellisuudesta kestävämmän.

Suurin vääristymä on päihderiippuvaisen minäkuvassa. Päihderiippuvainen kokee voimakasta riittämättömyyttä yhdellä tai useammalla elämänalueella.

Mitkä olivat ne alueet, joilla Santeri koki itsensä riittämättömäksi?

24.6.2014

Varmaankin fyysinen kömpelyys sai Santerin tuntemaan riittämättömyyttä. Ehkä myös älykyys lisäsi ulkopuolisuuden tunnetta. Samoin hänen kokemuksensa lähellä kuolemaa liian varhaisessa vaiheessa.

Santeri oli myös persoonaltaan varauksellinen ja sisäänpäin lämpiävä, introvertti. Hän hyväksyi lähelleen vain harvoja ihmisiä elämänsä ensimmäisten kymmenen vuoden aikana. Hän luki valtavan paljon poikkeuksellisen varhain, siinä oli myös pakoa erilaisuuden ja yksinäisyyden tunteesta.

Seiskaluokalla riittämättömyys soittamisessa verrattuna uusiin ystäviin, jotka jo tuolloin olivat lähes huippumuusikoita.

Kasiluokalla uusien ystävien vanhempien taholta tapahtunut mustamaalaaminen ja eristäminen oli varmasti vaikea kestää.

Ensirakkauden päättäminen tyttöystävän taholta tuntui Santerista ilmeisesti katastrofaaliselta hylkäämiseltä.

Ysiluokan tammikuussa 2011 tapahtunut julkinen leimaaminen ja nöyryyttäminen huumepoliisiin taholta keskellä koulupäivää oli hyvin traumaattista. Taustalla oli joidenkin koulun huoltajien yhteydenotto huumepoliisiin. Poliisi kohteli Santeria mielivaltaisesti ja traumatisoivasti. Huumepoliisit leimasivat 15-vuotiaan Santerin koulussa julkisesti huumetikolliseksi laittamalla hänet rautoihin kesken ruokatunnin. Hänet suljettiin yli kahdeksi vuorokaudeksi Pasilan poliisivankilan äärimmäisen karuihin oloihin.

Twerskin kirjasta pohdin tänään:

S. 78 Jotkut vaikuttavat stressaantuvan muita herkemmin. Heidän tunteensa heilahtavat stressaavissa tilanteissa epä mukavuusalueelle ilmeisesti muita nopeammin. Monet päihderiippuvaiset ovat tunne-elämältään yliherkkiä, ja heillä on todennäköisesti intensiivisempiä tunteita kuin sellaisilla, joilla ei ole päihdeongelmaa. Päihderiippuvaiset vaikuttavat tunneheilahteluissaan lähes kohtuuttomilta. Kun he rakastavat, he rakastavat intensiivisesti, ja kun he vihaavat, he vihaavat intensiivisesti.

Santeri oli ihmisenä hyvin herkkä. Missä vaiheessa hänen päihdekäyttönsä muuttui euforian hankkimisesta siihen, että päihteiden käyttäminen teki hänen olonsa normaaliksi?

S. 79 Yksinäinen ihminen ei tosiasialla nauti erillään olost, mutta hänestä se on kahdesta huonosta vaihtoehdosta se vähemmän paha. Ihmisten kanssa yhdessäolo altistaa päihderiippuvaisen mahdollisuudelle tulla hylätyksi. Ja vaikka hylätyksi tuleminen ei ole kenestäkään miellyttävää, päihderiippuvaisesta se on kauhistuttavaa.

Milloin Santerin eristäytyminen alkoi?

S. 80 Muuan mies, joka oli ollut raittiina 18 vuotta, sanoi puheenvuorossaan AA:ssa: "Kun olin siinä yhdeksän vanha, minusta alkoi tuntua että olin erilainen kuin kaikki muut. Siltä minusta vain tuntui. Jos kävelin huoneeseen, joka oli täynnä ihmisiä, minusta tuntui, etten kuulunut porukkaan enkä tuntenut oloani kotoisaksi. En vain kuulunut mihinkään. Vuosia myöhemmin, kun otin ensimmäisen huikkani, minusta tuntui yhtäkkiä siltä, kuin olisin ollut sopusoinnussa koko maailman kanssa. Kuuluin johonkin."

Olisiko tämä ollut myös Santerin kokemuksen ytimessä?

S. 85 Päihderiippuvaiset kehittyvät taitureiksi manipuloinnissa ja ajan myötä kyseinen taito muodostuu luonteenpiirteeksi.

Näin kävi Santerillekin.

S. 89 Päihderiippuvaiset voivat tosiaan tuntea aitoa katumusta, mutta usein he tuntevat syyllisyyden sijaan häpeää. Ja siinä on huomattava ero.

Santeriakin hävetti joissakin tilanteissa, katumusta ei ilmennyt.

S. 95 Eräs riippuvuusajattelun piirre on kuvitelma siitä, että on elämänsä ohjaksissa. Jossakin määrin kaikkivoipaisuuden harha (tunne rajattomasta vallasta) vaikuttaa jokaisessa päihde- ja läheisriippuvaisessa.

Kaikkivoipaisuuden illuusio oli Santerinkin elämässä nähtävissä aivan loppuun saakka. Se ja päihteiden käytön haittojen massiivinen kieltäminen, olivat ilmiselviä kaikille muille paitsi hänelle itselleen.

S. 105 Päihderiippuvaisen ihmisen herkkyys epäoikeudenmukaisuuksille on verrattavissa migreeniä sairastavien ihmisten herkkyyteen kirkkaita valoja ja voimakkaita ääniä kohtaan. Päihderiippuvaisista tuntuu usein siltä, että ihmiset loukkaavat, vähättelevät ja nöyryyttävät heitä.

Santerin kokemat epäoikeudenmukaisuudet olivat hänelle traumaattisia.

S. 113 Monet päihderiippuvaiset kuvaavat itseään yksineläjiksi. On itse asiassa niin, että he kykenevät olemaan kivuttomasti tekemisissä toisten kanssa ainoastaan silloin kun he ovat turruttaneet oloaan päihteillä.

Silloin harvoin kun Santeri tuli käymään selvinpäin, siinä oli aina häivähdys tervettä Santeria ja se loi meissä toiveikkuutta.

S. 114 Vaikka päihderiippuvaiset käytäytyvät siten, että toiset ihmiset alkavat vältellä heitä, he kuitenkin inhoavat käytöksestään seurauksena olevaa eristäytyneisyyttä. Yksinäisyys vain pahentaa heidän huonoa minäkuvaansa, ja päihderiippuvaiset yrittävät paeta tilannetta lisäämällä turruttavien päihteiden käyttöä, ja kierre vain pahenee.

Santerin yläasteen aikaisista ystäväistä jäljellä oli ainoastaan Robert ja lukion aikaisista Lari. He tapasivat säännöllisesti Santeria edelleen.

S. 119 Päihderiippuvaisilla voi ilmetä suuria vaikeuksia tunteidensa kanssa. Kielteiset tunteet, kuten suuttumus, kateus, syyllisyys ja viha, eivät ole ainoita vaikeasti käsiteltäviä.

Santeri oli kokenut vahvoja tunteita, jotka sinällään kuuluvat aikuiseksi kasvamiseen, mutta joita hän ei kyennyt kohtaamaan ja työstämään selvin päin. Psykkiseen työhön liittyvä kipu tuntui liian kovalta.

S. 120 Siinä missä jotkut käyttävät alkoholia tai muita huumeaineita tunteakseen mielialansa kohoavan, toiset käyttävät päihteitä tunteakseen olonsa normaaliksi. Mielialaan vaikuttavat huumeet ovat ennen kaikkea puudutusaineita: ne turruttavat tunteet.

S. 121 Viisitoista vuotiaasta lähtien hän oli elänyt kuin zombi. Hän oli turruttanut itsensä alkoholilla ja muilla huumeilla eikä ollut kyennyt tuntemaan minkäänlaisia tunteita. Hän ei ollut tuntenut paljon tuskaa, mutta ei hän ollut kyennyt tuntemaan monia miellyttäviä tunteitakaan. Nyt kun hän oli irti huumeista, hän saattoi tuntea elämän tuskan ja ilon uudelleen.

Vrt. Santerin kesä 2010, jolloin hän oli rakastunut 15-vuotias. Ja sitä seurannut syksy, jolloin massiivinen kovien huumeiden käyttö alkoi.

S. 123 Sen vuoksi sekä päihderiippuvaisen että hänen perheensä tulisi ehdottomasti tajuta, että päihderiippuvuudessa tunteet olivat päihteiden ensisijainen kohde.

S. 125 Vaikka päihderiippuvainen hahmottaa todellisuuden tarkasti, hänestä tuntuu, ettei se ole tarpeeksi hyvää ollakseen totta. Elämän tarjoamat normaalit palkinnot ja nautinnot eivät yksinkertaisesti riitä. Jotakin puuttuu ja päihderiippuvaisesta tuntuu, että hänet on jätetty todellisten nautintojen ulkopuolelle.

S. 126 Mistä tyytymättömyys johtuu? Päihderiippuvaisen todellisuuskäsitys on vääristynyt. Riippuvuusajattelijat ovat jatkuvasti tyytymättömiä ja heistä tuntuu, etteivät he saa kokea sellaisia asioita, joita heidän kuului saada kokea. Elämä ei tarjoa heille tarpeeksi nautintoja, ja heistä tuntuu kuin päihteet toisivat väriä kaiken keskelle. Tuntuu kuin harmaa vaihtuisi kirkkaiksi väreiksi. Nyt heistä tuntuu samanlaiselta kuin varmaan kaikista toisistakin. Nyt heistä tuntuu normaalilta.

Santerin tilanne viimeisen vuoden aikana oli varmaankin osittain tässä kuvatun suuntainen. Jos Santeri olisi saanut elää pidempään, päihderiippuvuuden lisäksi suuri käsittelemätön ongelma olisi ollut elämätön nuoruus. Nuoruus jonka kasvumahdollisuudet, elintärkeät vuodet, oli turrutettu päihteillä.

S. 129 Päihderiippuvuuteen sairastunut on usein sulkenut tyystin koko tunnejärjestelmänsä välttääkseen joitakin epämiellyttäviä tunteita.

Käsittääkseni myös Santerille kävi näin.

S. 134 Oman pohjan löytäminen merkitsee vain sitä, että päihderiippuvaisen elämässä on tapahtunut jotakin sellaista, että hän haluaa muuttaa ainakin osittain elämäntapaansa.

Santeri ei koskaan löytänyt omaa pohjaansa, jossa hän olisi pelästynyt tai havahtunut, ja halunnut muuttaa elämänsä suuntaa.

S. 137 Päihderiippuvuuden luonnollinen kehityskulku on sellainen, että oman pohjan löytämiskokemus tulee vastaan, jollei kukaan puutu asioiden kulkuun.

Onko asia ihan näin yksinkertainen? Santeri olisi todennäköisesti menehtynyt jo puolitoista vuotta aiemmin, jollei huostaanottoon olisi ryhdytty.

Toisaalta koimme vuoden alussa, että Santeri oli menossa huonompaan suuntaan ja tunsimme tarvetta tiukentaa taloudellisia rajoja, jotteimme olisi mahdollistamassa entistä

kovempaa päihteiden käyttöä, samalla ajatuksena ja toiveena myös se, että Santeri löytäisi oman pohjakokemuksensa.

Santeri tiesi oman älykkyytensä ja yliarvioi sen merkityksen. Hän tiesi myös sen, ettemme vanhempina tulisi hylkäämään häntä koskaan.

Näyttää selvältä, että Santerin tulevat vuodet olisivat olleet hänelle aaltoliikettä jälleen syvempään päihderiippuvuuteen ja diilaamiseen. Se olisi johtanut ennen pitkää vankilatuomioon eikä Santerin psyyke olisi kestänyt sitä.

Tulevat vuodet olisivat olleet myös meille äärimmäisen raskaita. Silti siinä olisi edelleen ollut myös toivoa. Ja rakkautta, yhteyden kokemusta. Käsittämätöntä, että Santerin elämä päättyi näin varhain ja yllättäen.

Viime viikkojen aikana minua on alkanut uudelleen ahdistaa se, että kuolinsyytutkimuksen tulokset eivät ole vielä tulleet. Mihin Santeri oikeastaan kuoli? Mihin hän menehtyi?

S. 141 ”Kun olin katkaisuhoidossa ja selitit, että jollen lopettaisi juomista, kuolisin pian, se ei hätkähdyttänyt minua. Olisin valinnut juomisen ja kuoleman. En voinut kuvitella elämää ilman alkoholia silloin kun minulla oli tarve juoda.”

Santerin hatkareissu Vegasta syksyllä 2012: Kolmen päivän päihdeputken jälkeen hänen hengityksensä oli jo katkonainen, kun ambulanssi vei hänet Mariaan. Santeriin tilanne ei jälkikäteen tehnyt mitään vaikutusta.

S. 142 Toipuminen edellyttää muutosta asenteissa ja käyttäytymisessä. Päihderiippuvaisen on muutettava sitä, kuinka hän ajattelee ja on ajatellut lähes koko elämänsä ajan.

Santerin kohdalla vinoutunut ajattelu ja toiminta oli alkanut kesällä 2010, jolloin pääsimme siihen tuoreeltaan puuttumaan ja hakemaan tukea.

S. 143 Kun yritämme vakuuttaa päihderiippuvaisille, että heidän ajattelunsa on virheellistä, se on kuin kertoisi jollekulle, että hänen uskonsa painovoiman olemassaoloon olisi harhaa. On turhaa kuvitella, että päihderiippuvainen luopuisi omasta todellisuuskäsityksestään ja omaksuisi tilalle meidän todellisuuskäsityksemme.

Tämän saimme huomata Santerin kanssa keskustellessamme ja väitellessämme. Huomasimme noin puolessatoista vuodessa, ettei normaaliin keskusteluun juuri ollut mahdollisuuksia päihderiippuvuuteen liittyvän vääristyneen ajattelutavan vuoksi.

Otin päihteistä irti pääsemisen Santerin kanssa viimeisen kerran esille noin puolitoista kuukautta ennen hänen kuolemaansa. Roudasin häntä meiltä Herttoniemen metrolle.

”Mitä sä ajattelet, minusta ainakin tuntuu siltä, että pitäisikö sinun päästä jossain vaiheessa kokonaan irti päihteiden käytöstä?” ”Miksi sä saatana jaksat jauhaa taas tota paskaa! Mä tulen käyttämään kannabista kuolemaani saakka!”

Päihderiippuvaisen tulee menettää uskonsa ajattelutapaansa. Ainoa asia, joka voi saada päihderiippuvaisen epäilemään omaa ajatteluaan, on oman pohjan löytämisen kokemus eli mikä tahansa tapahtuma, joka saa päihderiippuvaisen arvioimaan uudelleen käyttäytymistään ja asenteitaan.

S. 152 Heidän elämäntarkoituksensa on päihtyminen, joten he eivät etsi elämälleen muuta tarkoitusta.

Päihteiden käyttö elämän tarkoituksena sinänsä. Surullista, mutta Santerinkin kohdalla niin totta.

Muistan oman ensimmäisen humalani ja polttamisen aloittamisen 21-vuotiaana Turussa. Tuntui kuin olisin ollut taivaassa. Ihmettelin, miksei kukaan ollut kertonut alkoholin ja röökin olevan niin ylimaallinen kokemus. Psykiatrini totesi Santerin kuoltua: ”Onneksi sinä myöhästyit seitsemän vuotta.”

1.7.2014

Kotiuduimme eilen iltana Saksasta, jossa vietimme lomaa ensin Hampurissa ja sitten Stadessa ystäviemme Silvian ja Jochenin luona.

Hampurissa ensimmäisen päivän iltana pohdimme Santerin elämää, sen merkityksiä ja varhaista kuolemaa. Toivottavasti kuolemansyytutkimuksen tulokset tulevat vasta kesälomien jälkeen, juuri nyt on loman paikka.

Jochenin 50-vuotisjuhlissa lauantaina esitimme 25 vuotta sitten kirjoittamani runon, joka nyt tuntuu jälleen aivan ajankohtaiselta. Sää kerrallaan luimme sen, minä suomeksi ja sitten Marja Riitta saksaksi. Silvia sai minut ylipuhuttua laulamaan Syyslaulun sen jälkeen. Hän tarjosi niin hyvän grappa-snapsin, että laulaa täytyi. Marja Riitta oli tukenani lavalla.

14.11.1989 Maailma rakentuu aineesta ja ajasta

*tänäkin syksynä molekyylit
välähdyksiä, valonsäteitä*

*teen matkaa matkan vuoksi
maailmassa joka on jo toinen*

*minän muodonmuutoksia
en lakkaa ihmettelemästä*

*maan tapaa rakentaa
kerrostumia, jatkuvuutta*

*ilon tiedän, sen syvyyden
kohtaamisen hehkun*

*ja arkisen riemun, kun
jalat kantavat*

*luopumisen painon tunnustan
yksin jäämisen kuin lapsena*

*oven sulkeutuessa, askelten
loitontuessa maan hiljaisuudeksi*

*sinua en lakkaa kaipaamasta
etsin kunnes löydän sinut*

*ja silloin kysyn nimeäsi,
kuiskaan korvaasi*

*tämän maailman tuulet
ovat meitä varten*

tule, lähdetään matkalle

Syyslaulun säkeitä:

Etsin jotain mikä meiltä unohtunut on,
minkä avullasi löytää mä voisin.
On kesä lyhyt niin kuin haave saavuttamaton
siitä mikä oisi voinut olla toisin.

Kai tulet pian ennen kuin pimeään mä jään
– eihän kaikki kai ole mennyt hukkaan.
Jos löytäisimme toisemme, silloin ehkä nään
keinon jolla kaiken vielä saamme kukkaan.

Kiirehdi rakkain jos rakkaus kutsuu,
päivän ei hetket niin pitkiä lie.
Suo valon syttyä, yö kohta saapuu,
pois kesän kukkaset syksy vie.

Tänään huoltopäivä ja huomenaamulla on the road!

Tänään varmistui, että pääsemme mielenterveysseuran sururyhmään nuorensa tai lapsensa menettäneille – ryhmä alkaa lokakuussa ja kestää maaliskuun loppuun. Ryhmä siis kantanee meitä seuraavan kaamosajan yli, niin uskon.

8.7.2014

Palasimme eilen mökkireissulta Sonkajärveltä. Maija oli mukanamme ja matka oli onnistunut – ilmat viimeistä päivää lukuun ottamatta viileitä.

Marja Riitan äiti on huonossa kunnossa. Sidekudossyöpä kantasoluhoitoineen on rasittanut sekä fyysisesti että psyykkisesti. Marja Riitan vanhemmat kävivät kerran mökillä ja pari kertaa vierailimme heidän luonaan Sonkajärvellä.

Santeri oli usein mielessä. Hän piti paikasta ja olisi halunnut tälläkin kertaa olla mukanamme. Viime kesänä hän oli todella huonossa hapessa mökillä käydessämme. Hän kertoi silloin harhoistaan minulle ja onnistuin kiirehtimään Santerin pääsyä uudelle lääkäriille Hakaniemen nuorisoasemalle. Marja Riitan kanssa nukuimme nyt sängyssä, jossa Santeri nukkui aiempina kesinä.

Kävin tänään Furuvikin rannalla. Furuvikin huvilalla pidimme huhtikuussa Santerin muistotilaisuuden. Tuuli viilensi hellepäivän poltetta. Eilen illalla katsoin konserttia Händelin lauluista ja ooppera-aarioista. Miten voimakasta kärsimyksen tulkintaa!

Edelleen on vaikea käsittää, ettei Santeria enää ole. Rakas kultapoikani, miksi sinulle, ja meille, kävi näin hirvittävän surullisesti? Miksi kohtalosi oli niin julma? Miksi juuri sinä sairastuit päihderiippuvuuteen ja kuolit vain 18-vuotiaana?

13.7.2014

Sydän ja mieli ovat väsyneitä. Santerin elämää mietin paljon. Ensimmäiset 2,5 vuotta päihteiden käyttöä lienee ollut Santerin kokemuksessa voittopuolisesti hyvää. Päihteiden tuomaa euforiaa, ryhmään kuulumista ja siinä vaikuttamista, seksuaalisia kokemuksia, hybriksen tunnetta.

Suuret vaikeudet Santerin kokemuksessa alkoivat lukiosyksyn loppupuolella, kun sienet ja LSD tulivat kuvaan mukaan. Ja niiden myötä harhat, äänet ja visuaalit. Santeri oli jo tukahduttanut päihteillä niin paljon vaikeita kokemuksia ja tunteita, ettei psyyke enää kestänyt. Alkoi kiihtyvä alamäki, koulunkäynnin vaikeutuminen ja keskeytyminen. Yhä kovempi huumeiden käyttö ja yhä syvempi ahdistus. Lopulta itsemurhan miettiminen keinona selviytyä umpikujasta. Santerin ystävien puuttuminen asiaan ja huostaanotto antoi Santerin elämään jatkoaikaa, joka osoittautui lyhyeksi.

17.7.2014

Klo 12.00 Ihanaa, on kesä. Kävin aamupäivällä uimassa Furuvikissa, kuivattelin itseäni laiturilla auringossa ja pienessä merituulella. Armollista ja ihanaa, että on kesä. Santerikin rakasti kesää. Hän olisi halunnut ”chillailla poikain kanssa”.

Oikotie. Santerille päihteet ja huumeet tarjosivat oikotien onneen ja elämyksiin. Ryhmän jäsenyys, seksuaalinen herääminen tyttöjen kanssa, ekstaattiset kokemukset, kapina – kaikki se oli tarjolla rohkealle ja älykkäälle, joka ymmärsi tarttua tilaisuuteen.

Santeri ei ymmärtänyt, että samalla hän juuttui regressiiviseen taantumaa, joka pysäytti hänen psyykkisen nuoruusiän kehityksensä.

Itsesuojeluvaisto ei toiminut. Miksi? Oliko lapsena koettu lähellä kuolemaa käyminen antanut hänelle kokemuksen, että loppuelämä on ainutkertaista jatkoaikaa eikä normaalille kuolemanpelolle ollut tilaa?

”Elämä on lyhyt, niin lyhyt.” Niin isoäitini Kaisa tapasi sanoa minulle kun olin pieni. En ymmärtänyt, mistä hän puhui. Olihan hän silmissäni jo ikivanha, yli 60-vuotias. Hän oli kokenut kansalaissodan kurjuuden, talvi- ja jatkosodan ajat ja kasvattanut kolme tytärtä yksinhuoltajana. Hän eli 94-vuotiaaksi, ja sanoi olevansa valmis jo hautuumaalle. Kaisa koki itsensä yksinäiseksi, koska kaikki hänen ikätoverinsa olivat jo menneet. Kaisa nukahti lopulta ikuisen uneen omassa huoneessaan palvelutalossa, istuessaan nojatuolissaan odottamassa aamiaista.

Elämä on lyhyt, niin lyhyt.

24.7.2014

Klo 16.00 Takana helleviikko, lämpötila 24–30 astetta. Olemme voineet nauttia kesästä, auringosta, merestä ja lomasta. Marja Riitta ja Pirta ovat nyt maalla, Johannes lähti tänään Turkuun pelaamaan Kai Pahlman -turnausta ja minä menen huomenna perässä. Kävimme aamulla yhdessä uimassa Furuvikissa, vilvoittavaa.

Santeri on usein mielessä. Mietin Santeria, joka kuoli 18 vuoden 9 kuukauden iässä, ilmeisesti päihteisiin, emme tiedä vielä varmasti. Sielunveljeäni Jaakkoa, joka menehtyi 27-vuotiaana nukahdettuaan auton rattiin. Suomalaisten nuorten miesten elämä näyttää olevan täynnä riskejä ja mahdollisuus kuolla ennen aikojaan todellinen.

Santeri on usein mielessä. Välillä ajatukset ovat ahdistuksen täyttämiä ja mietin hänen kuolemaansa vaikuttaneita tekijöitä. Entistä useammin ajattelen häntä lempeämmin ja itseänikin armollisemmin. Tänä kesänä olen itkenyt vain satunnaisesti, kun kevät meni itkien.

Päivittäinen rukoukseni on: Herra armahda meitä! Auta meitä surussamme, joka tuntuu pohjattomalta. Nosta esiin myös ilo Santerin elämästä sellaisena kuin me hänet tunsimme. Anna meidän myös iloita elämästä. Ole meille armollinen, aamen. Pidä Santerista hyvää huolta luonasi.

31.7.2014

Turussa Kai Pahlman -turnausta seuraamassa. Poikien pelit eivät menneet aivan nappiin. Kuuma!

Tapasin hyvän ystäväni, jonka kanssa seurustelin aikoinaan kolme vuotta. Kolmekymmentä vuotta sitten – huh! Heillä on neljä lasta. Nyt ymmärrän paremmin, miksi suhteemme päättyi aikoinaan. Ystäväni oli syömishäiriöinen ja sairaus hallitsi hänen elämänsä tuolloin. Nyt hän harkitsee eroa miehestään. Ystäväni kanssa pystyin puhumaan myös Santerista,

miten suru muuttaa muotoaan. Kun hän kertoi esikoisensa poikkeuksellisesta matemaattisesta ja musikaalisesta lahjakkuudesta, Santeri tuli vahvasti mieleen.

Ystäväni sanat rohkaisivat. Hänen mielestään olin hyvin elämänmakuinen mies jo nuorena. Olen kuulemma ”aika hyvä ihmiseksi”. Kiitos, rohkaisu on nyt arvaamattoman arvokasta!

Kävin vuorokauden retkellä Tallinnassa ystäväni Askon kanssa. Olemme tunteneet toisemme yliopistoajan alusta 1980 lähtien. Kiva ilta. Söimme kantaravintolassani von Kraehli Aedissa, sen jälkeen funkia Clazzissa. Tanssin joukon mukana itsekseni tunnin, annoin musiikin ja sen rytmin viedä. Riemullista.

Alkoholi ei maistu samalla tavalla kuin ennen. Menin yhdeltä nukkumaan, kun taas Asko jäi vielä ottamaan pari juomaa. Huomaan, että Asko ottaa kuppia kaksin verroin minuun verrattuna. Elämäntapamme ovat tässä suhteessa erilaisia. Se ei kuitenkaan kumpaaakaan meistä tunnu haittaavan.

Eilen uimme Pirittan rannalla. Pohdimme, miksi suomalaiset miehet kuolevat niin nuorina? Opiskeluajan ystävistämme ainakin viisi on jo mennyt. Heidän elämänsä ovat päättyneet 25–55-vuotiaina. Miksiköhän me vielä elämme?

4.8.2014

Kävin viime perjantaina Malmilla. Vein auringonkukkia Emmen haudalle, Santerin puolesta. Hän oli Santerin läheinen ja rakas ystävä. ”Kaikista tytöistä tärkein”, kuten Santeri minulle kertoi. Emmalla on kaunis hautakivi Malmilla ja hänen hautaansa hoidetaan pieteetillä. Isää ei Emmen elämässä juuri näkynyt Santerin kertoman mukaan.

Auringonkukkia vein myös Santerin haudalle. Emma kuoli 19-vuotiaana, Santeria vain viisi kuukautta vanhempana. Nämä nuoret eivät koskaan varsinaisesti seurustelleet, mutta ovat saaneet leposijansa lähellä toisiaan.

Hain tänään Santerin tietokoneen kovalevyn huollosta. Se oli jäänyt keväällä tietokoneliikkeeseen, kun myimme Santerin tietokoneen varaosiksi. Kovalevyiltä löytyy runsaasti valokuvia ja joitakin videoklippejä vuosilta 2008–2009, jolloin Santeri kävi Kruunuhaan 7.–8. luokkia. Tuolta ajalta on tallella myös sähköpostikeskusteluja Santerin ja hänen ystäviensä välillä.

Kävin tänään läpi Santerin kirjeenvaihtoa tyttöjen kanssa, joihin hän tutustui Bengtsårisa vietetyillä leireillä. Tytöt olivat Santeria vuoden vanhempia. Lisäksi tutkin kirjeenvaihtoa Santeria vuotta nuorempien tyttöjen kanssa. Santeri seurusteli heistä toisen kanssa 7. luokan keväällä ja toisen kanssa 8. luokan aikana.

Kirjeenvaihdosta käy ilmi, että Santerin kannabiksen käyttö oli alkanut viimeistään helmikuussa 2009 eli seiskaluokan keväällä. Santeri oli 13-vuotias. Vielä edellisessä lokakuussa hän kirjoittaa ”polttaminen on pahasta, en aio kokeilla”.

Vuoden 2009 alussa hän myös jo näpisteli päivittäin elintarvikeliikkeistä. Alkoholista Santeri kertoo juovansa myös koulussa. Huhtikuussa 2009 Santeri kertoo ottaneensa viisi pilleriä, joista hän ei edes tiennyt mitä ne olivat.

Suhde kannabikseen on ambivalentti, ystävät varoittavat häntä koukusta ja sen seurauksista. Välillä Santeri käyttää ja välillä ei. Marraskuussa 2009 Santeri kertoo Itäkeskuksen nuorisoaseman sossulle antamansa päihdelupauksen pitäneen. Santeri kertoo käyvänsä tanssitunneilla kolme kertaa viikossa ja kuusi kertaa salilla. Tanssilajit ovat street street ja break dance.

Zen-buddhalaisuus kiehtoo, Santeri puhuu sen viehätyksestä ystävilleen. Myös itsetuhoisia ajatuksia ja puhetta esiintyy. Santeri kertoo, että tulee kuolemaan nuorena, muttei ”aio kuolla ainakaan ennen 20 ikävuotta”.

Vuosi 2009 oli se, jonka aikana Santerille kehittyi psyykkinen riippuvuus päivittäiseen kannabiksen käyttöön. Hän ei vielä ollut koukussa, mutta käyttö lisääntyy selvästi. Santerin minulle kertoman mukaan hän käytti kannabista päivittäin vuoden 2010 keväästä lähtien ja oli pölyssä yleensä myös koulupäivien aikana.

Kuvat ja kirjeenvaihto tuovat Santerin niin lähelle, niin elävänä. Hänen huumorinsa, kykynsä olla vuorovaikutuksessa ja elämännälkänsä ovat vahvasti esillä. Santeri on hyvin pidetty ja hänen suhteensa tyttöihin kehittyvät monipuolisesti. Elokuussa 2009 me vanhemmat löydämme viitteitä kannabiksen käytöstä ja otamme yhteyttä viranomaisiin tuen saamiseksi.

Toivoa siis on. Kunpa voisi sanoa 13–14-vuotiaalle Santerille: ”Älä jatka kannabiksen käyttöä, etsi muuta sisältöä elämääsi! Sinä kykenet rakastamaan aidosti, jos et tuhoa tunne-elämääsi päihteillä. Olet myös hyvin rakastettava, se näkyy jo ihmissuhteissasi. Etene rauhassa, maltilla.”

Vasta 2010 kesällä tapahtuneen rakastumisen ja suhteen päättymisen jälkeen Santeri ryhtyy käyttämään vahvempia aineita ja koulunkäynti lähes lakkaa. Helveti pääsee irti! Tuolta ajalta Santeri ei ikävä kyllä ole säilyttänyt kovalevyllään dokumentteja.

5.8.2014

Jatkoin eilen illalla Santerin kirjeenvaihdon tutkimista. Hän valitti useina ystävilleen korviensa tinnituksen tekevän hänet hulluksi. Hän kärsi vahvasti tinnituksesta, jota oli tutkittu, mutta jolle ei voitu tehdä mitään.

Santeri oli alkanut käyttää sieniä jo huhtikuussa 2009 eli huomattavasti aikaisemmin kuin tiesimmekään.

Kuvat ja kirjeenvaihto vuodelta 2009 tuovat esiin teini-ikäisen nuoren, joka rakentaa identiteettiään päihteiden avulla. Hän haluaa olla kapinallinen, rikkoa sovinnaisia rajoja, olla ihailtu rohkeudestaan ja pidäkkeettömyydestään. Keväällä 2010 riippuvuus päivittäiseen

kannabiksen käyttöön on syntynyt. Santeri jumittuu pysyvästi tähän psyykkiseen kehitysvaiheeseensa.

7.8.2014

Loman viimeinen päivä. Helle jatkuu.

Jorma Myllärniemen artikkeli Depressio psykoanalyysin näkökulmasta (2005, s. 49) koskettaa minua:

Masentuneen kokemus itsestä ja olemisestaan sekä ihmissuhteistaan voi olla ankea ja iloton. Hän kokee itsensä enemmän kuin yksinäiseksi. Hän on ulkopuolinen, yksinäinen ja tyhjä, kuin ihmisen kuori. Hän ei koe yhteyttä tai läheisyyttä toisiin ihmisiin eikä itseensä. Hänen tunteensa ovat kuolleet, ennen kaikkea rakastamisen ja toisista ihmisistä välittämisen kyky. Tästä masentunut tuntee syyllisyyttä, sekä itseinhoa ja vihaa. Niitä kohtaan, jotka yrittävät auttaa tätä tai jotka aidosti välittävät hänestä, masentunut ei tunne kiitollisuutta.

Santeri koki 14–18-vuotiaana useita traumoja ja menetyksiä. Ihmissuhteissa erityisesti seurustelun päättymisen 15-vuotiaana ja luopuminen 16-vuotiaana toiveesta suhteen syntymisestä kaksi vuotta vanhempaan Emmaan sekä tämän äkillinen kuolema puolitoista vuotta myöhemmin olivat menetyksiä, joiden sureminen jäi Santerilta kesken päihderiippuvuudesta johtuen.

Santerin itsetunto näyttää romahtaneen keväällä 2011, kun Emma valitsikin toisen pojan ja huonon LSD-tripin jälkeen kuulo- ja näköharhat alkoivat piinata häntä. Myös koulunkäynti keskeytyi pysyvästi. Epäonnistumisen ja arvottomuuden tunteet ahdistivat mieltä, jota Santeri torjui huumeilla. Myöhemmin masennuksen torjunta ja kieltäminen ilmeni myös vahvana paranoiana ja eristäytymisenä omaan asuntoon.

Päihteet toimivat tunteiden turruttajina, jolloin Santeri oli kyvytön kohtaamaan vaikeita tunteitaan ja suremaan menetyksiään. Psyykinen kasvu ja vastuun ottaminen omasta elämästä estyivät.

Syksyllä 2013 Santeri syytti meitä vanhempia siitä, että hänet oli aiemmin otettu huostaan ja sijoitettu Jyväskylään nuorisokoti Ankkuriin. Tuona aikana hän oli lopettanut kaiken liikunnan, saanut psyyken lääkkeitä ja lihonut 20–30 kiloa. Hän syytti lihomisestaan meitä. Pelästyin, kun hän sanoi, ettei sillä oikeastaan ollut enää mitään väliä. Mitä hän tarkoitti? Jälkikäteen arvioiden hän ilmaisi tällä epätoivoaan ja pelkoaan siitä, ettei hän enää kykenisi rakastamaan.

Santeri kertoi, että kun hänellä oli mahdollisuus olla tytön kanssa, häntä estivät ja piinasivat äänet. Ne sanoivat, että hän joutuisi vankilaan, jos hän olisi tytön kanssa. Niinpä seksisuhteista ei tullut enää mitään.

Toissapäivänä tapasin veljeni. Kahden kesken oikeastaan ensimmäisen kerran 40 vuoteen. Välimme olivat tulehtuneet nuoruusvuosina, kun välimme olivat kylmenneet. Kaksi vuotta sitten vuorotteluvapaan aikana aloin ajatella veljeyttämme uudella tavalla keskusteltuani siskoni kanssa. Havahduin siihen, olisiko minulla mahdollisuus avautua ja korjata suhdettamme.

Kävelimme lapsuuden maisemissamme Vanhassa Kirkkopuistossa, Punavuorella Annankadulla ja Iso-Roobertinkadulla. Roballa Santerin paras ystävä Robert tuli yllättäen vastaan ja sovimme menevämmekahville lähiaikoina. Hän ei ollut vastannut tekstiviestiini, koska oli kadottanut kännykkänsä. Sain uuden numeron.

Käppäilimme Sepänselänkadulle, Huvilakadulle ja Kaivopuistoon. Menimme kahville Karuselliin meren äärelle. Veli kertoi, ettei ollut käynyt Kaivopuistossa vuosiin! Puhuimme perheistämme, lapsuudestamme ja nuoruudestamme. Mitä olimme olleet ja mitä meistä oli tullut.

Näimme puoli neljältä. Kun erosimme, huomasimme kellon olevan puoli yhdeksän – viisi tuntia oli sujahtanut. Sovimme, että menemme joku kerta myös Puotilaan muihin lapsuutemme maisemiin.

15.8.2014 (ensimmäisen työviikon jälkeen)

Rakas poikani Santeri

Elokuun pilvet rakentavat linnoja, istun Kiasman kahvilan terassilla lomanjälkeisen ensimmäisen työviikon tunnelmissa.

Näin viime yönä unta. Olin hoitajana kehitysvammaisten ja psyykkisesti sairaiden laitoksessa. Oli myöhäinen ilta. Tiesin, että kaikista ääriäsiivoista ja nurkista nousisi esiin PIMEÄN JA HÄMÄRÄN HIRVIÖT. Hirviöitä yritti torjua meitä pari kolme hoitohenkilökuntaan kuuluvaa. Heräsin siihen, kun hirviöt alkoivat nousta esiin.

Muistan nähneeni sinusta unta yhden kerran. Unessa olit kuollut lapsi ja etsimme siihen syytä. Unessa minua helpotti tietoisuus siitä, että jos löytäisimme kuolemaasi jonkin syyn, vaikkapa väärään paikkaan sijoitetun pysäkkitolpan, jonka bussi olisi kaatanut osuen sinuun kohtalokkain seurauksin. Muistan unen helpottuneen tunnelman, kun syytä löytyisi jostain muualtakin kuin perheestä ja meistä vanhemmista. Olisi niin helpottavaa osoittaa syyllinen.

Kun sinä olet poissa, tunnen itseni samanaikaisesti raskaaksi ja tyhjäksi. Murhe tekee minut levottomaksi. Kierrän elämäsi eri vaiheita, etenkin viittä viimeistä elinvuottasi. Mietin niitä kohtia, joissa olisit voinut muuttaa elämäsi suuntaa. Jos olisit tahtonut.

Päihteistä ja huumeista irrottautumisen tahtoa sinulla ei ollut. Korkeintaan hetkittäin saatoit ajatella elämää ilman huumeita. Ilman kannabista et koskaan.

Äitisi ja minä olemme vanhentuneet. Tunnumme itsemme yksinäisemmiksi ja tyhjiksi, kun olet poissa. Arkipäivän askareet tuntuvat usein turhilta, vaikka juuri ne antavat meille aikaa ja mahdollisuuden selviytyä.

Yhä edelleen minusta tuntuu hirvittävältä, että Santeri juuri sinä sairastuit hengen-vaarallisesti. Etkä nähnyt sitä itse. Toipumisen tie olisi ollut käytettävissäsi. Jos olisit sitä tahtonut. Huumeiden imun on täytyntä olla valtava jo seiskaluokan kevään ja kasin syksyn aikana, jolloin riippuvuutesi syntyi, muttei ollut vielä päivittäistä.

Haluan uskoa edesmenneen teologin Martti Lindqvistin tavoin, että sinä olet olemassa jollain sellaisella tavalla, joka ei avaudu meidän elossa olevien järjellemme. Haluan uskoa, että sinä olet tallessa Jumalan, Luoja luona. Mitä se sitten tarkoittaa. Ja että tulemme vielä näkemään "kasvoista kasvoihin" kuten Paavali Korinttolaiskirjeessä kirjoittaa.

Yhteinen ystävämme – jonka myös sinä tunsit hyvin, olit hänen lymfahieronnessaan ja myös opetit häntä tietokoneen käytössä – sanoi toissapäivänä, ettei "mikään ole mennyt hukkaan". Hän menetti aikanaan kaksi aviopuolisoaan muutaman vuoden välein, joten hänen kokemuksillaan ja sanoillaan on painoa.

Kuinka kaipaankaan sitä, että lampsisit tähän. Halaisin sinua ja kysyisin: "Mitä nuorimies?" Istuisit alas. "Ei mitään ihmeitä." Katselisimme keskustan hyörinää ja jalkojemme juuressa olevaa Kiasman vesiallasta. Tuuli pyörittäisi pieniä laineita, joihin aurinko säkenöisi. Näkisin sinun hymyilevän, kuin lapsena.

Rakkain terveisin Isäsi

17.8.2014

Kävimme aamulla Santerin haudalla, Marja Riitta pyöräillen, minä autolla.

Olen alkanut nähdä unia Santerista. Olimme perheenä matkalla Kööpenhaminan lähellä. Työmatka, johon oli yhdistetty perheloma. Tunsin pelkoa, kauhua siitä, että meiltä kuolisi toinenkin lapsi. Aloin miettiä, miten pystyisin olemaan sairauslomalla töistä, tänä vai ensi vuonna? Aloin miettiä, oliko joku meidän lapsistamme kuollut jo aiemmin? Kun palasimme matkalta kotiin, olin 7–8-vuotiaan Santerin kanssa menossa bussilla Puotilaan ja jäimme lapsuuteni bussipysäkillä Vartiokylän koulun edessä pois. Lähdimme kävelemään lapsuudenkotiani kohti, kun tajusin kauhukseni, että vieressäni kävelevä elävä, iloinen rakas Santerimme olikin todellisuudessa jo kuollut! Heräsin kauhun ja surun tunteeseen.

20.8.2014

Klo 18.30 Väkivaltayksikön poliisi soitti eilen. Santerin kuolemansyy on selvinnyt. Hän kuoli keuhkokuumeeseen.

Keuhkokuume on aiheutunut infektiosta, joka on ilmeisesti noussut todella nopeasti, ehkä jopa Santerin viimeisen elinillan ja -yön, sunnuntain aikana. Mitään merkkejä hänen vointinsa huononemisesta ei ollut edellisenä torstaina ja perjantaina, jolloin Marja Riitta ja Maija

tapasivat hänet viimeisen kerran. Lauantaina hänen luonaan oli ollut nuoria 18-vuotiaita ja hänen naapurinsa, kolmekymppinen aineidenkäyttäjä, joka ei myöskään ollut huomannut mitään tavallisesta poikkeavaa. He olivat kuunnelleet Santerin tekemää psycotrance-konemusiikkia, juoneet olutta ja poltelleet kannabista aamuyöhön saakka. Sunnuntaina iltapäivällä Santeri puhui puhelimesta Marja Riitan ja Maijan kanssa, eikä näissäkään keskusteluissa mikään viitannut mahdolliseen Santerin voinnin heikkenemiseen.

Minua sääliittää Santerin kohtalo. Santeri yritti tasapainotella elämänsä viimeisinä kuukausina elämänsä eri puolten kanssa: ihmissuhteiden (niiden harvojen, jotka olivat jäljellä), päihteiden käytön, pahasti horjuvan mielenterveytensä, taloutensa, kannabiksen diilaamisen, tukiverkostonsa (=viranomaisen), oman kodin säilyttämisen ja itsekunnioituksen rippeiden välillä. Suurimpana uhkana olivat huumeriippuvuuteen ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat.

Santeri ei olisi voinut kuvitella, kuten emme mekään, että hän voisi kuolla nopeasti etenevään infektiosairauteen. Kyse saattoi myös olla ns. kuumeettomasta keuhkokuumeesta, jossa sairauden oireet ovat aluksi lievät, mutta joka johtaa jopa muutamassa tunnissa menehtymiseen ilman antibioottihoitoa.

Santeri ei ole ymmärtänyt ilmeisesti vasta sunnuntai-iltana nousseen huonon olon olevan hengenvaarallinen ilman nopeaa käyntiä lääkärissä. Sen sijaan näyttää siltä, että hän on käynyt illalla Kampissa hankkimassa aineita, mihin auki jäänyt nettisivusto viittaisi.

Santeri on mennyt lepäämään sängylleen ja ottanut sukat jalastaan. Ennen sitä hän on ehkä ottanut LSD:tä haluten kokea hyvän tripin. Santeri on menehtynyt keuhkokuumeeseen joko tripillä ollessaan tai nukkuessaan. Onko hän ollut tietoinen lähestyvistä kuolemasta? Mahdollisesti kuollut nukkuessaan? Tai LSD:n tuottamia hallusinaatioita kokiessaan?

Emme voi sitä tietää, mutta Santerin levollinen olemus viittaisi siihen, että hän on voinut kokea hyvän tripin. Trippiin on voinut liittyä hallusinaatioita, joissa hän on ehkä voinut armollisesti jättää jäähyväisiä raskaalle maalliselle vaellukselleen ja siirtyä lempeään valoon, kirkkauteen.

Voi Santeri-kulta, minun on niin sääli ja ikävä sinua, rakas poikani.

24.8.2014

Klo 17.45 Vietimme eilen Maija-tädin 85-vuotisjuhlia. Olimme tradition mukaan syömässä päivällistä Wanhassa Myllyssä, kun ”yllättäen” paikalle tupsahti parvi sukulaisia. Maija näytti nauttivan tilanteesta ja päivällisen jälkeen tulimme vielä meille juhlahahveille.

Maijalle juhlaio lienee paikallaan, kun hänen ikätoverinsa alkavat menehtyä yksi toisensa jälkeen. Maija on nyt ikäpolvensa vanhin suvussa.

Tänään kävimme isolla porukalla Santerin haudalla. Aamupäivä oli todella auringonpaisteinen, syyshortensiapensaat kukkivat huikean kauniisti. Veimme haudalle

kultapalloja puutarhasta, sytytimme kynttilän ja eräs ystävästämme itki olkapäästäni vasten. Hyvästelimme sonkajärveläiset turvalliselle kotimatkallemme.

25.8.2014

Santerin kuolemansyylausunto tuli postissa.

Perus- ja välitön kuolemansyy oli keuhkokuume. Tiettyjen bakteerien aiheuttama keuhkokuume voi johtaa aikaisemmin terveen henkilön kuolemaan jopa muutamassa tunnissa. Santerin yleiskuntohan oli madaltunut viimeisen kahden vuoden aikana.

Veressä ja virtsassa ei ollut alkoholia. Sen sijaan muita kemiallisia yhdisteitä löytyi runsaasti. Osa hänelle määrättyjä lääkkeitä, ja osa ilmeisesti katukaupasta hankittuja. Myös kannabista ja subutexia oli veressä.

Vaikka Santerin veressä todettiin joukko erilaisia lääkkeitä, niiden pitoisuudet olivat matalia tai niin vähän koholla, etteivät ne ole aiheuttaneet myrkytystä.

Elimellisinä sairausmuutoksina todettiin lievä sydämen suurentuminen, joka voi johtua mm. hoitamattomasta verenpainetaudista. Ja vaikea rasvamaksa, jonka syynä Santerin kohdalla oli vyötärölihavuus ja runsas alkoholin käyttö. Santerilla todettiin virtsassa lisäksi sokeria. Kyse oli todennäköisesti alkavasta diabeteksestä.

Santeri oli siis vakavasti päihde- ja huumeriippuvainen. Ja kärsi vakavista psyykkisistä ongelmista, jotka hoitavan lääkärin mukaan olisivat voineet johtaa skitsofreniaan sairastumiseen 5–10 vuoden kuluessa. Lisäksi diabetes, verenpainetauti ja vaikea rasvamaksa olisivat edellyttäneet Santerilta täydellistä elämäntapamuutosta, jos hän olisi halunnut elää pitkään. Motivaatiota päihteistä irtipääsemiseen ja elämäntapamuutokseen ei Santeri ilmaissut.

Toivoa silti oli, meidän vanhempien mielessä, joka päivä.

31.8.2014

Santeri saattoi kärsiä traumaperäisestä dissosiaatiohäiriöstä?

Murrosiän muutosten paineessa terveen, hyvin kehittyneen Santerin persoonan lisäksi oli olemassa eriytynyt persoonan osa, joka löi läpi ”huonona olona”. Tähän viittaavat Santerin jotkin maininnat vuosien varrella – esimerkiksi heti huumepsykoosin jälkeen 17-vuotiaana meille vanhemmille kerrottu ja hänen 13–14-vuotiaana ystävilleen kertomansa ”huono olo” – sekä se, että Santerin elämässä oli niin runsaasti päihderiippuvuudelta suojaavia tekijöitä. Santerin kokemukset lähellä kuolemaa toivat hänelle 5-vuotiaana syvän kuolemanpelon, jota hoidettiin Aurorassa intensiivisellä psykoterapialla kaksi kertaa viikossa 1,5 vuoden ajan.

Näyttää siltä, että 13–14-vuotiaana murrosiän kuohuissa tuo Santerin kehomuistissa ollut kuolemanpelko löi ajoittain läpi. Kyse ei ollut tavanomaisesta pelosta, vaan kauhusta, joka oli täysin jäsentymätöntä, sanatonta kauhua itsen hajoamisesta. Siitä ”huono olo”, josta Santeri

puhui joillekin ystävilleen. Nämä eivät näkyneet meille vanhemmille eikä Santeri puhunut niistä meille, vaan lähti hoitamaan itseään ja tuntemuksiaan päihteiden ja huumeiden avulla. Erityisesti Santeri rakastui psykedeleeihin: kannabikseen ja sieniin sekä LSD:hen.

Traumaperäisten häiriöiden hoidossa käytetään kognitiivista psykoterapiaa, SSRI-lääkkeitä ja erästä sientä, psilositybiiniä, joka muistuttaa vaikutuksiltaan LSD:tä. Sienet Santeri löysi itse omien kokeilujensa avulla, ensimmäisen kerran jo 13-vuotiaana keväällä 2009. Myöhemmin hän sai lääkärin määräyksestä myös SSRI-lääkkeitä. Psykoterapiaan Santeri ei koskaan suostunut. Sain Santerin käymään kanssani nuorisopsykoterapeutin luona kolme kertaa kesäkuussa 2012 arviointijaksolla, mutta varsinaisen terapian aloittamisesta hän kieltäytyi jyrkästi.

Työnohjaajani pitää hypoteesiani Santerista todennäköisenä. Istunnossamme viime keskiviikkona pohdimme asiaa. Irma totesi, että posttraumaattinen stressihäiriö ei sijaitse ihmisen limbisessä aivojärjestelmässä, vaan kehollisessa solumuistissa. Sen takia sitä on äärimmäisen vaikea kyetä kuvaamaan, sanallistamaan ja saada siitä otetta. Trauma psykoterapiassa hoidettaessa häiriötä pyritään sanallistamaan ja siten saamaan sitä käsittelyn kohteeksi ja hallintaan.

Santeri haki helpotusta ahdistukseensa ja pahaan oloonsa päihteistä ja huumeista. Kuten asia syksyllä 2009 14-vuotiaan Santerin keskustelussa ystävänsä kanssa ilmeni. Santeri sanoi, että hänen ”huono olonsa” on helpottunut päihteiden ja huumeiden käytön myötä. Ystävä varoitti, että lisääntyvä käyttö voi johtaa jossain vaiheessa aiemman ”huonon voinnin” pahenemiseen. Näinhän sitten myös kävi. Keväällä 2010 Santerille oli kehittynyt päivittäinen riippuvuus ainakin kannabikseen.

Santeri kertoi huumepsykoosinsa jälkeen syksyllä 2012 suljetulla osastolla meille vanhemmille: ”Olin lapsena aina erilainen kuin muut, pakenin lukemiseen, kirjojen maailmaan.” ”Muistan, että verta oli joka puolella!” (5-vuotiaana tapahtuneesta onnettomuudesta) ”Näin harhoja jo 5-vuotiaana, kerran myös minua vainoavan miehen ostoskeskuksessa.” ”Kärsin ahdistuksesta 13-vuotiaana – ei mikään ihme, että aloin käyttää päihteitä ja huumeita!”

Vastasimme Marja Riitan kanssa Santerille, ettemme oikein kyenneet hahmottamaan, mitä Santerin kokema ahdistuneisuus 13-vuotiaana olisi voinut olla. Hänen traumaansahan oli hoidettu hyvällä tuloksella 2 vuoden ajan, 5–7-vuotiaana. Santeri vastasi, että oli aina inhonnut terapiassa käymistä. Olimme ymmällämme, mistä olisi voinut olla kysymys.

Huumepsykoosin myötä oli myös selvinnyt Santerin ”massiivinen kovien huumeiden käyttö”, kuten hoitava lääkäri tilannetta kuvasi.

Huumepsykoosista selviämisen myötä Santeri oli helpottunut, että hänen huumeiden käyttönsä oli puututtu kiireellisen huostaanoton myötä. Hän kertoi, että oli jo pitkään miettinyt itsemurhaa ja olisi mielestään kuollut pian tavalla tai toisella ilman huostaanottoa. Arviointikeskustelussa Vegassa Santeri kertoi, että hän oli ollut hyvin ahdistunut jo ennen

päihteiden käytön alkamista 13-vuotiaana. Minä ja Marja Riitta olimme hyvin hämmentyneitä, koska emme olleet havainneet mitään ahdistuneisuutta, se ei ollut tullut mitenkään ilmi.

Pian Santerin mieli oli jälleen muuttunut. Hän ei halunnut luopua päihteistä eikä ollut valmis terapiaan. Olimme jälleen samassa tilanteessa kuin ennen huumepsykoosia.

Ilmeisesti Santeri koki itsensä torjutuksi (= kukaan ei voisi häntä auttaa) ja kaikkivoipaiseksi (= vain hän itse voisi hallita elämäänsä ja ”demonejaan”) samanaikaisesti.

Minä: ”Oli hirvittävän vaikeaa ymmärtää, mistä oli kysymys. Santeri ei myöskään enää myöhemmin tuonut uudelleen esiin traumakokemuksiaan ja 13–14-vuotiaana kokemaansa ahdistuneisuutta.”

Irma: ”Mutta sinähän yritit saada häntä aloittamaan terapian. Jos Santeri olisi tuonut asian uudelleen esille, niin sinä jos kuka olisit tarttunut siihen!”

Matti O. Huttunen: Psykiatrin palaset (2014) tuo osaltaan vastauksia pohdintaani:

S. 93 Paranoidisen, epäuskoisen ihmisen häpeä on seuraus ihanteiden rikkoutumisesta ja vastavuoroisten toiveiden murskautumisesta. Ilman rakkautta ei ole toivoa, ilman toivoa ihminen on kadoksissa. Tahto ja rohkeus häviävät, pelko ja epävarmuus jäävät jäljelle.

Vihamielisyys ja epäluuloisuus toisia kohtaan ovat yritys suojautua yksinäisyyden ja toivottomuuden tunteilta. Ulkoinen vihollinen on mielelle helpompi vastustaja kuin oma minä ja aloitekyvyttömyys.

Santerilla oli viimeisen elinvuotensa aikana paljon vainoharhaisia kuvitelmia. Syksyllä 2013 hän eristäytyi pitkälti asuntoonsa, mutta kykeni kuitenkin lähtemään sieltä meille ja hoitamaan asioitaan viranomaisten kanssa. Santeri on ilmeisesti kokenut epätoivoa siitä, että rakkaus tuntui hänelle niin kaukaiselta, lähes mahdottomalta kokea, ja että aikaisemmin hänelle niin elintärkeitä ystäviä oli niin vähän jäljellä.

S. 96 Sana ahdistus ei kuvaa akuuttia psykoosia edeltävän pelon astetta tai luonnetta. Kyse on psyykkisen hajoamisen pelkoon liittyvästä voimakkaasta pelosta. Vain sanat kauhu tai terrori voivat välittää sitä kokemattomalle tuon nimettömän ja oudon pelon voimaa. Vaihtoehtoina on täydellinen lamaantumisen tai pako psykoottisiin harhaluuloihin. Monet psykoottisten potilaiden kanssa tiiviisti työskennelleet psykoterapeutit ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että psykoosia edeltävä ahdistuneisuus lieviytyy harhaluulojen muodostumisen myötä. Nimetön pelko on mielelle pelottavampaa kuin nimetty pelko. Näin ymmärrettynä harhaluulot ovat keinoja hallita yksinoloon ja hajoamisen tunteeseen liittyvää epämääräistä pelkoa.

Santeri oli viime syksynä ajoittain lähes psykoottisessa tilassa. Sitten hänen vointinsa taas lievittyi. Tämän vuoden alussa vointi jälleen heikkeni lähes psykoottiseksi, lieventyen jälleen hänen elämänsä viimeisiksi viikoiksi.

S. 111 Persoonan perustilaa kutsutaan ulkonaisesti tai näennäisesti normaaliksi tilaksi, jossa henkilö on tavanomaisen toimintakykyinen. Työstämättömän ja torjutun traumamuiston vuoksi henkilön toimintakyky on kuitenkin hyvin hauras. Traumasta muistuttavan tilanteen laukaisemana henkilö muuttuu äkilliseen tunnekuuhuun. Tässä emotionaalisessa tilassa hän voi olla vihainen, raivoisa, ahdistunut, pelokas tai täysin lamaantunut. Tietoisuudesta torjuttu trauma eletään uudelleen ja nykyhetki koetaan tuon trauman värittämänä.

Santerin elämän tragedia oli, että hän koki kuolemankauhun kahdessa traumaattisessa tilanteessa vain 4–5-vuotiaana. Pienenä, aivan liian pienenä lapsena! Ja että hän haki helpotusta murrosiässä aktivoituneisiin kauhun ja hajoamisen tunteisiin ("huonoon oloon") sairastuen päihde- ja huumeriippuvuuteen vain 13–14-vuotiaana. Ja että hän torjui käsillä olleet avun mahdollisuudet haluten pitää elämänsä langat tiukasti omissa käsissään.

2.9.2014

Keuhkoputkentulehdus on päällä, joudun potemaan ainakin torstaihin saakka. Väsyttää, olo on yksinäinen. Ankeaa. Sama teos puhuttelee edelleen minua:

S. 278 Parhaimmillaan eletty elämä lisää ymmärrystä ja kykyä antaa anteeksi niin itselle kuin toisille. Itsemurhan tehneen Virginia Woolfin puoliso Leonard Woolf muistutti elämäkertansa lopussa vanhojen päivien hyvistä puolista:

Elämän myrskyt ja stressit, kunnianhimot ja kilpailut ovat ohi. Turhanpäiväiset ja tarpeettomat vastuut ovat pudonneet harteilta. Lopultakin on oppinut, että hyvälle elämälle riittävää on hyvin eletty arki. Ei päämäärä ole niin merkityksellistä kuin itse matka.

Santeri koki saman ajatuksen itselleen merkityksellisenä: Ei päämäärä ole niin tärkeä, vaan matka. Tämän ajatuksen hän ilmaisi useaan kertaan meille vanhemmille, isovanhemmille ja Maijalle.

Viime yönä heräsin ja mietin, että haluaisin ehkä vuoden kuluttua kouluttautua Irti huumeista yhdistyksen vapaaehtoiseksi ja auttaa perheitä sekä muita läheisiä, joilla joku perheenjäsenistä on huumeriippuvainen. Marja Riittakin on miettinyt samaa.

8.9.2014

Viikon ajan on tuntunut siltä, että haluan antaa Santerin levätä rauhassa. En voi elää uudestaan hänen surujaan, en kokea hänen iloaan, en täysin ymmärtää hänen lapsuuden traumansa uudelleen tuhoavaa voimaa murrosiässä. En voi ymmärtää, miksi hän piti

”huonon olonsa” meiltä salassa 13-vuotiaana ja miksi hän taisteli päihteistä irrottavia voimia vastaan niin rajusti 14-vuotiaana.

Tiedän sen, että Santeri käytti päivittäin kannabista kasiluokan keväällä 14-vuotiaana. En voi oikein ymmärtää, miksei hän taistellut ensirakkautensa puolesta kesällä 2010 ja yrittänyt päästä päihteistä irti pelastaakseen suhteensa. En voi ymmärtää, miksi hän aloitti syksyllä 2010 massiivisen vahvojen huumeiden käytön, kuten vasta vuosia myöhemmin saimme tietää.

En voi ymmärtää, miksi Santeri aina torjui psykoterapian tuomat mahdollisuudet.

En voi ymmärtää, miksi itsetuhoisuus sai Santerista niin vahvan, kohtalonomaisten otteen.

14.9.2014

Klo 16.00 Kaunis, 18-asteinen syyspäivä. Marja Riitan kanssa puutarhassa. Leikkaan nurmikon, Marja Riitta kitkee rikkaruohoja. Istun auringon lämmössä ja ajattelen: Tällaisena päivänä olisi hyvä lähteä. Luonto niin kaunis ja olo seesteinen. Siirtyä ajasta ikuisuuteen, taivaan puutarhoihin. Juosta niityllä kukkien keskellä, ja kohdata rakkaat: Santeri, Jaakko ja Kaisa-mummi. Kun aika on.

Perjantai-iltana tapasin Santerin kummisedän Arin, joka toimii kliinisenä psykologina. Arin mukaan ”trauma pyrkii toistamaan itseään, niin Santerillakin. Samalla kun trauma toistuu, siihen etsii jotakin ulospääsyä.”

Santeri toisti traumaansa yhä uudelleen hakeutumalla tilanteisiin, joissa hän oli rajalla. Rajalla suhteessa auktoriteetteihin, yhteiskuntaan, elämään ja kuolemaan. Ihmettelin aina, miksei mikään lukuisista rajalla käymisen ja niiden rikkomisen tilanteista havahduttanut ja pysäyttänyt Santeria miettimään elämänsä suuntaa. Nyt ymmärrän paremmin.

Jos me vanhemmat olisimme ymmärtäneet Santerin trauman aktivoitumisen merkityksen aiemmin, olisiko se pelastanut Santerin?

Viimeisen kahden vuoden aikana Santeri ei varmaankaan olisi kyennyt ottamaan vanhempien oivallusta vastaan. Hän oli päihderiippuvuudessa ja mielenterveysongelmissaan niin syvällä. Entä 13–14-vuotiaana, jolloin riippuvuus oli vasta muotoutumassa? Ainakin se olisi vaikuttanut siihen, että olisimme hakeneet Santerille apua traumaterapian suunnasta.

Olisiko Santeri ottanut avun vastaan, emme voi tietää. Tällä hetkellä olen taipuvainen ajattelemaan, että Santerin itsenäistymisen tarve, kapina sekä luottamus omaan älykkyyteensä ja voimavaroihinsa olisi ehkä todennäköisesti johtanut traumaterapian torjumiseen.

20.9.2014

Uupunut olo. Työviikko oli poikkeuksellisen paineinen lakkovaroituksineen, riitoineen kiinteistöviraston tilakeskuksen kanssa 100 000 euron maksamattomista sähkömaksuista jne.

Lisäksi joudun hoitamaan myös vs. talouspäällikön tehtävät seuraavan kuukauden ajan. Juupa juu.

Keskiviikkona oli hyvä perheistunto Katjaminnan ja Leean kanssa. Meitä oli Marja Riitan ja minun lisäksi Pirta ja Maija. Johannes oli pelaamassa ja sanoi minulle, ettei istunnoista ollut hänelle mitään hyötyä.

Istunnon päätteeksi leidit kertoivat, että IH järjestää vuosittaisen huumeisiin kuolleiden muistotilaisuuden omaisille 5.11. Vanhassa kirkossa. Tilaisuuden päätteeksi sytytetään kynttilät edesmenneiden muistolle. He toivoivat minun pitävän tilaisuudessa omaisen puheen. Suostuin.

Olen mielessäni hahmotellut puheen aineksia. ”Elämä on lyhyt. Elämä on niin lyhyt, poikaseni.” Ihmettelin Kaisa-mummin mietteitä ollessani pieni lapsi. Mistä hän oikein puhui? Mielestäni Kaisa-mummihan oli jo ikivanha, ainakin 60-vuotias!

28.9.2014

Klo 11.30. Kaunis, levollinen syysruska. Kävin äsken Santerin haudalla. Ensimmäisen kerran koin levollisen mielen, kuin kotiin olisin tullut. Valo ja varjot, sopusoinnussa keskenään. Ruskan värit. Kun kävelin Santerin haudalle, jo kaukaa näin Marja Riitan punaiseen pukeutuneena seisovan haudan äärellä. Runsaat syysshortensiapensaات ympäröivät valkopunaruskeina Santerin hautaa. Ajattelin, että myös minun ruumiini sopii hyvin haudata Santerin viereen. Kun on aika.

Luen kohta Marja Riitalle puheeni luonnoksen huumeisiin kuolleiden muistotilaisuuteen. Puhe on intiimi, tarina Santerista. Miten sen uskallan, jaksan esittää – onko se liian intiimi, liian lähellä?

Iltapäivällä menemme katsomaan Johanneksen peliä Bollikselle.

6.10.2014

Kävimme äsken kävelylenkillä Marja Riitan kanssa. Melko lämmin, pimenevä ilta, polut täynnä keltaisia lehtiä.

Viime viikko löi jalat alta.

Tiistaina saimme tietää, että yksi esimiehistämme oli kuollut yllättäen kotipihallaan. 53-vuotias mies, joka vaikutti siltä, että hän piti huolta itsestään. Leski ja tyttäret jäivät suremaan.

Keskiviikkona sanoin esimiehelleni: Ei. Hän yritti saada vastuulleni ison prosessin omistajuuden, joka oli sovittu kollegani hoidettavaksi.

Torstaina läheisin työtoverini soitti minulle töiden jälkeen. Hänellä on todettu syöpä, joka on levinnyt. Voi ei!!!

Samana päivänä viesti siskoltani, hän sai vihdoinkin työpaikan ja hyvän sellaisen pitkän osittaisen työttömyyden jälkeen. Jotain myönteistäkin siis tapahtuu.

Perjantaina lomapäivä, olin illalla ystävien kanssa oluella Angleterressa. ”Onko niin, että elämä vain on muuttunut tällaiseksi, hyvin vakavaksi?”

Sunnuntaina aamuyöllä herään paniikkiin: Miten jaksan töissä? Uuvunko samalla tavoin kuin 15 vuotta sitten, kun Santeri oli traumatisoitunut ja kauhuissaan eikä meillä nukuttu? Vuodenaikakin on täsmälleen sama.

12.10.2014

Klo 11.00 Kulunut viikko oli äärimmäisen kuormittava. Työviikon lopuksi perjantaiamuna seitsemältä sain esimieheltäni äkillisen toimeksiannon sairauslomalla olevan kollegani puolesta: Oli hoidettava kiireellisesti tukea nuorisotyöyksiköiden henkilöstölle, joiden asiakasnuoret olivat alkaneet saada laajalti tappouhkauksia rasistisesti käyttäytyviltä ryhmiltä.

Kykenin organisoimaan samaksi päiväksi Itäkeskukseen klo 14.00 info- ja keskustelutilaisuuden, jossa meitä oli noin 25 henkilöä. Vedin tilaisuuden ja mukana olivat työsuojelun toimijat ja työterveyspsykologi. Ihmiset rauhoittuivat, kokivat saavansa tukea ja kykenivät hoitamaan nuorisotalojen illat perjantaina ja lauantaina. Huh!

Jaksamiseni tänä syksynä edellyttää sitä, että kykenen rajaamaan työtäni ja ilmaisemaan toisille ja esimiehelleni myös, miksi minun on tehtävä niin. Lepoa ja tukea itselle on myös saatava riittävästi. Koen, että minulla on tukea. Sururyhmän alkaminen tämän kuun lopussa tulee myös olemaan henkireikä.

Onneksi alkava työviikko on lyhyt, vain keskiviikkoon saakka, ja menemme Marja Riitan kanssa kahdestaan kahdeksi päiväksi Tallinnaan – jess!

19.10.2014

Olen uupumisen rajoilla. Viime maanantaina suutuin palaverissa työsuojeluvaltuutetulle ja pyysin häntä poistumaan. Onneksi kyse oli epävirallisesta tapaamisesta.

Keskiviikkona johtoryhmässä konfliktoiduin esimieheni kanssa. Koin, että hän oli antamassa minulle tehtävää, jonka toteuttaminen annetussa aikataulussa olisi mahdotonta. Johtoryhmän jälkeen saimme asian sovittua. Työpäivän jälkeen lähetin pomolleni viestin, jossa kerroin olevani uupumaisillani ja ehdotin tapaamista ensi torstaille, jotta miettisimme työkuorman keventämistä. Tähän hän suostuikin.

Olimme Marja Riitan kanssa torstain ja perjantain syyslomalla Tallinnassa. Vastoin odotuksia matkasta tuli todella hyvä. Sää suosi, kävelimme paljon Kadriorgissa ja Pirittan rannalla. Söimme hyvin. Ja pitkästä aikaa myös rakastelimme.

Marja Riitta ymmärtää tilanteeni ja koen hänen tukevan minua, miten sitten eteenpäin menemmekään.

Santeri on mielessäni usein. Lauantain vastaisena yönä Tallinnassa heräsin siihen, että pelkäsin Santerin hautoneen itsemurhaa ennen kuolemaansa. Hänhän otti ison riskin alkaessaan välittää jälleen aineita viime vuodenvaihteessa. Hänelle se oli ”viel viimeinen rundi”. Viimeinen ennen mitä?

Santeri tiesi, että jatkaessaan diilaamista hän joutuisi ennen pitkää linnaan. Ja samalla menettäisi hänelle niin tärkeän asuntonsa. Mitä hänen elämästään olisi tullut vankilassa ja sen jälkeen asunnottomana? Psykkisesti täyttä helvettiä.

Vai ajatteliko hän hoitavansa vielä tämän ”rundin” ja sitten lopettavansa?

On mahdollista, että Santerilla oli ristiriitaisia ajatuksia tulevaisuudestaan. Hän odotti kevättä ja kesää, sen tiedämme. Samalla tiedämme, että hän oli traumatisoitunut poliisin häneen kohdistamasta mielivallasta, ja pelkäsi paranoidisesti poliisia. Jos poliisi olisi pidättänyt hänet, itsemurhan riski olisi kasvanut.

Näin viime yönä unen. Olin työpaikassa, jonka lähelle Santeri piti saada päivähoitoon. Ajattelin unessa, että he voisivat hyvin ottaa Santerin ryhmään, koska hänhän oli jo koululainen. Ja yleensä myös hyvin rauhallinen. Ellei sitten saisi jotain päähänsä.

Tulkitsen unen niin, että tasapainottelen työssä jaksamisen ja surun välillä. Päivisin joudun hakemaan Santerille/surulle päivähoitopaikkaa, jotta jaksaisin työssäni.

Olen myös miettinyt Santerin viimeisiä hetkiä elämässä. Olen taipuvainen ajattelemaan hänen viimeisten mielikuviansa, ajatustensa ja tunteidensa olleen hyvin armollisia.

Tor-Björn Hägglund: Ruumillisuuden kosketus – psykoanalyttisiä esseitä (1998) s. 179:

Kuolevat ihmiset ovat joskus kuvanneet siirtymistään tuonpuoleiseen siten, että viimeinen kuva on saanut voimakkaat värit, jotka kauneudellaan ja harmoniallaan ovat kutsuneet heidät luokseen ja astumaan sen tarjoaman maailman sisään. Kun he ovat kulkeneet sitä kohti, värit ovat alkaneet haalistua ja kirkas valo voimistunut. Lopulta valo on ollut häikäisevän kirkas, ja viimeisen askeleen he ovat ottaneet astuakseen valkoiseen uneensa, jossa ovat sulautuneet maailman suureen ykseyteen.

Haluan uskoa Santerin viimeisten hetkien suureen armollisuuteen. Ne hänelle totisesti kuuluivat hänen viimeisten vuosiansa syvän ahdistuksen jälkeen.

26.10.2014

Klo 10.00 Jaksaminen on helpottunut. Alaiseni sijaiseksi rekrytoitu henkilö on osoittautunut täysin motivoituneeksi, voin luottaa hänen osaamiseensa ja jaksamiseensa. Keskustelu

pomoni kanssa oli hyvä ja asiallinen. Esitin osastoni rakenteita koskevaa muutosta, joka voitaisiin epävirallisesti toteuttaa jo nyt vuodenvaihteessa. Jätimme asian muhittamaan.

Marja Riitta on nyt uupumisen rajoilla. Hän ei saa nukuttua hyvin, työpaineita on paljon ja hänen äitinsä on joutunut uudelleen sairaalaan Kuopioon. Hän on menossa ensi viikonloppuna käymään maalla siskonsa kanssa – varmaankin ihan hyvä juttu.

Menemme tänään yhdessä Santerin haudalle. Aion ehdottaa Marja Riitalle, että hän varaisi huomenna ajan työterveyslääkärille. Hän ei jaksakaan ilman riittävää lepoa.

Ylihuomenna alkaa koko syksyn odotettu sururyhmä. Suomen Mielenterveysseuran ryhmä kokoontuu Länsi-Pasilassa tiistaisin maaliskuun alkuun asti. Vihdoin!

2.11.2014

Klo 12.20 Soitin vanhemmilleni. Isä on huonossa kunnossa, keuhkoputkentulehdus. Lisäksi sydämen vajaatoiminta, hän jonottaa HUS:n hoitoon sydämentahdistimen saamiseksi. Jonon kesto on noin 4 kuukautta.

Pelkoa on selvästi ilmassa. Äiti pulputti siihen malliin, että oli vaikea sanoa mitään väliin. Vanhempien elämä on menossa vaikeampaan suuntaan isän terveyden ja liikkumisen käydessä yhä heikommaksi.

Marja Riitta on ollut tämän viikonlopun Kuopiossa ja Sonkajärvellä siskonsa ja vanhempiensa luona. Hänen äidillään on todettu syöpä kolmannen kerran, nyt selkäyttimeen levinneenä. Haen Marja Riitan Pasilasta junalta.

Pirta oli yökylässä ystävänsä luona. Kävin eilen katsomassa lentopallon liigaottelun. Tilasimme Johanneksen kanssa pizzat ja saunoimme. Sytytimme takkaan tulen ja vietimme pyhäinpäivän miesten iltaa.

Sururyhmä lähti liikkeelle vihdoin tiistaina: kolme pariskuntaa ja kolme äitiä. Lapset ovat menehtyneet 18–40 vuoden ikäisinä.

Kerroimme suoraan, että Santerin kuoleman taustalla oli vuosien päihderiippuvuus. Meillä on myönteinen kokemus vertaisryhmistä aikaisemmilta vuosilta. Koimme, että sururyhmä lähti hyvin liikkeelle.

Jännittää. Ensi tiistaina on Vanhassa Kirkossa huumeisiin kuolleiden muistotilaisuus. Pidän omaisen puheen, miten jaksan? Luen puheen nyt vielä kerran itseseni, ehkäpä rohkeutta jälleen kerran annetaan.

Puhe 5.11.2014 Vanhassa Kirkossa

”Isi, mitä sinä olisit tehnyt jos minä olisin kuollut?”, kysyi 4-vuotias poikamme Santeri Ateenan lastensairaalaan selvittyään vaarallisesta leikkittelineiltä putoamisesta lomamatkallamme. ”Santeri, jos sinä olisit kuollut, niin minä olisin itkenyt, itkenyt niin, ettei se itku olisi loppunut koskaan.”

Poikamme Santeri eli kanssamme 18 vuotta 9 kuukautta 6 päivää.

Santeri koki 4- ja 5-vuotiaana kaksi hyvin traumaattista tilannetta, joissa hän kävi lähellä kuolemaa. Ne laukaisivat kuolemanpelon, kauhun hajoamisesta. Perheessämme ei tuolloin nukuttu juuri lainkaan Santerin herätessä muutaman tunnin välein kauhun tunteisiin.

Onnistuimme puolen vuoden taistelun jälkeen saamaan poikamme traumaterapeuttiseen hoitoon Auroraan. Kaksi kertaa viikossa tapahtuva terapia oli onnistunut ja Santeri sai elämänilonsa ja -voimansa takaisin.

Ala-asteen aikana hän kehittyi myös sosiaalisesti saaden uusia ystäviä, valittiinpa hänet myös oppilaskunnan puheenjohtajaksi. Koulunkäynti oli Santerille helppoa. Musiikki innosti, hän soitti rumpuja koulun orkesterissa ja opetteli soittamaan kitaraa.

Yläasteen valinnassa kävimme taistelua. Olisimme halunneet hänen jatkavan musiikkiluokalla paikallisessa koulussa, mutta Santeri piti päänsä haluten laajentaa reviiriään.

Kruunuhaan yläasteella hän sai uusia ystäviä. Fiksuja poikia ja tyttöjä, jotka me vanhemmatkin pian opimme tuntemaan. Koulunkäynti sujui omalla painollaan. Kaikki näytti hyvältä.

Juuri ennen 8. luokan alkua löysimme urheilukassin, joka oli täynnä olutta, röökiä, vahvaa viinaa, graffitin tekovälineitä ja kannabista. Ymmärsimme vanhempina, että tarvitsimme apua. Aloitimme tukiprosessin Santerille itäiseltä nuorisoasemalta.

Santeri vastusti tukiprosessia ja jonkin ajan kuluttua mukaan tulleet seuloja ihmisarvonsa vastaisina.

Rippikoulukesänä Santeri rakastui ja elämä näytti paremmalta. Onni oli kuitenkin lyhyt tyttöystävän päätettyä suhteen kesän lopulla. Vuosia myöhemmin Santeri kertoi, että syynä oli ollut hänen päivittäinen kannabiksen käyttönsä. Noin vuoden, puolentoista aikana oli syntynyt riippuvuus.

Ysiluokan alkaessa pääsi helvetti irti. Santeri ei enää juuri käynyt koulua, oli yöt poissa ja nukkui päivät. Näytti siltä, että peruskoulu jäisi kesken. Santeri kuitenkin vielä keräsi voimansa ja nosti arvosanoja niin, että pääsi lukioon.

Lukiosyksy näytti paremmalta, kunnes kevättalven koittaessa poikamme voimat loppuivat. Me vanhemmat tulkitsimme tilanteen masennukseksi ja koitimme saada psykoterapian liikkeelle. Kesäkuussa 2011 olinkin Santerin kanssa arviointijaksolla nuorisopsykoterapeutin pakeilla muutaman kerran.

Elokuun alkaessa oli selvää, ettei opiskelu jatkuisi. Santerin kieltäytyttyä psykoterapiasta saimme hänet kuitenkin yksityisen nuorisopsykiatrin hoitoon.

Syyskuussa Santerin ystävät ottivat meihin yhteyttä. Tapasimme heidät samana iltana keskustan kahvilassa. He sanoivat olevansa äärimmäisen huolissaan Santerin tilanteesta. Santeri oli alkanut kuulla ääniä, käyttää huumeita rajusti, viillellä itseään ja eristäytyä ystävistään. Kun hän tapasi ystäviään, hän ei juuri kyennyt enää puhumaan näiden kanssa.

Ymmärsimme, että keinomme Santerin auttamiseksi oli käytetty loppuun. Sovimme lastensuojelun kanssa kiireellisestä huostaanotosta Santerin hengen pelastamiseksi.

Seurasi kahden kuukauden arviointijakso Vegassa. Hatkareissuja sieltä ja rajuja huumeiden käytön jaksoja, joista yhden aikana hän oli lähellä menehtyä.

Santeri sijoitettiin Jyväskylään nuorisokoti Ankkuriin. Siellä hän vetäytyi kaikista hoitoyrityksistä ja alkoi odottamaan seuraavaa kesää, jolloin hän täyttäisi 18.

Kesäkuussa 2013 koitti täysi-ikäisyys ja Santeri sai lastensuojelun jatkohuollon tukitoimena oman vuokra-asunnon Kontulasta. Sillä oli Santerille suuri merkitys, omasta kodista hän oli haaveillut. Uusi lääkärin hoitosuhde Hakaniemen nuorisoasemalla alkoi. Santeri kävi usein meillä kotona tekemässä puutarhatöitä äitinsä kanssa ja saunomassa minun kanssani. Hyviä hetkiä yhdessä oli usein. Loppusyksyllä tilanne heikkeni, Santeri oli eräässä tukitapaamisessa lähes psykoottisessa tilassa, pitäen puukkoa mukanaan.

Joulun yhteiset hetket olivat hyviä. Meitä oli kolme sukupolvea koossa ja Santerikin hyvällä juttutuulella. Viimeiseksi jäänyt perhekuva otettiin Santerin isovanhempien luona loppiaisena vuoden alussa.

Marraskuussa 2013 olin koonnut kaikista Santeria tukevista tahoista verkostoryhmän, joka tapasi kerran kuussa Hakaniemen nuorisoasemalla. Tämän vuoden alussa alkoi näyttää hyvin heikolta. Santeri tuli tapaamiseen lähes psykoottisessa tilassa kasvojen ollessa kuivuneessa veressä. Ulkona oli 16 astetta pakkasta ja hän pyöri ilman sukkia kesäkengissä. Suihkussa ei oltu käyty aikoihin.

Santerin kunto parani vielä tuosta alhosta. Maaliskuun alussa hän kertoi odottavansa kevättä, jotta pääsisi jälleen äitinsä kanssa puutarhahommiin. Hän ilmoitti myös haluavansa tulla perheen mukaan kesällä viikoksi mökille.

Pidimme Santeriin tiivistä yhteyttä useamman kerran viikossa.

Santerista ei ollut kolmeen päivään kuulunut mitään eikä hän myöskään vastannut puhelimeen. Sovimme, että vaimoni menisi käymään Santerin luona, meillä oli asuntoon vara-avain.

Vaimoni soitti minulle viestin: ”Tule heti tänne! Santerille on tapahtunut jotain. Meidän elämämme muuttuu nyt pysyvästi.”

Löysimme Santerin omalta vuoteeltaan makaamasta, hyvin levollisena. Hän oli asettunut siihen lepäämään vaatteet päällään ja nukahtanut. Saimme olla tunnin hänen kanssaan kolmistaan ja pitää häntä hyvänä. Silittää hänen hiuksiaan ja pitää häntä kädestä kiinni.

Kaksi kuukautta sitten saimme lopullisen kuolinsyyn. Santeri oli kuollut keuhkokuumeeseen. Kuume oli noussut sunnuntai-iltana ja yönä nopeasti. Santeri oli hoitanut vointiaan tavanomaisena flunssana ja käyttänyt myös huumeita.

8.11.2014

Klo 17.00 Viime tiistaina omaisen puhe huumeisiin kuolleiden muistotilaisuudessa Vanhassa Kirkossa. Olin melko levollinen koko päivän. Ennen tilaisuuden alkua olin kahden papin kanssa rukoilemassa sakastissa siunausta tilaisuudelle.

Kerroin Santerin tarinan. Tarinan pojasta joka sairastui päihteisiin. Tarinan perheestä joka taisteli. Poika kuitenkin kuoli yllättäen keuhkokuumeeseen. Puheeni päättyi keskusteluun neljävuotiaan Santerin kanssa ateenalaisessa sairaalassa:

”Isi – mitä sinä tekisit nyt jos minä olisin kuollut?” ”Santeri-kulta, jos sinä olisit nyt kuollut, niin minä itkisin – itkisin niin paljon ja niin pitkään, ettei se itku loppuisi koskaan.”

Puheen pidin levollisesti, mutta sen jälkeen itkin pitkään. Kun siirryimme sytyttämään kynttilät huumeisiin kuolleille kirkon portaille, monet tulivat kiittämään kädestä pitäen. Yksi rouva halasi minua sanoen, ”ettei se itku todellakaan lopu koskaan”. Hän oli menettänyt lapsensa kaksi vuotta sitten.

Eilen perjantaina olimme jälkihaastattelussa Hesarin toimittajan luona Sanomatalossa. Hän ehti haastatella Santeria ja meitä huumepoliisin menettelytavoista Santeria kohtaan vuoden 2011 alussa hänen ollessaan 9. luokalla. Santeri otettiin kiinni ja laitettiin käsirautoihin oppilaiden ja opettajien edessä. Tapahtuma leimasi ja traumatisoi Santeria juuri siinä vaiheessa, kun kamppailu Santerin auttamiseksi huumeriippuvuudesta irti pääsemiseksi oli kiivaimmillaan. Santerin mukaan tuo mielivaltainen kohtelu suisti hänet entisestään raiteiltaan. Näin varmaankin oli. Juttu ilmestyy viikon päästä sunnuntain Hesarissa.

Eilisiltana ystäväpariskunnan luona. Huikeaa ruokaa, lammaskyljyksiä uunissa, lisukkeena hyvää punaviiniä. Ilta oli rattoisa kuten heidän kanssaan aina. Tutustuimme Itäisen nuorisoaseman vertaisryhmässä vuonna 2010. Heidän poikansa sairastui ensin

huumeriippuvuuteen, sitten psyykkisesti. Santerin tie oli hyvin samankaltainen. Psyykkinen sairastuminen olisi ollut edessä ennen pitkää, jos kaikki olisi jatkunut ennallaan.

Huomenna, isänpäivän aamuna lähden kuntoremonttiin Ikaalisten kylpylään. Meitä on 18 hengen ryhmä kaupungin työntekijöitä. En tunne heistä ketään entuudestaan, se on hyvä. Voin olla hyvin rauhallisesti incognito. Toivottavasti kunto vain kestää kuntoilun aamusta iltaan perjantaihin saakka.

9.11.2014

Junalla aamulla Tampereelle ja bussilla jatkoyhteys Ikaalisten Kylpylään.

Rauhallista, levollista, harmaata. Ihan hyvä päivä.

10.11.2014

Hyvä, melko rauhallinen päivä. Uusia tuttavuuksia. Lihaskuntotesti oli tiukka.

11.11.2014

Sain melko hyvät tulokset kehoanalyysistä, helpotti! Tosin 10 kg tulisi tiputtaa painosta.

Kerroin uusille ystäväilleni Santerista. Heistä erään veli on huumeriippuvainen ja metadonihoidossa.

Illalla laulamaan karaokea. Edu Kettusen Lentäjän poika. Minulle tärkeä biisi, jonka lauloin Santerille. Tosi kiva ilta.

12.11.2014

Lihaskuntotestin ja ergometritestin tulokset hyviä – jess. Mukava päivä – antoisia keskusteluja. Marja Riitta soitti illalla. Kertoi, että olisi jo monta kertaa halunnut jutella kanssani ja kysyä, mitä ajattelen joistakin asioista. Marja Riitan tapa kertoa, että kaipaa minua. Soitto helpotti yksinäistä oloani suuresti.

13.11.2014

Hierontaa, vesijumppaa ynnä muuta. Todella hyvä ja rauhallinen fiilis. Kiva porukka.

Olin uimassa ulkoaltaalla: lumihiutaleita leijui ilmassa, höyryä nousi aavemaisesti lämpimästä vedestä pimeään iltaan. Ajattelin Santeria ja perheemme käyntiä täällä lähes tasan neljä vuotta sitten. Santeri oli tuolloin 15-vuotias.

Illalla lämmin halaus Netan kanssa. ”Olet suurenmoinen. Sinä tulet selviämään kyllä.” ”Sinäkin olet ihana.” Suudelma poskelle, hmmm...

14.11.2014

Hyvä, hyvä viikko! Minulle tärkeä.

15.11.2014

Hyvillä mielin kuntoremonttiviikosta. Sain irtautua arjen kuormituksesta ja keskittyä vain oman kropan ja mielen hoitamiseen. Mukavia ihmisiä, erityisesti Netasta voi tulla hyväkin ystävä. Aika näyttää.

Tuntuu levolliselta istua tässä työhuoneen pöydän ääressä, katsella ikkunasta hämärtyvää iltaa. Taputella Santerin omin käsin muovaamaa vihreää kilpikonaa, joka varmaankin hymyilee minulle. Kilpikonnan ja palavan kynttilän takana on ryhmäkuva Amsterdamin matkalta lautakunnan kanssa. Kuva on otettu perjantaina 14. maaliskuuta. Santeri soitti minulle edellisenä päivänä ja puhuin hänen kanssaan viimeisen kerran.

Ylihuomenna Hesari julkaisee Santerin ja meidän haastattelun postuumisti. Haluamme Marja Riitan kanssa saada Santerin äänen kuuluviin mielestämme yhteiskunnallisesti tärkeässä asiassa: viranomaisen, tässä tapauksessa huumepoliisin, mielivaltainen toimintatapa 15-vuotiaista kannabista polttelevaa nuorta kohtaan. Santerin julkinen leimaaminen ja häpäisy. Kokemus jäi hänelle äärimmäisen traumaattiseksi.

23.11.2014

Hesarin toimittajalta tuli viesti, jossa hän totesi olleen hyvä, että asia nostettiin julkiseen keskusteluun. Asia on ainakin herättänyt huomiota. Juttu oli kuulemma perjantain lehden luetuin, myös digilehdessä, täysin ylivoimaisesti.

Toimittajan mukaan hänelle oli tullut kolmelta lukijalta palautetta. He kertoivat joutuneensa samantyyppisen menettelyn kohteiksi kuin Santeri.

Poliisilta oli tullut hieman hämmentävä reaktio. Helsingin poliisikomentaja oli tviitannut eilen tähän juttuun viitaten näin: ”Annetaan Poliisihallituksen selvittää asia. Asenteellinen ja puutteellinen kirjoitus leimaa ammattikuntaamme taas.” Toimittaja tviittasi takaisin: ”Mitä asenteellista ja puutteellista kirjoituksessa oli? Teille annettiin juttuun liittyen reilu mahdollisuus kertoa oma näkemyksenne.” Vastausta ei ollut tullut.

Marja Riitta lähti tänään kuntoremonttiin Siuntioon. Johannes on treeneissä Talissa, haen hänet sieltä. Pirta on Espoon Taidemuseossa – kiva juttu.

Elämä on tällä hetkellä hyvin kuormittunutta. Toivottavasti – ja varmaankin – jaksetaan joululomaan saakka.

Luin Hesarin nettilehden kommentit jutusta: yhteensä 179 kommenttia. Suurin osa puolustaa poliisia ja leimaa Santerin narkkariksi ja diileriksi, joka pitikin ottaa näyttävästi kiinni. Osa pohtii kansallista päihdelainsäädäntöä. Ja noin 10–20 % ymmärtää, mistä on ollut kyse: poliisin 15-vuotiaaseen kohdistamasta suhteettomasta teosta, jota voidaan luonnehtia mielivallaksi. Muutama ymmärtää meidän surumme vanhempina. Suuri osa kuitenkin leimaa meidät huonoiksi vanhemmiksi, jotka syyttää parhaavat työtään hoitavaa poliisia. Paljon on

roiseja, sydämettömiä ja armottomia kommentteja. En usko, että Marja Riitta pystyisi lukemaan niitä.

30.11.2014

Takana viikko, jolloin Marja Riitta oli Siuntiossa kuntoremontissa. Tiukka työviikko, josta olen palautunut vasta nyt. Seksiä Marja Riitan kanssa on ollut harvemmin kuin ennen, suru ja työväsytys selittävät sitä.

Eilen illalla suutelimme kuin ensimmäistä kertaa, opetellen tuntemaan toisiamme. Rakastelu ja laukeaminen olivat rajua. Välillämme on intohimoa, edelleen.

Omassa kuntoremontissani tapaamaani Nettaa huomasin pari viikkoa sitten fantasioivani. Kuvitelmassani teimme yhdessä lapsen, mutta emme rakastellen, vaan siemennesteen luovuttamisen kautta. Enhän haluaisi pettää Marja Riittaa.

Antaisin siis siemenen Netalle, joka tulisi raskaaksi ja saisi kaipaamansa lapsen. Minusta tulisi jälleen isä, mutta matkan päästä, ilman lapsen kasvattamisen vaivaa. Kuvitelmassa lapsi ja isäksi uudelleen tuleminen korvaisi Santerin menettämistä ja ehkä jopa reinkarnoisi Santeria. Kaikkea suru teettää, mitähän seuraavaksi?

5.12.2014

Tänään on ollut lomapäivä. Tihkua, harmaata, synkkää. Aloitin betasalpaajan käytön verenpainetautiin. Päiväpaine on ollut keskimäärin 160/100. Lääke väsytti niin, että lähes koko päivä meni nukkuessa.

Illalla oli treffit kaupungilla siskoni kanssa. Sisko is going strong. Hän on aloittanut uudessa työpaikassa ja virtaa riittää vapaa-ajallakin. Minusta tuntuu, että hän on nyt itsenäisempi erottuaan lastensa isästä viisi vuotta sitten. Sisko on läheinen, oman tien kulkija kuten minäkin.

Vaimoni äiti on hyvin huonossa kunnossa, näyttää siltä, ettei hänellä ole aikaa enää paljon jäljellä. Marja Riitta matkustaa huomenna Kuopioon hänen luokseen sairaalaan.

”Elämä on lyhyt poikaseni, niin lyhyt”, tapasi Kaisa-mummini sanoa.

13.12.2014

Tunnen olevani eksyksissä elämässäni.

Santeri on kuollut eikä tule enää takaisin. Sitä on lähes mahdoton käsittää, miksi hän sairastui huumeriippuvuuteen. Kaamosaikana en ole jaksanut käydä Santerin haudalla. Marja Riitta käy sytyttämässä kynttilöitä.

Anoppini on siirretty saattohoitoon lisälmeen, syöpä on levinnyt aivoihin. Marja Riitta on myös tämän viikonlopun maalla, nyt Johanneksen kanssa, viikko sitten Pirtan. Marja Riitta on ylikuormittunut ja sekaisin. Hän jää varmaan sairauslomalle ensi viikon alussa.

Turkulaisen ystäväni kanssa sovin, että soitan huomenna. Hänestäkään ei ole kuulunut mitään syksyn aikana. Niin on käynyt monen muunkin ystävän kohdalla. Yhteydenottoa ei kuulu. Itse en jaksa tai halua alkaa soittelemaan.

Olen yksinäinen. Surullinen ja yksinäinen. Marja Riitta on omassa kaksinkertaisessa surussaan, tuntuu että niin kaukana. Nukkuukin yleensä vierashuoneessa.

Tapasimme Netan kanssa Kappelissa torstaina. Kun pyysin Nettaa kanssani Viattomien lasten päivän konserttiin, hän alkoi itkeä ja kertoi tarinansa syntymättömästä lapsestaan. Mitä minä oikein häneltä haluan? Kaipaen huomiota, lämpöä ja lohtua. Mitä hän haluaa minulta? Samoja asioita? Haluanko uutta alkua?

Netta: ”Kiitos sinulle illasta ja tapaamisen aloitteesta! Erittäin mukavaa nähdä sinua, jutella ja olla sun seurassa. Odotan jo konserttia.”

Odotan jo konserttia minäkin.

20.12.2014

Vaimoni äiti kuoli viime yönä saattohoidossa lisälmen sairaalassa. Marja Riitta ehti sitä ennen tulla eilen junalla kotiin. Hän oli viikon hoitamassa isäänsä ja he kävivät tervehtimässä äitiä kaksi kertaa päivässä. Surullista, että syöpä vei hänet jo 73-vuotiaana.

Viime viikolla olin erittäin kuormittunut. Työssä oli kovaa stressiä perjantaihin saakka ja samalla piti pitää nuorista huolta.

Eilisen johtoryhmän kokouksen jälkeen esimieheni kertoi haluavansa puhua kanssani maanantaina. Alaiseni olivat kertoneet minun käyttäytyneen oudosti tiistaina johtotiimin kokouksessa. Olin ollut poukkoileva ja välillä hyökkääväkin. Hetken mietittyäni myönsin asian. Kuormittuneisuuteni näkyi varmasti kokouksessa, vaikka saimmekin asiat käsiteltyä ja päätettyä ihan asiallisesti.

Valtava huoli on siitä, miten tulen jaksamaan tammi–helmikuun, kun toinen henkilöstösuunnittelija on sairauslomalla enkä onnistunut saamaan sijaista talon sisältä. Näyttää siltä, että on käytävä prosessit läpi ja karsittava kaikki mahdollinen. Ja katsottava löytyykö joihinkin prosesseista apua talon sisältä.

Puhun tilanteesta maanantaina esimiehelleni. On myös helpottavaa, että jaksamiseni tuli esille.

21.12.2014

Olen valtavan väsynyt. Rakastelimme illalla puolentoista kuukauden tauon jälkeen. Nukuin puoli kymmeneen. Kävimme kävelyllä ja keskustelimme jaksamisestamme. Marja Riitta tulee olemaan kiinni suvussaan lähiajat, hautajaiset pidetään ehkä vasta tammikuun puolessa välissä.

Kerroin, että olen kokenut itseni surulliseksi ja yksinäiseksi. Hänkin on kokenut samaa, muttei ole kyseenalaistanut liittoamme. Ehdotin, että katsomme tammi–helmikuun ajan miten jaksaminen ja elämä sujuvat. Jos tilanne ei parane, niin meidän olisi hyvä hakea apua parisuhteeseemme.

25.12.2014

Aatto oli rauhallinen. Kokoonnuimme yhteen meille: vanhempani, Maija, siskoni sekä Pirta ja Johannes. Jokainen toi joulupöytään antimia, niin Marja Riitan kuorma ei käynyt liian raskaaksi.

Suomen Kuvalehdessä Claes Andersson, jonka elämää ja runoutta olen seurannut vuosikymmeniä, ilmaisi näkemyksensä, että elämän tarkoituksena on häviäminen. Ei yksinomaan kuolema, vaan ihmisen yksilöllisen jäljen häviäminen. Biologinen determinismi näkyy, hänhän on koulutukseltaan lääkäri ja psykiatri. Jäin tätä miettimään, sillä onhan niin, ettei elämä Telluksella olisi mahdollista ilman syntymän ja kuoleman kiertokulkua.

Tänään kirkas päivä, pakkasta 10 astetta. Kävimme Marja Riitan kanssa joulukirkossa Laajasalossa. Sen jälkeen ”omalla” kalliollamme Tullisaareissa ja Santerin rannalla. Kirkas aurinko paistoi matalalta, vesi oli vielä vapaana, luonto antoi lupauksen tulevasta keväästä ja lämmöstä.

Päivälevon jälkeen rakastelimme kiihkeästi. Voimia riitti lempeen, toisin kuin parin viime kuukauden aikana.

Marja Riitta ja Pirta ajavat huomenna Sonkajärvelle. Marja Riitan äidin toivomus oli, että tyttäret ”arkuttavat” ruumiin eli pukevat hänet kansallispukuun.

28.12.2014

Taustalla huutaa Ulf Lundellin *Lazarus*. Äsken soi hempeämpi, Edu Kettusen *Kadonnut maailma*. Lundellia kuuntelen nyt ensimmäistä kertaa vuosiin, sen maaninen uho tuntuu edelleen tuoreelta.

Tytöt lähtivät maalle jo perjantaina. Johanneksen kanssa on mennyt hyvin eikä ole tuntunut ahdistavan yksinäiseltä. Yöt ovat olleet pitkiä, repaleisia, kun olen vierottanut itseäni hetkeksi unilääkkeestä. Tänä iltana Johannes on kaverinsa luona ja tunnen itseni melkein vapaaksi ollessani yksin. Voin soittaa musiikkia lujaa. Flunssa on painanut päälle ja tukkinut ”röörejä”.

Viime yönä heräsin kolmelta ajattelemaan Santerin aikaa kotona, kun hän oli jo koukussa huumeisiin. Mitä näimme Santerin huumeidenkäytöstä, hänen psyykestään ja maailmastaan, harhoistaan? Miten yritimme auttaa häntä saamaan apua, otetta elämästään? Miten hän lopulta istui juuri tässä, missä olen nyt, omassa huoneessaan (nyt Pirtan huone) työpöytänsä ääressä koneellaan? Omissa maailmoissaan, aineissa, kysyen minulta: ”Miks mä en voi vain olla tässä koneella ihan rauhassa, mitä vikaa siinä voi olla?”

Santerin elämässä oli paljon ulkopuolisuuden tunnetta, sivullisuutta. Päihteet ja huumeet vapauttivat moraalista ja peloista. Toivat vahvan läsnäolon tunteen omaan elämään, aluksi myös vahvistaen tunneyhteyttä kavereihin. Ne toivat myös kapinallisen roolin, joka ei välittänyt sovinnaisuuksista, vaan antoi palaa. Santerille tärkeää olivat ystävät ja lojaalisuus heille. Myös silloin, kun lojaalisuuden seuraukset itselle olivat haitallisia.

Nousin lopulta ja otin pienen palasen unilääkettä. Ahdistuneena mietin työtäni, miten jaksan johtaa osastoani alkavan kevään? Millä strategialla, millä sopimuksella esimieheni ja alaisteni kanssa? Paineet HR-asioissa ovat jo yksistään riittävän kovat, eikä osaston kokonaisuuteen jää paljon voimia. Eikä ole suurta motivaatiotakaan, koska osasto ”palastellaan” tulevan organisaatiomuutoksen aikana.

Uni tuli lopulta. Päivällä kävin vaateostoksilla alennusmyynneissä. Myös Maija oli sattumalta paikalla, nautimme kahvit. Maijan lähipiiristä on moni kuollut. Santeri oli hänen Timanttinsa ja he olivat viikoittain yhteydessä. Marja Riitan äiti oli hänen läheinen ystävänsä. Lisäksi läheinen pihanaapuri kuoli syöpään. Maija on ikävuosiltaan jo vanhin eli 85-vuotias. Kysyin, miten hän jaksaa. Vastaus oli, että ”on vain mentävä läpi ja hyväksyttävä menetykset, muuta vaihtoehtoa ei ole”. Ja toki me olemme hänen elämässään.

Ensi keskiviikkona matkaamme junalla Maijan kanssa kahdestaan Iisalmeen. Huomenna töihin, se tuntuu vaihtelulta.

5.1.2015

Syntymäpäiväni. Eilinen 7 tunnin ajomatka kotiin tuntuu vielä. Marja Riitan äiti sai kauniit ja koruttomat hautajaiset. Tilanteen paino vaikutti kaikkien harteilla. Marja Riitta piti punnitun ja vakavan puheen äidilleen. Hänen isänsä oli lohduton.

Marja Riitta on antanut väkevän panoksen vanhemmilleen ja sisaruksilleen kuluneen kuukauden aikana. Miten hän tulee jaksamaan alkavan kevätkauden aikana?

Miten itse jaksan? Flunssa on pitkittynyt – ehkä jo keuhkoputkentulehdukseksi – eikä parannu ilman antibiootteja. Minulla on aika tänään työterveyslääkärille.

Miten meidän liittomme voi? Marja Riitta ei juuri ole nukkunut/ollut vieressäni viime kuukausien aikana.

Viime tiistain konsertti Johanneksen kirkossa oli armollinen. Jenni Vartiaisen ja Tuure Kilpeläisen biisit olivat tutun kauniita. Erityisesti kosketti Samuli Edelmanin Virsi, jonka hän esitti bändinsä kanssa. Kirkko oli hämärä, valoja käytettiin taitavasti. Rohkaistuini lopulta koskettamaan Nettaa, pidimme toisiamme välillä kädestä kiinni. Kosketus oli hyvin, hyvin lohdullinen.

6.1.2015

Vierailimme eilen ystäväpariskunnan sekä heidän kolmen lapsensa luona. Ilta oli todella kiva sairaudesta huolimatta. Oli panostettu tarjoamisiin, kuohuviini ja punaviini olivat todella upeita. Syntymäpäiväni huomioitiin todella lämmöllä, niin koin.

Keskustelussa menttiin myös syviin sävyihin. Ystäviemme tytär on kärsinyt syksyn ajan vaikeasta ahdistuksesta ja paniikkihäiriöstä. Hän keskeytti koulusyksyn. Kasvu tytöstä naiseksi on ollut selvästikin häiriön laukaiseva tekijä. Niinhän Santerikin sairastui murrosiässä.

8.1.2015

Antibiootit väsyttävät todella paljon. Ulkona on kova tuuli ja nollakeli. Vien Johanneksen ortopedille iltapäivällä, hän on loukannut harjoituksissa molemmat peukalonsa. Johannes ei ymmärrä, että peukaloitakin tulisi lepuuttaa pienen vamman takia, jospa urheilulääkäri saisi hänet ymmärtämään asian.

Hoidin eilen työasioita kotona. Vaikuttaa siltä, ettei oikein mikään etene työpaikalla ilman minun myötävaikutustani. Ilmeisesti minua tarvitaan.

Mietin eilen Santeria. Hän pelasi niin kovaa peliä myymällä huumeita, että viittaako se mahdollisiin itsemurha-aikeisiin? ”Viel viimeinen rundi” – kuten hän seinällän olevassa piirustuksessaan totesi – oli menossa. Poliisin käsiin ja vankilaan hän ei olisi lähtenyt, vaan todennäköisesti mieluummin kuollut. Keuhkokuume ehti ensin.

18.1.2015

Klo 16.00 Niin se on. Kun lapsi kuolee pitkän sairastumisen jälkeen, vanhemmat menettävät hänet oikeastaan kaksi kertaa. Ensin lapsen sairastuessa ja sairauden edetessä hänen persoonallisuutensa muuttuessa. Ja lopulta toisen kerran, lapsen kuollessa.

Yhä vahvemmin mieleeni on palannut Santeri pienenä, herkkänä poikana varhaisvuosinaan. Ja ikävuodet 10:stä 13 vuoteen, jolloin hän oli terve, varhaiskypsä, sosiaalisesti avautuva, musikaalinen, älykäs ja hyvin huumorintajuinen varhaisnuori ja teini. Mikään ei viitannut tulevaan sairastumiseen. Pikemminkin olettamuksena oli, että Santeri älykkyytensä ja kodin suoman kasvualustan turvin tulisi murrosikään hyvin eväin. Jos ongelmia uudessa kasvuvaiheessa tulisi, olisi Santerilla ja perheellämme hyvät valmiudet keskustella asioista, asettaa rajoja ja tarvittaessa myös hakea asiantuntija-apua.

Viime viikko töissä oli kova. Kahteen otteeseen olin äärimmäisen lujilla. Laajennetun johtoryhmän työseminaarissa, jossa oma HR-linjauksia koskeva esitykseni oli vasta puoli neljän aikoihin. Ja perjantaina valmistellessani työhyvinvointisuunnitelmaa virastolle vuosille 2015–2017. Kummassakin tilanteessa tunsin, että jouduin venymään äärimmilleen kovassa työpaineessa.

Tapasin Netan perjantai-illansuussa Rautatieasemalla. Hänellä oli kovin vähän aikaa ja hän vaikutti stressaantuneelta. Välillämme on jännitettä, jonka kumpikin haluaa kesyttää ystävyydeksi. Toivon ja uskon, että siihen on edellytyksiä. Kumpikaan ei halua mitään sopimatonta tapahtuvan välillämme.

Marja Riitan kanssa on ollut hyvä viikonloppu. Hän on hieman vapautunut äärimmäisestä kuormituksestaan ja stressistään. Kykenemme puhumaan keskenämme ja huumorikin tulee avuksi. Marja Riitan kaatumisesta tullut selkäkipu ei mahdollista seksiä, mutta suuntaamme kohti perheen Las Palmasin matkaa ja – kohti kesää! Kumpikin pohtii omaa uraansa. Marja Riitalla muutoksia tulee jo keväällä, minulla loppusyksyllä.

25.1.2015

Marja Riitta lähti Tuomasmessuun. Pirta on menossa lenkille, Johanneksella vielä klo 21 ensimmäinen miesten edustusjoukkueen harjoituspele, hän on tosin penkillä.

Viikon varrelta:

Maanantaina henkilöstötiimin kokous, esittelin kevätkauden työsuunnitelman.

Osaston johtotiimin kokous, jossa esimieheni oli mukana. Pyysin anteeksi tylyä käyttäytymistäni johtotiimin kokouksessa 16.12., jonka alaiseni olivat kokeneet ikävänä. Kokouksesta tuli lopulta tunnelmaltaan kuitenkin positiivinen.

Jaksan käydä illalla kävelylenkillä väsymyksestä huolimatta.

Marja Riitta on illan töissä. Aamulla hänellä oli vaikea asiakaskeissi, oppilaan äiti huutaa ja parjaa Marja Riittaa perheensä elämän tuhoamisesta. Marja Riitta tekee jo toisen työsuojeluilmoituksen tästä henkilöstä.

Tiistaina palaveri ohjaajien työnkuvien muuttamisesta organisaatiomuutoksen yhteydessä.

Suunnittelemme TVA-ryhmän (pääluottamusmiehet) kokousagendan ensi viikolle.

Sururyhmä kokoontuu Länsi-Pasilassa. Meitä on paikalla seitsemän lapsensa menettänyttä. Yksi pariskunta on lomamatkalla ja se keventää ryhmän dynamiikkaa välittömästi. Jakaudumme kahteen ryhmään ja tänään tapaamisessa on raskaudesta huolimatta myös huumoria.

Käy ilmi, että yhdellä nuorista on myös ollut huumetausta. Myös hän on kuollut yllättäen keuhkokuumeeseen kotonaan. Äiti on ollut jo pitkään sairauslomalla.

Keskiviikkona viraston johtoryhmä, minulla on esiteltävänä viraston työhyvinvointiohjelma. Asian käsittely on asiallista, saan hyviä kommentteja ja sovimme käsittelystä kahden viikon päästä uudelleen. Olen valmistellut asiaa jo puoli vuotta erilaisissa ryhmissä ja nyt se pitäisi saada maaliin.

Palaveri työkaverin kanssa seuraavan kokouksen asialistasta. Yllättäen hän alkaa puhua elämänsä traumasta. Hän on menettänyt isoveljensä pienenä poikana auto-onnettomuudessa. Vanhemmat erosivat, hänen isänsä ei koskaan toipunut poikansa menetyksestä ja kuoli vain 50-vuotiaana.

Parturini luona. Ajatusten vaihtoa ja kevyttä flirttailua. Parturini on henkevä kolmekymppinen, opiskelee tradenomiksi, ei vielä perhettä.

Marja Riitan kanssa Mäkelänrinteen lukion Avoimiin oviin. Täälläkö Johannes viettää seuraavat 3–4 vuottaan? Kilpaurheilun ja opiskelun yhdistämiseen tuskin on sopivampaa paikkaa. Myös samanhenkisiä tyttöystäviä luulisi löytyvän.

Torstaina työlounas Everestissä ystäväni kanssa.

Tulospalkkioryhmän vetäminen erittäin tiukalla aikataululla. Tämä on toinen kokouksemme ja esityksen pitää olla valmis jo ensi viikon johtoryhmään – hopsaa!

Nuorisolautakunnan kokous klo 17.00. Minulla on esittelyssä yllättäen kaksi asiaa eikä yksi, kuten olin oletanut. Homma sujuu kuitenkin, vähän takellellen mutta sopivasti improvisoiden saamme asiat pakettiin.

Perjantaina on organisaatiouudistuksen ohjausryhmän ensimmäinen kokous. Esimieheni on innokas ja kuunteleva kuten yleensäkin. Minun roolini on HR-linjauksista vastaaminen. Orientaatiotani heikentää se, etten pohjimmitani tiedä, halutaanko ja haluanko jatkaa myös uudessa organisaatiossa? Olen toiminut jo 11 vuotta osastopäällikkönä, melkoinen matka sekin.

Olen päättänyt lähteä leffaan ja saan juuri ennen lähtöä meilin, joka kertoo osastoni tilinpäätöstiedot viime vuodelta. Ylitystä on 50 000 euroa, vaikka osaston viimeisessä ennusteessa piti jäädä säästön puolelle – vitutuksen vallassa lähden viikonlopun viettoon.

Birdman on todella maailmaansa vetävä leffa, jossa Michael Keaton näyttelee pääosaa. Myös Edward Norton on huippu narsistisena teatteristarana. Birdmanissa tehdään näytelmää Raymond Carverin novellikokoelmasta *Mistä puhumme kun puhumme rakkaudesta?* Sen kun tietäisi.

Tapaan vanhimman ystäväni Askon Kaislassa. Päivitämme kuulumiset, minä otan vehnäoluen ja Pale Alen, Asko ottaa samassa ajassa kolme. Askon elämä on hyvässä jamassa. Avopuoliso toimii opettajana, Asko on kaupungilla suunnittelijana ja tekee jälleen kerran graduaan. Avopuolisolla on kaksi tyttöä edellisestä avioliitosta, yhteisiä lapsia heillä ei ole.

Luantaina lentopalloon – ah, se on minulle tärkeää. Unohdan itseni lentiksen flowssa. Sitten treffit vanhempieni kanssa Itäkeskuksen Citymarketissa. Kuljetan heidän ostoksensa autolla Mellunmäkeen. Jään juttelemaan tunniksi isän ja äidin kanssa. He ovat jo hauraita kuin pienet linnut. Isä on kooltaan toki pieneksi linnuksi melko isokokoinen! Puhumme Santerista,

kuinka heillä on ikävä Santeria. Niin minullakin. Missä on ihana, herkkä poikani? Mitä oikein tapahtui – miksi Santerin itsetuhoisuus oli niin järkähtämätöntä?

Isä menee ensi viikolla toimenpiteeseen, jossa avataan yksi sydänverisuoni. Isä ja äiti haluavat kuulla myös spirituaalisista kokemuksistani. Kerron, millaisella polulla koen olevani ja että se muuttaa minuuttani. En tiedä, mihin kaikkeen se vie.

Illalla kerron Marja Riitalle olevani hyvin, hyvin väsynyt viikosta. Myös hän kokee uupumusta.

Ennen nukkumaanmenoa mietin Nettaa, hänestä ei ole kuulunut viikkoon mitään. Vaikkei ystävyysmeidän jatkuisi, hänen kohtaamisensa on ollut minulle hyvin tärkeä. Olen kokenut lämpöä, myös lohtua hänen lähellään. Telepatiaa, viikon tauon jälkeen tulee tekstiviesti Lontoosta.

Rakastelemme kolmen viikon tauon jälkeen Marja Riitan kanssa. Suutelemme kuin ensimmäistä kertaa, pitkään, pitkään. Laukean kuin vain harvoin ja pitkään, pitkään.

Sunnuntaina lenkki Marja Riitan kanssa Maijan luokse. Maija könyää keppiensä kanssa pihamaalla kun tulemme. Hän odottaa vielä pääsyä polvileikkaukseen, jolla kävelykykyä voitaisiin parantaa. Toivottavasti niin käy. Santeri oli Maijalle niin rakas syntymästä alkaen. Hän hoiti Santeli-Mantelia kuin omaa lastaan. Santeri oli Maijan Timantti koko elämänsä ajan. Maija ja Santeri keskustelivat puhelimessa Santerin kuolemaa edeltävänä päivänä ja sopivat, että he menevät kauppareissulle seuraavalla viikolla. Sitä matkaa ei tullut.

Kävin katsomassa Johanneksen joukkueen kenraaliharjoituksen ennen alkavaa B-junioreiden SM-karsintaa. Johannes pelasi ensimmäisen puoliajan ja teki yhden junnumokan, josta tuli vastustajalle maali. Hän murjotti kotimatkan puhumattomana. Illalla Johannes menee vielä elämänsä ensimmäiseen miesten edustusjoukkueen harjoituspeleihin, tosin istumaan penkille. Annan taksirahaa, että hän pääsisi yhdentoista jälkeen Herttoniemestä kotiin. Johannes on itsepäinen ja sanoo tulevansa bussilla.

Huomenna alkaa uusi paineinen työviikko – mistä saamme voimia siihen? Auta Luoja, armahda meitä!

31.1.2015 Turku

Kahvila Fontellassa kirjoittamassa. Eilen bussilla Turkuun, majapaikka Börsissä. Tapasin ystäväni, ex-tyttöystäväni 30 vuoden takaa. Erinomainen päivällinen ravintolassa, jossa hänen veljensä on osakkaana.

Ystäväni neljästä lapsesta nuorin kärsii masennuksesta. Hänellä ei ole ystäviä. Hän on totinen, älykäs ja iloton lapsi, joka sanoo, ettei hän halua elää.

Kerroin ihastumisestani Nettaan, biologisesta tarpeestani tulla vielä kerran isäksi. Ja valinnastani parisuhteeni hyväksi. En halua lähteä luomaan sivusuhdetta, vaan haluan kulkea vaimoni kanssa.

1.2.2015

Eilen illalla Turun Kupittaalla jäätävä tuuli, + 1 astetta. Pojat pelasivat huippukovaa TPS:ää vastaan kauden ensimmäisen sarjaottelun. Johannes oli maalissa pelkillä shortseilla. Tuli kuulemma kylmä. Pojat voittivat 5–1, saivat kaudelle huippualun. Istuin poikien bussissa kotimatkan, Oulunkylästä tulimme lumituiskussa taksilla kotiin ja nukkumaan.

Hyvä matka.

7.2.2015

Tulin Mellunmäestä vanhempien luota. Isä oli varjoainekuvauksessa ja on menossa uudelleen 1–2 viikon päästä, jolloin sydämentahdistin asennetaan.

Olen perjantaista asti miettinyt sairauslomalle jäämistä. Olen uupunut.

Tulos- ja kehityskeskustelu esimiehen kanssa oli lannistava.

Jäädäkö suoraan sairauslomalle ensi viikolla vai pitäisikö yrittää vielä keskustella työn rajaamisesta esimieheni kanssa? Kokemukseni on se, että työn rajaamista koskevia pyyntöjäni nimenomaan tämän hankkeen suhteen ei ole kuultu aiemminkaan. Miksi enää suotta yrittää? Ehkä yritän vielä ottaa asian puheeksi huomenna tai tiistaina johtoryhmän työseminaarin aikana? Se on vielä yritys saada työnsärauksen kautta helpotusta jaksamiseen.

15.2.2015

Klo 14.45 Työuupumukseni on helpottunut. Työseminaarissa viime maanantaina havaitsin koko päivän tutkiskelevani tuntojani. Ihmeekseni minusta tuntui porukassa mukana oleminen hyvältä. Asiat, joita käsitelimme, tuntuivat mielekkäiltä, ei pelkästään vanhan toistolta. Jaksoin osallistua keskusteluun ja mietin, miten tylsää olisi viettää päivät yksin kotona. Tämähän oli kuitenkin kiinnostavaa ja minunkin mielipiteitäni kuunneltiin.

Niinpä päätin vielä yrittää. Keskiviikkona kerroin esimiehelleni HR-tiimin vajauksesta ja uupumisen rajoilla käymisestä. Hän vaikutti kuuntelevan ja sovimme, että hankesuunnitelman suhteen tehdään ensin teemaseminaari huhtikuulle ja katsotaan sitten, kuka sen vetämistä jatkaa.

Tiistaina Marja Riitta totesi osuvasti, että Santerin elämä meni rikki paljon ennen hänen kuolemaansa. Niin se oli. Santerin elämä oli pahasti rikki ja huumeet antoivat sisäisen turvallisuuden tunteen hajoamisen pelkoa vastaan. Milloin ilo katosi Santerin kasvoilta? 15- vai 16-vuotiaana? Lähivuosina olisivat ennenaikaisen kuoleman riskit lisääntyneet, kaikki niistä tuskallisempia kuin keuhkokuumeeseen menehtyminen.

Marja Riitta kotiutui eilen äitinsä perunkirjoituksesta. Johannes oli illalla treffeillä, hyvä. Tänä aamuna herätessäni kuuntelin keittiöstä Marja Riitan ja Johanneksen ääniä. Äänet olivat rauhallisia, lempeitä. Jäin vielä hetkeksi kuuntelemaan.

Lomamatka Las Palmas 18.2. – 25.2.2015

18.2.2015

Lentomatka ruotsalaisen TUI-yhtiön koneella, lähtö Vantaalta klo 8.10, perillä Gran Canarialla paikallista aikaa klo 12.50. 5,5 tunnin lento sujui hyvin. Asetuimme parhaat päivänsä nähneeseen Astoria-hotelliin, joka osoittautui hyväksi majapaikaksi.

19.2.2015

Kiertelimme Vanhassa kaupungissa, joka osoittautui 1500–1600-luvulla rakennetuksi. Oli hämmästyttävää tutustua Kristoffer Kolumbuksen kotiresidenssiin, josta hän lähti kuuluisille tutkimusretkilleen Uuteen Maailmaan. Hän kuvitteli löytäneensä Intian, mutta saapuikin Keski-Amerikkaan. Niinkin voi siis käydä.

Illalla kodikkaassa intialaisessa Wannabi-ravintolassa. Johannes ja Pirta söivät intialaista ruokaa ensimmäistä kertaa elämässään

20.2.2015

Tuulinen ja viileä Las Palmas (17 astetta) ei tarjonnut kaipaamaamme aurinkoa, joten siirryimme tunnin matkan bussilla saaren eteläosaan Maspalomasiin. Aurinkoa, huikeaa aallokkoa. Kilometrien pituisella rannalla ainutlaatuisia hiekkadyynejä. Lämpötila +25 astetta – jess! Illalla soitto isälle ja onnittelu 82-vuotissyntymäpäivän johdosta.

21.2.2015

Retki bussilla Jardin Botaniqueen, jossa laskeuduimme kukkulalta syvään laaksoon. Kanarian flora on ainutlaatuisen monipuolinen ja runsas. Kaunista.

Illalla Las Palmasin karnevaalien huipennus – pitkä karnevaalikulkue, jossa kovaa biletystä ja päihteitä. Myös drag-kulttuuri tuntuu olevan suosittua katolisuuden ja tiukkojen sukupuoliroolien maassa.

22.2.2015

Pyhiinvaellusreitille Saint Birgit – Teror. Huikean kaunis luonto. Eksyimme patikkareitiltämme monesti, mutta aina jotenkin löysimme sen uudelleen. Jyrkkää nousua 800 metriä korkean ”vuoren” laelle ja sieltä vielä jyrkemmin alas laaksoon, yhteensä 15 kilometrin vaellus oli kohdaltani aivan maksimisuoritus. Myös Marja Riitta tuntui olevan kovilla. Hän kaatui ja sai polvensa verille. Yhdessä kohdassa en olisi jaksanut nousta äkkijyrkkää polkua, ellei Johannes olisi ottanut reppuani selkäänsä.

Me teimme sen – wau!

23.2.2015

Näin yöllä unta Jaakosta. Sielunveljestäni, joka menehtyi auto-onnettomuudessa. Myös Santeri alkaa olla nyt matkan loppuvaiheissa enemmän mielessä. Santeri olisi kyllä tullut tälle matkalle mukaan ja pitänyt reissusta. Tosin vaellusretket hän olisi jättänyt väliin.

Toinen bussimatka Maspalomasiin. Nyt aallot olivat sopivan korkuisia, innostuimme Pirtan ja Marja Riitan kanssa uimaan tyrskyihin. Ihanaa! Aurinkoa ja lämpöä +24 astetta – jess.

Illalla Las Palmasin ainainen iltasade – pieni tai isompi tihku – alkoi hermostuttaa jo itseksitakin.

24.2.2015

Havaittavissa jo selvää matkaväsymystä. Puolipilvistä. Menimme yhdessä Museum de Canarioon, joka on omistettu yksinomaan Kanarian alkuperäisväestölle canarioille. Yksi näyttelyhuone on täynnä canarioiden luolissa hyvin säilyneitä muumioita, luurankoja ja pääkalloja. Jollain tapaa brutaalia, etteivät alkuperäisasukkaat ole saaneet rauhallista leposijaa, vaan ovat turistien ihmeteltävinä. Muistelen, että Australian aboriginaalien vastaavat kalmistot ja jäämistöt saivat kunnon leposijan vasta pitkän oikeustaistelun jälkeen. Toivottavasti näin käy myös Kanarialla.

Lähdimme shoppailemaan tytöt ja pojat omissa porukoissaan. Johannes löysi itselleen Foot Lockerista kengät, joiden kustannuksiin osallistuin synttärilahjana. Ostin itselleni Marks & Spenceristä kaksi lyhythihaista, tyylikästä paitaa.

Kävimme illalla Johanneksen kanssa katsomassa Manchester Cityn ja Barcelonan puolivälierää. Matsi meni Barcalle lukemin 1–2.

25.2.2015

Kotilento alkoi klo 14.00, se kesti 6,5 tuntia ja tuntui loputtoman pitkältä. Perillä klo 22.30. Istuin ikkunan vieressä, oli kuuma ja jouduin pitämään tuuletuksen päällä koko lennon. Flunssanhan siitä sain.

1.3.2015

Keuhkoputkentulehdus on päällä. Huomenna yritän saada työterveydestä lääkäriaajan. Vastuskykyäni infektioille ei ole enää paras mahdollinen astmasta johtuen.

3.3.2015

Sairauslomaa annettiin tämä viikko.

Keskustelin lymfahoitajani ja homeopaattini kanssa 16.2. Hän tunsu Santerin hyvin noin 13-vuotiaasta lähtien, jolloin arvelin Santerin hyötyvän lymfasta rentoutuskeinona ja kehotin ottamaan yhteyttä häneen. Hän kiintyi Santeriin kovin ja luottamus oli molemminpuolinen.

Santeri myös opetti häntä tietokoneen käyttämisessä. Hänen arvionsa Santerista on hoitoalan ammattilaisen:

”Santeri oli hyvin onneton, surullinen ja masentunut poika. Hänessä oli kaksi puolta. Toisaalta hän oli hyvin älykäs totuuden etsijä, eteerinen pohdiskelija. Ja toisaalta hän yritti tarttua tähän elämään. Ystävät olivat hänelle erittäin tärkeitä, juhlimaanhan hän usein oli lauantaisin täältä luotani menossa.

Hän etääntyi realiteeteista huumeiden käytön myötä yhä enemmän. Ja oli omissa maailmoissaan. Viimeisellä kerralla vuosi sitten marraskuussa käydessään hän oli lähes psykoottinen eikä kyennyt puhumaan, silloin pelästyin.

Sinä ja hän, tehän olitte kuin kaksi marjaa, niin samanlaiset jo ulkonäöltännekin. Myös psyykkinen herkkyys oli samankaltainen.

Meillä oli kivat ja hyvät omat jutut. Hyväksyin Santerin sellaisena kuin hän oli.

Santerissa oli mielestäni sisäsyntyistä alttiutta masennukseen. Jos hän olisi elänyt pidempään, hänen elämänsä olisi ollut äärimmäisen raskasta. Santeri oli etääntynyt reaali maailmasta jo niin kauas.”

Jäin miettimään sanoja, joista niin hyvin tunnistin Santerin, esikoispoikani. Santeri menetti ilonsa kaksi kertaa. Ensinnä rippikoulukesän jälkeen tytön hylättyä hänet kannabiksen käytön vuoksi. Ysiluokan alkaessa huumehelvetti pääsi irti.

Ja sitten puolitoista vuotta myöhemmin, kun Santeri ystäväystyi tumman, kuvankauniin Emmen kanssa lukiossa. Heidän ystävyytensä oli syvää. Muistan nähneeni Santerin iPhonessa lähikuvan Emmasta ja Santerista, tuuli heidän hiuksissaan. Kumpikin katsoi eteenpäin, kuin yrittäen nähdä tulevaan. Muistan, miten iloinen olin Santerin puolesta ja kyselin häneltä Emmasta.

Emma alkoi kuitenkin seurustella itseään vuotta vanhemman pojan kanssa. Santerin sydän murtui nyt toisen kerran, kohtalokkaasti.

Samaan aikaan kun toiveet Emmen suhteen kaatuivat, Santeri teki LSD-tripin, jonka jälkeen harhaäännet alkoivat piinata Santeria. Santeri hoiti ahdistustaan huumeilla, huonoin seurauksin.

Viime kesänä vein Emmalle kukkatervehdyksen Santerilta. Nuorten haudat löytyvät nyt Malmilta, vain kivenheiton päästä toisistaan.

4.3.2015

Nukuin viime yönä kellon ympäri: klo 23.15–11.20. Vahvat antibiootit tekevät tehtävänsä.

Näin runsaasti unia, jotka poikkeuksellisesti herättyäni muistin. Olin lukion luokkakokouksessa, mutta paikkana oli kouluni Vartiokylän yhteiskoulu. Tapasin lukion aikaisen luokanvalvojani, johon olin tuolloin ihastunut. Hänen kanssaan katsoimme koulun

seinillä olevia muotokuvia, joiden joukosta erottuivat omani ja Jaakon. Jaakko oli kuvassa selin, mutta hän näytti vahvalta ja eloisalta.

Toisessa unessa olin lapsuuden perheeni kanssa Kaisa-mummon mökillä Varkaudessa. Olin ihastunut tyttöön, joka ei hämmästykseni ollutkaan vielä murrosikäinen. Häpesin ihastustani.

Santeri näyttäytyi unessani vaivihkaa katsomassa, mitä perheelle kuuluu. Olin toivonut illalla nukkumaan mennessäni, voisiko Santeri käydä unessa tervehtimässä.

5.3.2015

Johanneksen peli 17-vuotiaiden maajoukkueessa on alkanut Unkarissa Budapestin lähellä. Ajatukseni ovat hänen luonaan. Toivon, että hän voi olla pelissä tyyneesti omana itsenään ja pelata vahvuuksillaan. Kone tulee illalla klo 22.40, menen Johannesta vastaan.

Pirta on tänään toipilaana kotona. Lepäsin äsken hänen vuotellaan (Santerin vuoteen entisellä paikalla), Pirta piirsi tietokoneella animea ja kuunteli musiikkia. Siinä oli hyvä olla.

Meillä on perhetapaaminen tänään, myös Maija tulee mukaan. Kiva nähdä Maijaa.

6.3.2015

Askon avovaimo soitti tänään klo 17.59 ja kertoi, että Asko on kuollut. Hän on menehtynyt sydänkohtaukseen keskiviikkona noin klo 13.00. Hän oli ollut aamupäivän työkokouksessa ja jäänyt etukäteen sovitusti vapaalle. Hän teki osa-aikatyötä (60 %) Vantaan kaupungin suunnittelijana ja opiskeli osan aikaa, halusi saada gradunsa lopulta tehdyksi.

Hirvittävä uutinen! Tämä tuli täysin puun takaa.

Asko oli vanhin ystäväni, tunsimme toisemme opiskeluajan alusta lähtien, 35 vuoden ajan. Tapasimme viimeksi runsas 5 viikkoa sitten kantapaikassamme olutravintola Kaislassa. Tapaaminen oli mukava, päivitimme henkilökohtaiset ja työ- sekä opiskelukuulumiset. Jo parin vuoden ajan olimme jättäneet pitkälle aamuyön puolelle venähtäneet istuntomme väliin. Nytkin keskustelimme pari kolme tuntia ja nautimme pari olutta.

Asko piti aina hyvää huolta henkilökohtaisesta kunnostaan ja terveydestään. Alkoholin huuruiset vuodet olivat kaukana takana. Hän ei koskaan polttanut tupakkaa, korkeintaan minun seurakseni pikkusikarin, silloin kun vielä olin ”viihdepolttaja”.

Askon viralliset perilliset ovat hänen kaksi veljeään. Toisella heistä on perhe. Askon välit veljiinsä olivat asialliset, mutta eivät kovin läheiset. Hänen äitinsä kuoli yli 90-vuotiaana viime syksynä. Tunsin hänet hyvin, poikamiesaikoinani kävimme kesäisin Askon kanssa heidän mökillään Askolassa. Kehotin Askoa useamman kerran tekemään keskinäisen testamentin – tai menemään naimisiin – mutta Askolla ei tuntunut olevan asian kanssa kiirettä, vaikka asiaa selvästi pohtikin.

Olen iloinen, että laitoin itseni likoon Askon täyttäessä 50 vuotta viitisen vuotta sitten. Tein puheen, jossa summasin ystävyttämme pitkältä ajalta. Laitoin itseäni myös likoon kuusi vuotta sitten, kun Asko oli työttömänä. Hän onnistui silloin saamaan palkkatuetun paikan kaupungilta suosittelemanani. Lopulta hän siirtyi Vantaan kaupungin palvelukseen ja sai vakinaisen suunnittelijatehtävän.

Asko oli myös Johanneksen kummi. Hän otti tehtävän vakavasti ja hoiti kummin velvollisuuksiaan antaumuksella, erityisesti kun Johannes oli alle 10-vuotias. Asko olisi halunnut avovaimonsa kanssa myös yhteisen lapsen. Asko sai elää kaipaamaansa perhe-elämää lähes vuosikymmenen ajan. Tuo aika oli Askon elämän onnellisinta.

Sovin hänen avovaimonsa kanssa, että käymme hänen luonaan huomenna.

8.3.2015

Eilisellä käynnillämme Askon avovaimo oli shokissa: Toisaalta äärimmäisen rauhallinen yksityiskohtia kuvaillessaan ja pudoten aina välillä äärimmäiseen itkuun ja tuskaan. Oli tärkeää, että Marja Riitta oli mukana. Hän helpotti varmasti oloa, kun he välillä itkivät yhdessä.

Ainoa merkki, joka mahdollisesti indikoi tulevaa sydäninfarktia, oli helmikuun lopussa heidän yhdessä tekemänsä hiihtolenkki. ”Olipa minulla tänään huono kunto.” Asko sanoi olleensa täysin voimaton ja osoitti rintakehäänsä.

Keskiviikkoamuna Asko oli lähtenyt aamulla töihin. Avovaimo oli kuullut ulko-oven käyvän. Aamupäivän työkokouksessa Asko oli ollut oma hyväntuulinen itsensä.

Kokouksen jälkeen klo 12 Asko oli lähtenyt läheiseen Metropolian oppilaitoksen ravintolaan lounaalle. Noin klo 13.00 hän oli mennyt aulan vahtimestarin luokse ja pyytänyt soittamaan apua, koska hänellä oli rintakipu. Huolimatta pian paikalle tulleesta ambulanssista ja ensiavusta Askoa ei pystytty pelastamaan: hänen sydämensä oli pysähtynyt. Asko vietiin paikalta suoraan Meilahden oikeuslääketieteelliseen laitokseen, eikä sairaalaan.

Ystävän ja ikätoverin äkkikuolema tulee lähelle. Sitä alkaa väistämättä miettimään myös omaa elämäänsä ja jäljellä olevia vuosiaan.

Menen tänään tervehtimään vanhempiani ja illalla Tuomasmessuun yhdessä Marja Riitan kanssa.

13.3.2015

Edessäni on pitkä hymyilevä nuorukainen, joka näyttää olevan elämänsä kunnossa. Halaamme. Kiva nähdä. Istuudumme pöytään ja tilaamme pullot Pepsiä, hänelle Caesar-salaatin ja minulle sipulipiirakan. Olen kysymässä, miten viikko on mennyt, kun Robert alkaa kertoa viimeisen puolen vuoden tapahtumia.

”Jep. Viime syksynä meni lujaa. Välillä halusin irti ja sitten jälleen menin moikkaamaan porukoita. Se oli aaltoliikettä.”

”Valvoin pisimmillään kuusi vuorokautta putkeen. Oli pelkotiloja ja kaikkea. Olin pystyssä tonneja ja minulle oltiin velkaa. Sitten iso tekijä alkoi periä isoa erää ja pelästytti tyttöystäväni. Sain isän apuun ja otin 11 tonnin pankkilainan, maksoin kaikki velat pois kerralla.”

”Jouduimme muuttamaan velkojien takia. Koko elämä alkoi pyöriä aineiden ja velkojen ympärillä. Oli päästävä pois.”

”Olen ollut nyt vuoden alusta kuivilla. Tajusin, etten itse pysty siihen. Olin kuukauden katkaisussa ja nyt kolme viikkoa asuntolassa. Koko juttu perustuu NA:n (anonyymit narkomaanit) toimintamalliin, samaan kuin AA:ssa. Tarkoitus on olla koko vuosi siellä.”

”Kuulin ryhmäläisiltä mihin Santeri kuoli. Jotkut olivat Vanhassa Kirkossa ja kuulivat sinun puheesi. He olivat vaikuttuneita.”

”Jep. Luin Hesarin jutun Santerista ja kyllä rautoihin paneminen koulussa vaikutti Santeriin syvästi. Santeri kertoi, että se jotenkin sysäsi hänen identiteettiään siihen joukkoon, joka ei kuulunut ryhmään. Hänen oli helpompi ajautua sen jälkeen syvemmälle.”

”Santerin kanssa opin yläasteella kaiken huume kuvioista. Me muodostimme Kaksikon. Kaksikko pysyi yhdessä loppuun saakka. Jyväskylän Ankkurin jälkeen Santeri oli muuttanut. Hän ei ollut enää entisensä.”

”Olen kavereiden kanssa miettinyt usein Santeria. Joo, jossain kohtaa puhe helposti kääntyy Santerin kohtaloon. En ole vielä käynyt Santerin haudalla. Aiomme mennä sinne keväällä tai kesällä.”

”Lari on ollut vuoden kuivilla, käy aikuislukiota hyvällä keskiarvolla. Kaksi muutakin kaveria hautajaisista yrittää kanssa kuiville. Yläasteen porukalle kuuluu hyvää. Kirjoittivat keväällä ylioppilaiksi ja ovat Pop ja Jazz Konservatoriossa. Myös tyttöystävälleni kuuluu hyvää. Mutta Sepe on edelleen kiinni alkoholissa, niin se vain on.”

”Seurusteluni jatkuu edelleen. Tyttöystäväni kirjoitti ylioppilaaksi jouluna ja on nyt töissä leffateatterissa. Opettelemme asumaan erillään ja olemaan vähän itsenäisempiä toisistamme. Ensi vuodenvaihteessa menen inttiin (virnistys).”

”Teen jälleen musiikkia ja esiinnyn veljien kanssa. Kahden viikon päästä on kaksi keikkaa Tavastialla lämmittelybändinä.”

”Kiva nähdä pääsiäisenä teillä. Tehdään yhdessä mun pastabravuuri.”

20.3.2015

Tänään vapaalla kotona. Tasan vuosi on sitä, kun löysimme Santerin kuolleena kotoaan. Vuosi. Mitä siitä voisi sanoa?

Sururyhmässä on enää yksi tapaaminen jäljellä. Esittelimme puolitoista viikkoa sitten kuolleiden nuortemme kuvia ryhmässä, ja kerroimme, millaisia he ovat olleet elävinä.

Olen päättellyt, että kaikki nämä nuoret ovat olleet hyvin, jopa poikkeuksellisen, herkkiä lapsia. Monella heistä on ollut jossain vaiheessa elämäänsä vaikeuksia vuorovaikutussuhteissaan toisiin ihmisiin.

Päihteet ovat olleet kuvioissa mukana Santerin lisäksi kahdella muullakin nuorella. Toinen heistä oli ollut vuoden kuivilla.

Sururyhmän nuorista kolme on haudattu Malmille. Robertilta kuulin, että Santeri ja yksi heistä tunsivat toisensa jollain tavalla.

Tänään tuli sururyhmäläiseltä meili: *Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa, en minä pelkäisi mitään pahaa.* Kaunis psalmi. Olemme menossa viikon päästä Tuomiokirkkoon kuuntelemaan Brahmsin Requiemia, jonka hänen kuoronsa esittää. Tänään tulevat meille syömään Askon avovaimo ja tytöt.

25.3.2015

Johannes viime yönä unissaan: "...punaviiniä treeneihin... punaviiniä treeneihin..."

11.4.2015

On kaunis huhtikuun päivä, tasan vuosi Santerin hautajaisista. Aurinko lämmittää, olemme Honkanummen isossa kappelissa jättämässä jäähyväiset rakkaalle ystävälleni Askolle. Ei pappia, vaan palkattu puhuja, joka kokoaa Askon elämästä arvokkaan kuvan surijajoukolle.

Ajamme muistotilaisuuteen ravintolaan, jossa Askon oloinen tilaisuus. Hänen avovaimonsa on koonnut huikean kuvakavalkadin Askon elämästä. Minäkin vilahdan parissa otoksessa. Pidin puheen, jossa muistelen joitakin yhdessä koettuja unohtumattomia hetkiä. Tunnelma oli tiheä. Päätin puheeni Askolle ja minulle läheisen laulun sanoihin.

Lou Reed:

Oh, it's such a perfect day

I'm glad I spent it with you

Such a perfect day

You just keep me hanging on

You just keep me hanging on

12.4.2015

Tänään olen tuntenut itseni hyvin väsyneeksi. Ja vanhaksi.

Menetimme Santerin vuosi sitten 18-vuotiaana. Jaakko lähti aikanaan liikenneonnettomuudessa vain 27-vuotiaana. Askon vei sydäninfarkti äkkiä 55-vuotiaana.

Mitä minulla on vielä elämässä jäljellä, odotettavaa?

20.4.2015

Maaksi sinun pitää jälleen tulla. Kuolema ja siihen valmistautuminen sekä kuolemanjälkeinen elämä Osmo Tiililän, Irja Kilpeläisen ja Martti Lindqvistin ajattelussa. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja (Maarit Hytönen 2015).

S. 111 Martti Lindqvist: Armoa on myös se, ettei kenenkään tarvitse elää ikuisesti. Katoavaisuudessa itsessään on jotain hyvin armollista. Kenenkään ei tarvitse olla ikuinen. Kenenkään ei ole pakko pysähtyä muuttumattomuuteen, vaan saa olla matkalla. Nekin elämänosaset, joiden merkitystä ei ennen ymmärtänyt, asettuvat näköalan muuttuessa ja laajentuessa kohdalleen. Aika ei vain kulu, vaan se täyttyy.

Koko elämä on armoa, joka on syntynyt Jumalan rakkaudesta ja pysyy voimassa sen varassa. Kun elämä kerran loppuu, armo jää silloinkin jäljelle.

S. 113 Syntymän käännteiskuva on kuolema. Yhdeltä kannalta kuolema on syntymän vastakohta. Kuolema on tuhoutumista ja hajoamista, kun taas syntymä on elämän ja yksilöllisen hahmon saamista. Mutta samalla kuolema on syntymän edellytys. Elämän kiertokulussa jokaisen sukupolven on annettava tilaa seuraaville.

S. 115 Elämän yksinkertainen tarkoitus on elää se pohjia myöten – onnessa ja onnettomuudessa, vahvuudessa ja heikkoudessa, syntymässä ja kuolemassa.

S. 123 Surutyön tarkoituksena on estää kroonistuva sykköryötyminen. Surutyö ei liity ainoastaan kuolemaan, vaan kaikkiin menetyksiin ja suuriin elämänmuutoksiin. Ihminen saa lahjaksi surun, jotta se aloittaisi hänen sisällään puhdistavan työnsä. Jos puhdistuminen saa tapahtua esteettömästi, suru kuluttaa oman voimansa loppuun. Elämä jatkuu.

26.4.2015

Viime yön uni: Syntymätön lapsi kuoli Marja Riitan kohdussa, minne hautaamme hänet, hautapaikkaa ei löydy?

Hillitön väsymys tuli tänä viikonloppuna. Tuntuu kuin olisin jäänyt jyrän alle.

28.4.2015

Suomi–Venäjä U 16 Eerikkilässä pelatun maaottelun (2–4) jälkitunnelmia.

Kun Venäjä oli mennyt alle 20 minuutissa 0–3 johtoon, katselin Johannesta maalissa. Johannes näytti olevan hyvin yksinäinen kentällä. Minusta tuntui kuin ”puukko olisi lyöty selkään”.

Samaa ilmaisua käytti isäni omista tuntemuksistaan aikanaan, kun kaupunginhallitus ei valinnut minua opetusviraston palvelukeskuksen johtoon. ”Kuin puukko olisi lyöty selkään.”

3.5.2015

Santeri tanssi. Minä näin kerran hänen tanssivan.

Santeri soitti rumpuja. Todella hyvin. Hän oli koulun orkesterin rumpali.

Santeri lauloi harvoin. Kun Santeri oli pieni, lauloimme iltaisin yhdessä Santeri, Johannes ja minä. Murrosiän jälkeen hän ei enää laulanut.

Santeri sävelsi musiikkia. Konemusiikin lajia nimeltä psycotrance. Kappaleiden nimet olivat Matkamix, Poison, Betrayal ym. Niitä löytyy edelleen netistä SoundCloudin sivustoilta. Matkamix kolahtaa minuun.

5.5.2015

Tapasin tänään psykiatrini:

”Näen, että olet elänyt suruasi siten, ettei se ole patologisoitunut. Kykenet jatkamaan elämääsi, olen siitä luottavainen. Suru on sinussa ja tulee olemaan osa sinua. Loppuelämäsi tulee olemaan erilaista kuin jos Santeri eläisi.

Joudut tällä hetkellä elämään tavallaan vanhusten elämää. Sellaista, jossa kuollaan paljon. Kun vanhemmat kuolevat ja jossa myös ikätoverit alkavat lähteä.”

6.5.2015

Illalla Irti Huumeista yhdistyksen toimistolla läheisten illassa esiteltiin tuore tutkimustulos huumeista raitistuneiden kokemuksista. Tutkimus vahvisti käsitystä siitä, että jonkinlainen pohjakosketus, psyykkinen tai fyysinen, on neljän viidestä irti pääsemisen halun syntymisen taustalla. Jos näin on, miksei Santerilla koskaan syntynyt halua päästä irti, vaikka pohjakosketuksia oli useita? Kuiskasin tämän Katjaminnalle, joka istui vieressäni. Hän sanoi: ”Riippuvuus oli niin lähellä häntä itseään.”

23.5.2015

Tunnen haluttomuutta kirjoittaa. Kevät on edennyt niin voimallisesti. Puutarhamme tulppaanit ovat kukassa – niin anilliinipunaisina! Jään usein lumoutuneena katsomaan niitä. Niiden punaista.

On vaikea ymmärtää elämän katoavaisuutta, kun luonto kutsu eläimellisellä voimalla katsomaan ja ihailemaan itseään. Katso minua, minä synnyn, minä olen!

Täytyisi kai hyväksyä elämä sellaisena kuin se annetaan. Santeri sai elää kanssamme 18 vuotta 9 kuukautta 6 päivää. Eikö se riitä?

Askon sain tuntea ystävänäni 35 vuotta – lähes koko aikuisiän. Asko sai elää 55-vuotiaaksi, joista viimeiset 8 vuotta todella onnellista elämää avovaimonsa ja tyttöjen kanssa. Eikö se riitä?

”Mitä sinä oikein jahtaat?”, kysyi Asko minulta matkallamme Pärnussa kerran. Jäin kysymystä silloin miettimään, ja mietin yhä.

Mitä elämältä oikein odotan?

EPILOGI I

17.3.2017

Sataa. Tuulee. Sää on harmaa kuin olisi syksy. Kolme vuotta sitten Santeri asettui sängylleen lepäämään eikä enää herännyt.

Kolme vuotta. Kronologisesti aika on kohtuupitkä. Kokemuksellisesti pikemmin ympyrä, kiertyvä spiraali. On vuosi 3 jälkeen Santerin kuoleman.

En ole enää sama ihminen. Jokin minussa ja elämässäni on toisin. Elämästä on tullut peruuttamattomasti vakavaa. Elämä on yksi.

Suru ja kaipaus ovat sisäistyneet osaksi minua. Ilo ja suru ovat yhtä, tämä päivä on annettu lahjaksi. Elämää voi vielä olla parikymmentä vuotta jäljellä, ken tietää.

Luovuin päällikkötehtävistä viime kesänä. Koin, että 20 vuoden jälkeen tiedän mitä se on. En ole johtamiseen enää motivoitunut. Asiantuntijarooli istuu paremmin, ja tuntuu paljon kevyemmältä.

Marja Riitta haluaa vielä löytää potentiaalinsa rajat työelämässä. Hyvä niin.

Parisuhteemme on uudessa vaiheessa. Ajattelen niin, etten halua liikaa varoa vaimoni reaktioita, vaan olla enemmän oma itseni myös parisuhteessa.

Tärkeäksi osaksi elämää on tullut työ huumeiden käyttäjien läheisten hyväksi. Käyn puhumassa kokemuksistani ja ohjaan läheisten vertaistukiryhmiä.

Viimeisen seitsemän vuoden aikana ystäväpiirini on muuttunut lähes kokonaan. Läheiskokemuksen omaavia ystäviä on tullut elämäni.

Johannes on muuttanut pari viikkoa sitten omilleen, hyvää ja haikeaa. Hän asuu Tampereella, käy lukiota Helsingissä, pelaa jalkapalloa ja seurustelee.

Pirta on vielä kotona. Ihana tyttö.

Miksi kirjoitan? Ja miksi olen päättänyt julkaista tämän kirjan pojasta, isästä ja surusta?

Kolme vuotta on antanut perspektiiviä, ja arki tuntuu kantavan. Oli tuskallista palata surupäiväkirjaan ja kipuun, jonka en uskonut koskaan muuttavan muotoaan.

Haluan antaa lahjan. Lahjan kaikille niille, joiden poika, tytär, veli, sisko, äiti, isä, isovanhempi tai ystävä on sairastunut tai kuollut huumeisiin. Kokemukseni mukaan läheisen kärsimyksen ja kivun taakka kevenee silloin, kun sen voi jakaa.

Haluan myös antaa kasvot. Kasvot niille läheisille, jotka jaksavat rakastaa ja pitää yhteyttä huumeiden käyttäjään silloinkin, kun tuntuu että toivoa ei enää ole.

Haluan myös murtaa häpeän ja salailun muuria yhteiskunnassa, jossa huumeiden käyttäjät ja heidän läheisensä niin kevyesti leimataan epäonnistuneiksi ja huonoiksi ihmisiksi.

Se voisit olla sinä - tai kuka tahansa meistä.

Ilmeitä tapahtuu. Santerin hautajaisissa ja muistojuhlissa oli mukana paljon nuoria. Osa käyttäjiä, osa ei. Robert ja kaksi muuta nuorta on päässyt irti huumeista. He ovat olleet kuivilla jo useamman vuoden.

Sittenkin, elämä jatkuu, elämä.

EPILOGI II

22.12.2017

Taisteltuani Santerin elämän puolesta viisi vuotta ja surtuani hänen kuolemaansa kohta neljä vuotta, olen myös hahmotellut yhteiskunnallisia johtopäätöksiä kokemani perusteella:

Huumeet ovat tulleet jäädäkseen. Yhä useammat nuoret ja laajemmat väestönosat kokeilevat ja käyttävät huumeita. Kyse on enimmäkseen sekakäytöstä, jossa huumeita, alkoholia ja lääkkeitä yhdistellään kaikin mahdollisin tavoin. Tämän tosiseikan on johdettava päihde- ja huumepolitiikan uudelleen arvioimiseen.

Mustavalkoisesta, stereotypioihin pohjautuvasta ajattelusta on syytä luopua. Huumeiden käyttäjät eivät ole rikollisia eikä heitä tulisi sellaisina myöskään kohdella. 15 –vuotiaan Santerin käsirautoihin laittaminen ja julkinen leimaaminen koulun ruokatunnilla oppilaiden ja opettajien nähden on tästä tyly esimerkki, joka traumatisoi häntä syvästi. Poliisihallitus tutki tapauksen ja totesi, että huumepoliisi toimi tilanteessa täysin ohjeiden mukaan...

Nykytilanne johtaa huumeiden käyttäjien syrjäyttämiseen yhteiskunnasta. Huumeiden käytön rangaistavuudesta on luovuttava ja tuettava käyttäjiä sosiaali- ja terveydenhuollon keinoin. Samalla kannabiksen käytön räjähdysnomaisen kasvun taittaminen laskuun edellyttää uusien interventoiden ja välineiden kehittämistä nuoriin perheissä, kouluissa ja oppilaitoksissa.

Huumeita ei tulisi missään tapauksessa laillistaa. Jos niin kävisi, tulisi huumeiden käyttö käsitykseni mukaan kasvamaan jo nyt laajan alkoholin käytön rinnalla ja lisäämään päihteiden kokonaiskäyttöä ja -haittoja.

Käyttäjien ja heidän läheistensä stigmasta ja häpeästä on luovuttava. Läheisten on uskallettava osallistua julkiseen keskusteluun omalla nimellä ja kasvoilla. Kyse on tavallisista ihmisistä: Sinusta ja minusta.

Vertaisuuden merkitys sekä toipuville käyttäjille että heidän läheisilleen on keskeinen. Vertaistuen ryhmät ja tilaisuudet sekä verkossa että kasvotusten ovat elintärkeitä. Ryhmä- ja perhekeskeisyyden on oltava päihde- ja huumetyön sekä läheistyön fokus.

Tarvitaan päihdesensitiivisiä sururyhmiä, joissa menetyksen kokeneet vanhemmat ja muut läheiset voivat työstää ja jakaa suruaan ilman että heitä leimataan huonoiksi vanhemmiksi. Päihdekuolemiin liittyviä sururyhmiä järjestetään nykyään vain satunnaisesti.

Surun sukupuolittuminen: surun ilmaiseminen ja jakaminen jää naisten tehtäväksi. Missä me miehet piileksimme? Onko niin, että tunne-elämän shokkien ja kriisien käydessä hallitsemattomiksi, käänämme selkämme ja pakenemme toimintaan? Tai yritämme unohtaa turvautumalla erilaisiin riippuvuuksiin - vaihtoehtojahan on runsaasti tarjolla? Tarvitsemme ehdottomasti lisää miehiä mukaan huume- ja läheistyöhön, ohjaamaan vertais- ja sururyhmiä sekä kirjoittamaan kokemuksistaan ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Rahoitusta huumetyöhön on löydyttävä merkittävästi enemmän ja myös uusista lähteistä. Stean myöntämä tuki, tiukkoine kontrolleineen, ei ole riittävä. Suurten kaupunkien olisi havahduttava uuteen, laajentuvan huumeiden käytön tilanteeseen. Mistä löytyisi kokonaan uusia toimijoita rahoittamaan uusia päihde- ja huumetyön innovaatioita?

Sote-uudistuksen on palattava juurilleen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistarve on ilmeinen, mutta uudistus ei saisi heikentää heikoimpien ihmisten asemaa entisestään. Huumeiden käyttöön liittyy käyttäjillä ennen pitkää lähes aina mielenterveyden ongelmia. Tutkimusten mukaan jokaisella käyttäjällä on lisäksi keskimäärin 4-6 läheistä, jotka ovat vaarassa sairastua, fyysisesti tai psyykkisesti.

Kilpailukykyä ja taloudellisia arvoja korostavassa kulttuurissamme kärsimyksen ja surun näkyväksi tekeminen on erityisen tärkeää. Millä inhimillisellä ja taloudellisella hinnalla syrjäytämme kymmenet tuhannet nuoret? Millaista kärsimystä ja yhteiskunnallisia kustannuksia tästä seuraa myös syrjäytettävien nuorten läheisille?

Suru sisältää myös mahdollisuuden uudistua. Niin ei käy aina – etenkin jos tukea surun elämiseen ja jakamiseen ei ole saatavilla. Päihdekuolemiin liittyvä suru leimataan toisinaan jopa itse aiheutetuksi ja epäoikeutetuksi. Tämän stigman vähentäminen ja poistaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä – ja rohkeutta.

Joidenkin henkilöiden nimet on muutettu yksityisyyden suojaamiseksi.

Tekijä pidättää itselleen kaikki oikeudet tähän teokseen.
